

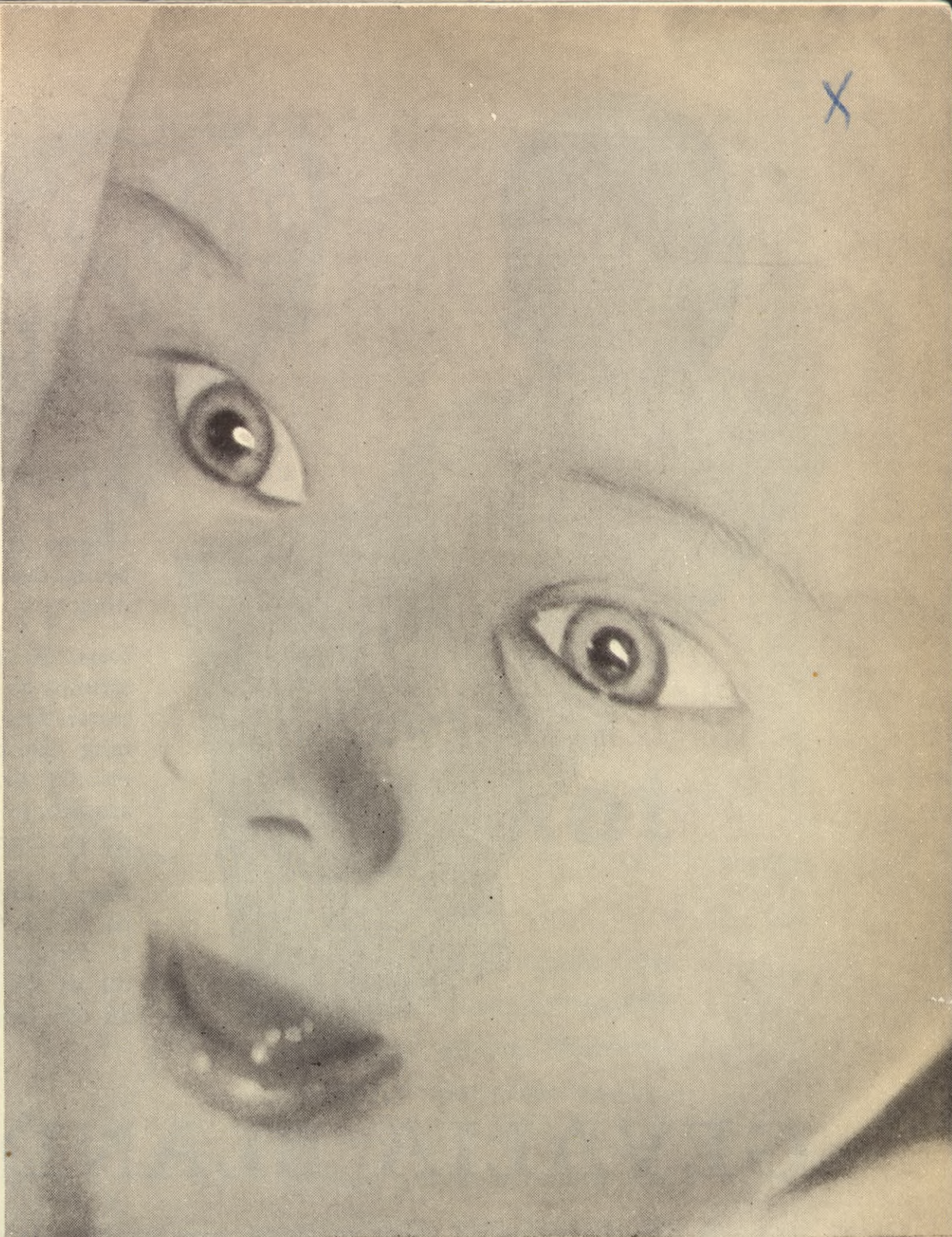
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

X

JULEN
1931

MORGONBRIS

Pris 50 öre

Edra mest kritiska gäster

komma att uppskatta att Ni bjuder dem på Gevalia-blandning.

Dess väl avvägda sammansättning av de yppersta kaffesorter, dess omsorgsfulla rensning och rostning och, som resultat därav, den utsökta aromen, gör varje kopp kaffe till en sann njutning.

Men ej nog därmed. Det sätt på vilket Gevalia-blandning är förpackat bidrager även till att ställa det i särklass — att öka dess popularitet.

GEVALIA BLANDNING

är nämligen förpackat enligt en metod, som uppfyller de strängaste krav på hygien. Paketeringen sker i helautomatiska maskiner, som stå i direkt förbindelse med rosteriet. I stället för påsar användas kartonger, vilka tillslutas hermetiskt och därigenom skydda kaffet mot förorening och bevara dess utsökta arom. Den röda kartongförpackningen med Gevalia-märket giver Eder garanti för kaffets kvalité samt att detsamma alltid är lika utsökt gott. Därest Eder handlande ej för Gevalia-blandning, bedja vi Eder vänligen tillskriva oss, så anvisas inköpskälla.

VICT. TH. ENGWALL & C:O,

KOMMANDITBOLAG SVEN ENGWALL GEFLE

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

till julbaket

vill man ha ett verkligt bra mjöl. Kooperativas är framställt med största omsorg. Hundratusentals husmödrar över hela landet använda gärna det bakkraftiga, glutenrika mjölet från kooperativas egna kvarnar. De få ett utmärkt julbröd och läckra julkakor och finna dessutom, att julpengarna bli dryga med

kooperativas mjöl

Kronan och sigillet
garanterar kvaliteten

1607

**Kvalitets-
fabrikat**

hava Skultuna kokkärl och hushållsredskap varit alltsedan bruket grundlades 1607. Generationer svenska husmödrar hava haft nytta av deras praktiska och solida egenskaper. Varje välsorterad järn- och bosättningsaffär säljer

Skultuna

FEITHS, Sveavägen 21
STOCKHOLMS
STÖRSTA MUSIKKONDITORI
Kapellmästare: ADOLF AMIGO

VARFÖR SÅ MYCKET KÖTT PÅ SVENSKA BORD?

Säkert är att man med fördel kan uppblanda de traditionella rätterna i vårt förträffliga svenska kök med en del utländska, jag säger icke vegetariska rätter, därför att detta begrepp är för trångt och har fått en tråkighetsstämpel över sig, utan icke-köttträtter.

Kött är dyr mat i alla länder, det har överallt gällt att få en närande ersättning, och olika folk ha löst det problemet på skilda sätt. Så kan den fattige smålandsbonden många dagar i veckan äta en middag med mycket potatis och lingonmos, medan hans kollega vid franskitalienska gränsen stillar sin hunger med ett stort vitt brödstycke, olivolja och sallad. Den napolitanske arbetaren slevar förnöjd i sig en djup, rågad tallrik spaghetti, medan norditalienaren föredrar en risotto eller polenta, stadig majs mjölsgröt med tomat-sås och beströdd med riven parmesanost. Ja, jag har ofta sett arbetare, sysselsatta med gatu- och spårvagnsarbeten, till middag äta ett stort vitt bröd, fyllt med kokta turska bönor, nedsköljt med en klunk vin. Låt mig här få lämna några recept på mätande sydländska icke-köttträtter, som jag av kombinerade diet- och sparsamhetsskäl ofta använder i mitt eget hushåll. Först en italiensk *minestrone*, "storsoppa", som är förträfflig året runt, därför att den ätes ängående het på vintern och behagligt kall på sommaren. Mätten kunna tas fullkomligt efter envars behag.

MINESTRONE.

Potatis och vita bönor — varför använda vi så litet vita, bara bruna bönor? — kokas i vatten en timma, därefter tillsättes fint

skuren vitkål, selleri och morötter och säsongens grönsaker såsom ärter eller blomkål, allt i samma gryta. I en annan kastrull fräses man ihop litet smör, olivolja och italiensk tomatpuré (det senare finns i små burkar à 25 öre i större speceriaffärer) häri lägges en finhackad blandning av persilja, en aning vitlök, samt riven parmesanost, vilket får koka i fem minuter och sedan hälls i grönsaksgrutan. Om man vill, kan man även tillsätta en kaffekopp råa, opolerade risgryn eller ett halvt paket bandmakaroner, som får koka en halvtimme. Serveras med riven parmesanost.

Då man ätit en rågad tallrik av denna delikata rätt, blir köttet överflödigt, och man kan avsluta middagen med en lätt frukträtt eller någon mjölkmat. Vad havregrynsgröten är för svensken — det mättande elementet i frukosten — det är *la pasta*, makaroni- och risrätterna för italienaren. Jag framhåller här särskilt det italienska köket, eftersom det är sundare och ej så raffinerat som det franska och bättre passar i svenskt vardagslag. Bandmakaroner av italiensk tillverkning finns numera att få i många av Stockholms speceriaffärer och kosta i regel 65 öre paketet. Ett paket räcker för två, tre personer. Tillagningen är mycket enkel.

BANDMAKARONER.

Man lägger makaronerna, obrutna och utan att skölja dem, i en stor kittel med kokande, saltat vatten, där de får koka ungefär 25 minuter, tills de äro mjuka, men de få ej gå sönder. Tas upp med hälslev, sköljas hastigt i kallt vatten för att ej klibba ihop

FALU-ÄTTIKA

— de omtänksamma husmödrarnas ättika.

Tillverkas av STORA KOPPARBERGS BERGSLAGS AKTIEBOLAG

KLASS I
MÅLTIDSDRICKA
GRÖNWALLS BRYGGERI
Högsta kvalitet
Smaklig
Läskande
Hållbar

AUTTELEFON
38 52 55
20 65 42

TELEFONER
85255
19542

5 o. 10 lit. fl.

Köp Morgonbris presentkort
Pris 3: — kronor.

Eksem All klåda, sveda och eventuell vätskeav-söndring försvinner omedelbart, gamla kroniska eksem läkas fullkomligt

"EXEMATON"

läker, ej endast lindrar, de mest envisa eksem. Tillverkningen står under kontroll av Dr Birger Nyquist. Pris 3: 50, dubbel 5: — plus porto mot postförskott från

Exematon-Laboratoriet
AVD. M. STOCKHOLM 6

300 st. tjocka yllefilter

extra prima mönstrade 150x210 cm, vikt ca 2 kg. Kostat 18: 50, säljes genom att fabriken gått i konkurs till 10: —. Jaquardfilter 6: — kr.

Madrasser stjärnvar vadd o. träull 10: —
" " melerad vadd 12: —
" " vit " 13: —
Satintäcken, liksidiga " 11: —

100-tals andra artiklar billigt. Gör oss ett besök, det lönar sig

Oskarssons lager

Kungsgatan 70 · Filial: Hornsgatan 8

RUMFORD

bakpulver är Er garanti för lyckad hembakning — det är drygare, pålitligare och jäser jämnare. Verkar dubbelt.

och läggas i en bål eller karott. En stor klick smör röres ned, det hela överströs med nyreven parmesanost och rätten serveras genast. Parmesanost serveras också extra på ett litet fat. Man bör undvika att köpa de flaskor med färdigreven parmesanost, som saluhållas, då denna ofta är unken. Den som äter rätten första gången, finner det kanske litet svårt att praktisera i sig de långa, hala mjölormarna. Ett behändigt sätt är det som jag lärde i Neapel: man tar en matsked i vänster hand, gaffeln i höger, tar med gaffeln en härva makaroner och med gaffeln i rätt vinkel mot skeden snurrar man mjölormarna runt gaffeln och kan sedan graciöst föra dem till munnen.

Det är möjligt att Ni ej tycker om bandmakaroner första gången, men den risotto som Felicetta på min stamtrattoria i Rom

gett mig recept på, har väckt förtjusning hos alla gäster jag serverat den. Och jag har skrivit ut receptet många gånger till vänner och bekanta.

FELICETTAS RISOTTO.

500 gram opolerade risgryn, 100 gram smör, ett vinglas rödvin, 225 gram kalvfilé (kan ersättas med svamp, köttrester som man har hemma el. dyl.) vatten, salt. Smöret smältes i en kastrull, det råa, finskurna köttet ilägges och får bryna, därefter det råa riset, som ej får sköljas, endast avtorkas med torr handduk. När riset är väl insmört och grynen börja hoppa, slås rödvinet på och får koka in under omröring (franskt och italienskt vin, rött och vitt, finns på systemet för 1:35 kr. helbuteljen). Därefter tillsättes en stor kvantitet kokande vatten, ev. tillsatt med litet marmite, och risotton får koka färdig vid sakta eld ungefär 30—40 minuter. Serveras genast i karott med en färsk smörklick och beströdd med riven parmesanost. I Italien serverar man rätten på djup tallrik och äter den med gaffel.

Ett fel i det svenska köket är den överdrivna användningen av socker och av söträtter och sötsoppor. Sverige torde vara det enda land i världen, där första frukosten består av kaffe eller te med sött bröd, medan man till genomsnittsfrukosten i den övriga världen serverar vitt matbröd med eller utan smör och marmelad. Mannagryn servera vi i regel som söträtt. Prova en gång att anrätta dem som "romerska kroppkakor", en omtyckt lunch- och middagsrätt i den eviga staden.

ROMERSKA KROPPKAKOR.

Koka upp en och en halv liter mjölk och tillsätt 300 gram mannagryn eller något mera, dock så att gröten ej blir för tjock. När denna gröt kokat tio minuter, hålles den ut på marmorskiva eller bakbord och utbreddes med ett knivblad till en centimeters tjocklek. Den får kallna och skäres sedan i bitar, som formas till små runda bullar. En eldfast form smörjes med smör och häri läggas kroppkakorna varvvis med smör och riven parmesanost (om man finner parmesanost för dyr, använd riven schweizerost). I sista lagret lägges mest smör och ost. Gräddas i ugn, tills kroppkakorna fått en vacker ljusbrun färg.

Det är husmödrarnas sak att bibringa sina män och söner och bröder större matkultur och bortta den vanföreställningen, att den som arbetar hårt, bara kan bli mätt av kött, som är både dyrt och, förtärt i stora kvantiteter, olämpligt för hälsan.

Ellen RYDELIUS

Elisabeth Bergstrand-Poulsen

Den rika vardagen

I BILDER OCH ORD

Häft. kr. 4: 75; inb. kr. 5: 75.

Olle Hedberg

Skära, skära havre

ROMAN

Häft. kr. 5: 75; inb. kr. 7: 50.

Aino Nordlund

Medan han satt inne

ROMAN

Häft. kr. 4: 75.

Knut Stenring

Otyg

Med teckningar av *Anders Sten.*

Häft. kr. 4: 25; inb. kr. 6: —.

Gunnar Aspelin

Samhälls- åskådningar och partier

Häft. kr. 3: —; inb. kr. 3: 75.

Gösta Attorps

Till Tatra

Med vinjetter av *Akke Kumlien.*

Häft. kr. 5: —; inb. kr. 6: 50.

Elisabeth Warn-Bugge

Det omstridda arvet

Häft. kr. 5: 25; inb. kr. 6: 75.

Winston S. Churchill

Min ungdom

Översättning av *Beatrice Cronstedt.*

Häft. kr. 8: —; inb. kr. 10: —.

NORSTEDTS

HUSMÖDRAR! Barnsköterskor från Sällsk. Barnavård, Eurenii Minne m. fl. utbildningskurser, **husföreståndarinnor, barn- och hushållsfröknar** samt **hembiträden** m. fl. förmedlas genom

STOCKHOLMS STADS ARBETSFÖRMEDLING
Regeringsgatan 79 · Telefon Namnanrop: Stadens Arbetsförmedling · Ingen avgift.

Husmödrarnas bankräkning

I hushållskassan har man i allmänhet medel för att täcka de närmaste dagarnas utgifter, dels också medel för att verkställa betalningar, som skola göras först om någon vecka eller ännu längre fram. Denna senare del av hushållskassan lämpar sig för insättning på sparkasseräkning. Där äro pengarna i säkerhet, där förränta de sig, där äro de lätt disponibla

**STOCKHOLMS
ENSKILDA BANK**

Vid val av bostad

i ÅLSTEN · APPEL-
VIKEN · NOCKEBY

rådfråga en vederhäftig och sakkunnig byrå, som har lång erfarenhet i branschen.

BALDERS

Vänd Eder till BALDERS

FASTIGHETSBYRÅ
HÖGLANDSTORGET 10
ÅLSTEN. Tel.: Ålsten 1000, 1100

BILAR TILL FÖRFOGANDE

I STOCKHOLMS STADS TRÄDGÅRDSSTÄDER

Äppelviken, Smedslätten, Ålsten, Ulvsunda, Nockeby, Åkeshov,
St. Ängby, Enskede och Skarpnäck

finnes den moderna, sunda och billiga bostaden.

Alla lägenhetsstorlekar från småstugan om 2 rum
och kök till villan om 10 rum och kök.

Upplysningar beträffande tomter och upplåtelsevillkor lämnas av

STOCKHOLMS STADS FASTIGHETSKONTOR

Lantegendomsavdelningen.

Tel. Stadshuset 54. Direkt linje K. 11 22

Småstugebyrån.

Tel. Stadshuset »Småstugebyrån».

STOCKHOLMS STADS
TRÄDGÅRDSSTÄDER

"ROBUR" —

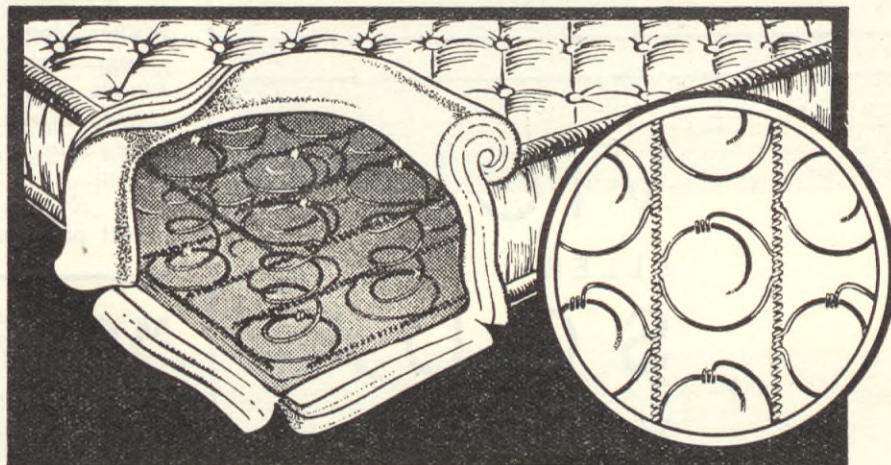
en märklig nyhet från **DUX**

SPIRALMADRASS AV HELT NY KONSTRUKTION

5 år har förflutit sedan Dux-systemet infördes på den svenska marknaden, och under denna tid har det erhållit en ovanligt snabb och stor marknad. Från de mest auktoritativa håll har det erhållit det högsta erkännande, och utan tvekan kvarstår det fortfarande som idealet för alla spiralkonstruktioner. Många enskilda med begränsade inkomster ha emellertid uttalat ett önskemål om framställandet av en madrass, som kunde erhållas till ett lägre pris. De höga tillverkningskostnaderna för Duxmadrassen

— främst beroende på det invecklade cellsystemet — ha emellertid omöjliggjort en prissänkning på denna. Problemet att kunna framställa en madrass, jämnod med Duxmadrassen, men billigare än denna, har också för Dux alltid varit brännande.

ROBUR-madrassen är lösningen på detta problem, och kan betecknas som den största nyheten inom madrassmarknaden i Sverige sedan Dux-systemets införande.

Roburmadrassen i genomskärning.

Liksom i Dux äro spiralerne fristående, vilket framgår av ovanstående avbildning, och sammanfogade medelst långa, tunna spiralfjädrar. Spiralerne kunna aldrig komma i kontakt med varandra, varför något gnissel icke kan uppstå. Spiralstommen, som består av cirka 150 spiraler, är praktiskt taget outslitlig, och stoppningsmaterialet är av allra högsta kvalitet, varjämte arbetet är det mest omsorgsfulla som kan tänkas. Madrasserna behöva därför, om de rätt användas, icke omstoppas på 10 år. I förhållande härtill är priset ytterst lågt.

Kostnaden för vilan å ROBUR-madrassen blir *icke 2 öre pr natt.*

Robur-madrasserna tillverkas i följande standardstorlekar:

190×75 cm	Pris kronor 60:—
190×80 å 85 cm	" " 65:—
190×90 å 95 cm	" " 70:—

För tagelstoppning tillkommer kronor 15:— pr madrass.

Beställningar kunna göras genom alla välsorterade möbelaffärer i landet.

Demonstreras och försäljes dessutom i:

STOCKHOLM:
Dux Nederlag
Kungsgatan 9—11
Telefon 75 08.

GÖTEBORG:
Dux Nederlag
Kungspass. & Linnég. 3
Telefon 193 34.

MALMÖ:
Dux Ottomanlager
Adelgatan 2
Telefon 66 90.

NORRKÖPING:
Holmström & Johansson
Telefon 5414.

HÄLSINGBORG:
Tågaborgs Sängutstyrsel
Tågagatan 36 Telefon 21 64.

Madrass-fabriken DUX A.-B., Malmö
Telefon 27 42, 27 51.

Om Wintherläder funnits då F. V. THORSSON sulade skor

skulle det aldrig fallit honom in
att rekommendera annat än

Wintherläder

Han
var ju den store
finansmannen!

Wintherläder tillhandahålles
hos de flesta läderhandlare i
riket och tillverkas av Läder-
fabriks A/B Göta, Alingsås.

NÄR NI BEHÖVER

VICHY-

ELLER

SODA-

VATTEN

RING DÅ
KÖP. MINERALVATTEN-
FABRIKEN THOR

TELEFON SÖD. 156 11, SÖD. 336 11

HEMSÄNDES DIREKT
EFTER ORDER

SUNT FÖRNUFT

■ Opolitisk tidskrift i ekonomiska och sociala frågor, utgives av Skattebetalarnas förening med åtta nummer om året, därav ett stort och rikt illustrerat julnummer. I varje nummer behandlas även olika hemekonomiska frågor.

■ Föreningen har därjämte inrättat en särskild **Budgetbyrå** för rådgivning i hem- och familjeekonomiska frågor, dit medlemmar utan kostnad kunna hänvända sig vid behov.

VARJE BIBLIOTEK

eller studiecirkel kan efter rekvisition från Skattebetalarnas Förening erhålla tidskriften gratis.

VARJE MEDLEM

av föreningen erhåller tidskriften utan särskild prenumerationsavgift. Medlemsavgift fem (5:-) kronor.

Skattebetalarnas Förening, Stockholm 16
Postgiro 565

MORGONBRIS JULNUMMER

Gunnar Lundberg: Julen.

Nils Beyer: Rädda de själssjuka.

Ernst Fall: Kvinnor i nöd.

Johan Danielsson: En hittad blomma.

Eva Wigforss: Kvinnan, barnet och arbetet.

Astrid Forsberg: Livets blomma.

Birgit Magnusdotter: Sagor för nutidens barn.

Margit Palmær: Zolå och kvinnorna.

Signe Ehrenborg: Ringar, som vänta på människöden.

Gunnar Lundh: Tankebilder och kamerakonst.

Lilly Arrhenius: Saklighet i kläde-
dräkten.

Anna Lindqvist: Låt flickorna få litet
mer att säga till om!

S. M.: Märkligt struntmuseum.

W. B.: Flickornas rätt.

Willie: Unga Örnar intime.

Helmer Grundström: Strofer.

Linnéa Malmlov: Hembiträdets jul.

Hertha Wirén: Rostfritt.

Gerda Marcus: Bjud på mjölkdrin-
kar i jul.

Ellen Rydelius: Varför så mycket
kött på svenska bord.

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sveriges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman.

Redaktion och expedition: Upplands-
gat. 1,
3 t., Stockholm. Tel. 188 86. *Postgiro*
n:r 50196. För annonserna tel. V. 158 38
och 188 86.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:-;
lösnummer 25 öre. Prenumeration sker
på posten.

Annonpris: 40 öre pr mm.

Eldbegängelsen

vinna med varje dag erkännande i allt vidare kretsar
som den bästa formen för förvandlingen av de avlidnas
stoff. Närmare upplysningar om eldbegängelsen lämnas
avgiftsfritt i

Svenska Eldbegängelseföreningens
(S.E.F:s) **Stockholmsavdelnings Byrå,**
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss).

vid personligt besök eller pr telefon Norr 22 80, var-
dagar kl. 10-4. Lördagar och helgdagsaftnar kl. 10-2.

Inträdesavgiften är: för i begravningskassa inskr.
5 kr., för andra 10 kr. Årsavgift före-
kommer icke.

Föreningen utg. egen tidskr. »Ignis», oombärlig för alla
eldbegängelsevänner. Sändes franko Kr. 1:50 pr helår.

MORGONBRIS

DECEMBER 1931

**»Allting gammalt är så nytt
för en liten fattig glytt,
som kom i jäns till världen».**

är mottot för detta nummers vignett-
sida. Hur blänker inte också babyns
ansikte av förundran vid nyupptäckten
av julljuset, som för förfädren tiderna
igenom glimmat som ett löfte om vin-
termörkrets besegrande. Barnafrojden
och julrosornas blida skönhet hör till
den ljuvlighet, som gör julen till något
särskilt, något som rör vid de finaste
strängarna i vårt mänskliga väsen. Men
vem kan i år undgå att erfara en un-
derton av smärta i medvetande om de
miljoner beklagansvärda, som under
månader, år varit slagna av arbetslös-
het och nöd. Vår bild är typisk för
onsdagarna utanför Stockholms Folkets
hus, då leden av arbetslösa möta upp
för att hämta sina knappa understöd.

JULEN!

1. Julgranen tändes.
2. Engelska kolgruvearbetare.
3. Japans kejsare.
4. Kinesiska soldater.
5. Nöden för folket till avgrunden.

Fyllda kyrkor, ljus och ottesång — idylliskt familjeliv, skinka och gröt, julgran och gottor, glögg och julklappar...

Vi känner den gamla bilden. Men den som vet något om svensk historia, minns också ordet *nödjul!* Få ord i det svenska språket ha så dyster klang. Fråga de gamla, som ännu minnas vargavintern 1868, då skörden slagit fel, den sista gången som barkbrödet var näring för svenska torpar- och småbondebarn! De kunna berätta om frosten, som tagit grödan, om korna, som inte fingo foder — om en nationell katastrof av stora mått. *Nödjul!* Det är vad som möter just nu. Men nöden är inte längre beroende av skörden härhemma. Det är världsnöd, så som aldrig sedan den stora människoslaktens dagar. Ekonomisk nöd, politisk och andlig nöd!

I de svenska sågverkssamhällena råder dysterhet och beklämning. Hos Norrlands småbönder också. Skogen ger ingen skörd längre, ty världen kan inte köpa. De blomstrande lappländska samhällena, där järnet i jämn ström runnit ur fjällens innandöme, sakna den gamla arbetstakten, och i de mellansvenska gruvfälten gapa gruvhålen i dyster ödslighet.

Bilden i andra länder är densamma — bara mera fruktansvärd. De engelska kolgruvorna ligga stilla — på sina håll sedan årtal, i Tyskland växer ständigt antalet arbetslösa, som stå i kö vid folkköken för att få sig en portion soppa och bröd för 10 pfennig — i Förenta staterna det härliga land, där lagstiftningen inte berett kapitalismen några svårigheter och där borgarklassen varit ljuvligt fri från en arbetarrörelse av betydelse, där bekämpar man nöden med polisens battonger och revolverar. I denna nödtid betala folket större tributer till militarismen än någonsin förr. Och trots folkförbund, Kelloggspakt och Locarnoavtal har man en känsla av att makterna lurpassa på varandra nära nog som om intet världskrig varit, inga lärdomar inhämtats sedan julidagarna 1914.

Och den ekonomiska politiken skärper misstämningen. Först och främst må vi klara oss själva, säger varje nation. Låt oss inte ge ut pengar för andras produkter, om det inte är alldeles nödvändigt. Så spärras gränserna — och exportindustrierna i alla länder stå inför ännu större svårigheter. Misstron mellan länderna stiger, världshandeln minskas. Och när jätteångarna ligga stilla i hamnarna utan att föra varor från miljoner hem på ena sidan jordklotet till miljonerna på den andra, så skärpes världsnöden oavbrutet. Och tanken på internationell solidaritet försvagas. I denna nödens tid är det svårt att hålla huvudet kallt. De politiska motsättningarna skärpas. Och ur nöden följer förvirringen: så som underliga religiösa farsoter i gamla tider följde krig och pestilens, så följer i den nutida nödens spår de politiska farsoterna. Lugnet, humaniteten, respekten för människoliv är i avtagande. I Tyskland stå armeerna till höger och vänster redan i harnesk. Det talas öppet om inbördeskrig. Och den nya ungdom, som aldrig upplevat skyttegravarnas ohyra och likstank, lyssnar till de avlägsna kanonaderna från Mandjuriet och gläder sig åt att få kläda blodig skjorta för "nationen".

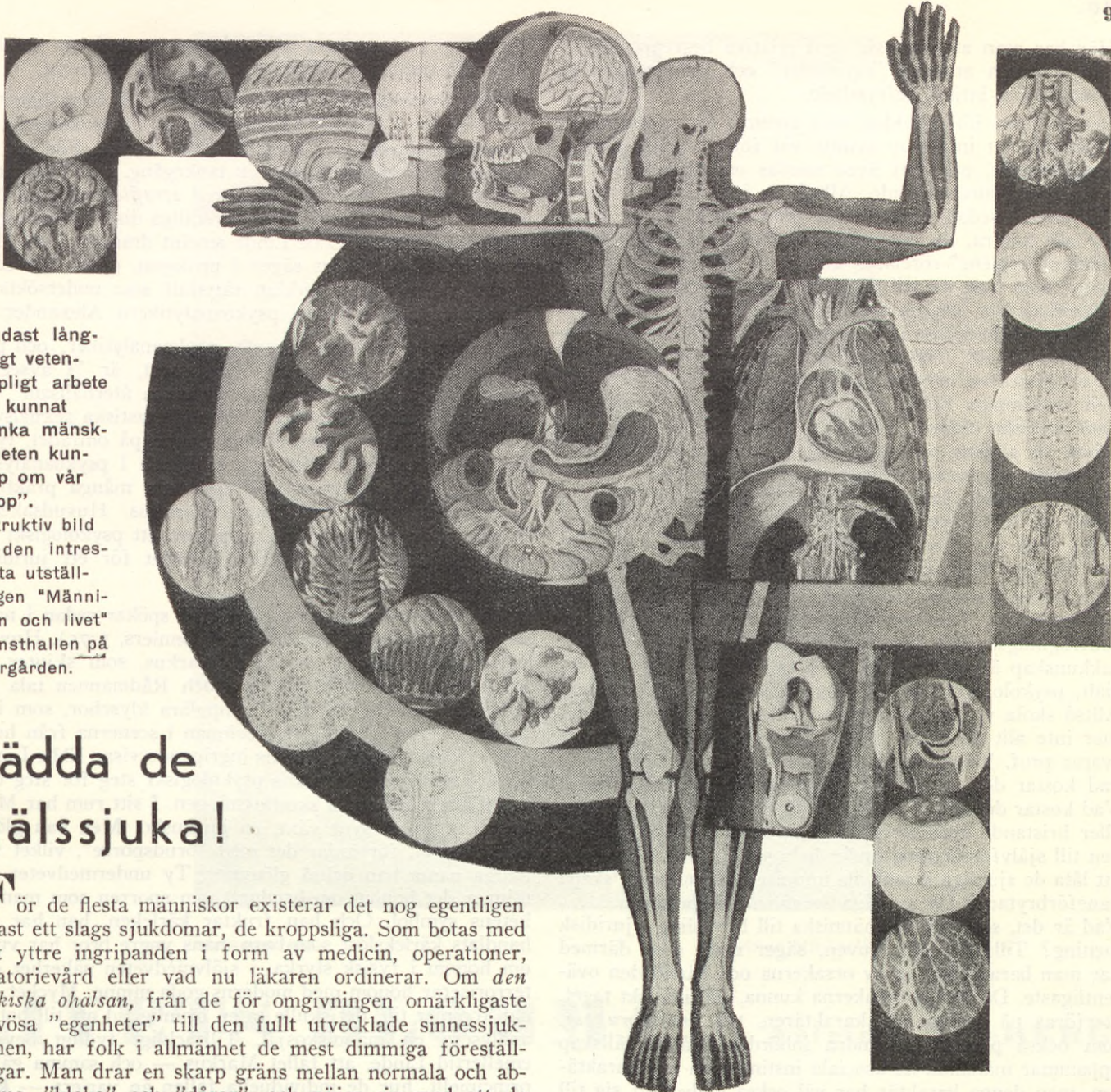
Fredskrafterna arbeta oavbrutet för att kalla folket till besinning. Men de ledande männen uppleva den ena sömnlösa natten efter den andra — de se inte ljusningen i en värld, där tekniken firar jättesegrar, samtidigt som den enkla tanken om samarbete till gemensamt väl, den enda tanke, som kan rädda människorna synes vara dömd till döden.

Det är lätt att hänga med huvudet och säga: i denna fruktansvärda tid kunna vi intet uträtta. Det är större att se svårigheterna sådana de äro och ändå inte ge tappt, ändå inte glömma idealen.

Arbetarkvinnorna ha en stor mission att fylla i denna tid. Om de hänga fast vid tanken på fred och folkligt samarbete, om de aldrig ett ögonblick glömma ansvaret för det släkte, som växer upp, ja, då kan arbetarrörelsen få en styrka som gör den obesehrad. De tusen kvinnorna i svenska arbetarhem, må de denna nödens jul samla sig till det fasta beslutet att i alla tider stå vid männens sida, när striderna komma för fred och folkförsoning, för rättssäkerhet och folkstyre, för en ny hushållning, där de arbetandes välfärd är ledstjärnan för alla strävanden! En socialism, som har sin förankring inte bara i organisationer och massmöten, utan i hemmets värld, är så grundmurad att den aldrig kan besegras!

Så må den ringa tid av inre samling, som julhelgen ger åt arbetets kvinnor betyda att blicken fastare och klarare än någonsin riktas mot det mål, som evangeliet en gång formulerade i änglakörens ord: Frid på jorden, människorna en god vilja!

Gunnar LUNDBERG

"Endast långvarigt vetenskapligt arbete har kunnat skänka mänskligheten kunskap om vår kropp".

Instruktiv bild på den intressanta utställningen "Människan och livet" i konsthallen på Djurgården.

Rädda de själssjuka!

För de flesta människor existerar det nog egentligen endast ett slags sjukdomar, de kroppsliga. Som botas med rent yttre ingripanden i form av medicin, operationer, sanatorievård eller vad nu läkaren ordinerar. Om *den psykiska ohälsan*, från de för omgivningen omärkligaste nervösa "egenheter" till den fullt utvecklade sinnessjukdomen, har folk i allmänhet de mest dimmiga föreställningar. Man drar en skarp gräns mellan normala och abnormala, "kloka" och "dåra", och nöjer sig med att de senare avskiljas från världen på sinnessjukhus. På modernt-vetenskapligt inrättade sinnessjukhus likvisst.

Alltså dock ett stort socialt framsteg i jämförelse med forna dagar, då man låste in psykiskt sjuka i trånga celler, fjättrade dem med remmar, tvångströjor o. dyl. Det var en tortyr, som människornas sociala samvete stillatigande accepterade på grund av okunnighet om att de psykiska sjukdomarna voro — sjukdomar. Nu uppröras vi över denna tortyr på samma sätt som över häxprocesserna. Men hur mycken grym okunnighet av liknande slag, om än växlande till art och form, existerar inte mitt i vår prisade civilisation! Det gäller på detta område som på många andra att öppna människornas ögon för barbariet i det, som de dagligen se omkring sig och därför finna självklart.

I april anordnades i Stockholm ett upplysnings- och diskussionsmöte rörande den psykiska hälsovården. Resultatet blev en kommitté, som skulle vidta förarbeten för bildande av *en svensk förening för psykisk hälsovård*, och denna kommitté har nu utfärdat kallelser till ett konstituerande möte. Den ledande själen i företaget synes vara psykiatern prof. Viktor Wigert, som nyligen varit i Amerika och där studerat den psykiska sjukvården. U. S. A. är inte bara jättekapitalismens, hänsynslöshetens, korrup-

tionens, hyckleriets och humbugens förlovade land. Där har också utvecklat sig en social hjälpverksamhet på områden, där vi svenskar ännu stå tvekan i ekonomiska betänkligheter. Just i fråga om psykisk hälsovård har U. S. A. nått längre än Europa, och därifrån har utgått den "mental hygiene"-rörelse, som slagit rot i andra länder såsom Frankrike, Schweiz, Belgien, Holland och Tyskland, och som synes vara mönstret även för ovannämnda initiativ hos oss.

I en uppsats *Om psykisk hälsovård i barnåldern och samhällsliga åtgärder för dess tillgodoseende* meddelar prof. Wigert, att på svenska sinnessjukhus intas årligen omkring 3.000 personer för första gången. Alltså, under nästa år skola intas ytterligare 3.000, under hela 1930-talet inte mindre än 30.000. Alla dessa människor gå i nuvarande ögonblick mitt ibland oss! Och hos en mängd av dem ha redan de första spåren av sjukdomen gjort sig gällande i form av säregna karaktärsdrag, anpassnings-svårigheter, "nervositet" och grubblerier. Därtill komma de otaliga, vilkas psykiska ohälsa aldrig skall förvärras så långt som till full sinnessjukdom men ändå skall snedvrida och omöjliggöra ett normalt samhällsligt liv. Den skarpa gräns, som tanklösheten gör mellan "normal" och "abnorm" i psykiskt avseende, är i själva verket orimlig.

Här har man att röra sig med relativa begrepp. Många som normala ansedda "egenheter" och många sjukliga symtom äro intimt befryndade.

Det är dessa förhållanden, som kommit den amerikanska psykiatrin att inte blott stanna vid förbättrandet av sinnessjukhusen, utan att även samlas omkring lösenordet *prevention*, förebyggande. Alltså att inte blott söka bota sjukdomen, sedan den utbrutit, utan att också och framför allt hindra, att den utbryter. Detta har blivit en av "mental hygiene"-rörelsens viktigaste principer och uppgifter, som man nu vill tillämpa även i en svensk psykisk hälsovård. Det betyder att flytta den psykiska sjukvården från sinnessjukhusen ut i levande livet. Ut i hem och skolor framför allt. Och att ge de föräldrar och lärare, som ha att göra med nervösa och oroliga barn, "problembarn", den sakkunniga hjälp, som de behöva i sin uppfostran. Den psykiska ohälsan, även den "normala", är utan varje tvivel så allmän, att den med fog kan betecknas som ett socialt ont av allvarligaste slag. Även om den inte utvecklar sig till fullkomlig psykisk invaliditet, tär den likväl på folkhälsan, på arbetskraften, på människornas lycka. Och barndomsåren, betonar prof. Wigert särskilt, äro den psykiska hälsovårdens gyllene ålder!

Hur denna psykiska hälsovård skall organiseras, kan inte här utvecklas. Närmast går tanken till upprättandet av rådfrågningsbyråer eller polikliniker, i vilka psykiatrisk sakkunskap är tillgänglig, och som äro försedda med socialt, psykologiskt och pedagogiskt kunniga medhjälpare. Alltså skola vi åter härma efter utlandet! Och vad kommer inte allt detta att kosta? Med en slående motfråga svarar prof. Wigert dessa ekonomiskt "sunda" patrioter: vad kostar det att *inte* skaffa sådana hjälpinstitutioner? Vad kostar det, att en människa på grund av andlig ohälsa eller bristande själsjämvikt är mer eller mindre oförmögen till självförsörjning under hela sitt liv, vad kostar det att låta de sjukliga kriminella impulserna obeskurna skapa vaneförbrytare? De sjukliga *kriminella* impulserna... Vad är det, som gör en människa till brottsling i juridisk mening? Tillfället gör tjuven, säger man, men därmed har man bara antytt en av orsakerna och därtill den oväsentligaste. De övriga orsakerna kunna, schematiskt taget, återföras på miljön och karaktären, två *orsaksgrupper*, som också påverka varandra inbördes. Dåligt sällskap uppammar måhända de asociala instinkterna hos karaktären, men denna karaktär har väl också själv sökt sig till dylikt umgänge. Och kanske gjort det därför att hemmet var kärlekslöst och brutalt, en olycklig uppväxtplats för ett barn. Alla brottslingar ha blivit brottslingar i kraft av samma kausala nödvändighet, som gör att vargen söker rov, att bolmörten bär giftiga blad, eller att havets bränningar slå fartyget i spillror.

Sakta — olika sakta i olika länder, särskilt sakta hos oss — arbetar sig också fram den åskådningen, att samhällets behandling av brottsligheten *inte skall ha karaktären av straff, utan av psykisk sjukvård*. Motståndet mot ett humant betraktelsesätt och behandlingssätt på detta område kommer i första rummet från juristerna, detta formalistiska släkte, som ständigt envisas att identifiera "lag" och "rätt". Och bakom sig ha juristerna utan tvivel

massan av den stora allmänheten, som lever ut sina hämndinstinkter i tidningarnas rättegångsreferat.

Denna psykologiskt-humana synpunkt på brottslighetens problem har i dagarna aktualiserats av en psykoanalytiskt orienterad författare, licentiat Ebbe Linde. För ett par år sedan utvecklade Linde sin tankegång, som mynnar ut i den radikala parollen *Bort med strafflagen!* i en liten skrift, vilken tyvärr gick den offentliga diskussionen spårlost förbi. Nu har Ebbe Linde använt dramats form eller, som han själv riktigt säger i prologen, gjort "ett scenarrangemang av ett verkligt rättsfall, som undersökts av den framstående polska psykoanalytikern Alexander".

Ebbe Linde är, som nämnts, psykoanalytiker, och professor Wigert, som nyss hade ordet, är "i avseende på psykoanalysens djärva teorier mera återhållsam" och tar i varje fall avstånd från "den fantastiska sexualsymboliken". Självt har jag, ehuru lekman på området, tyckt mig finna mycket riktigt och träffande i psykoanalysen, och den psykoanalytiska läkemetodens många praktiska framgångar torde inte kunna förnekas. Huvudsaken i detta fall är emellertid att propagera ett psykologiskt betraktelsesätt på brottsligheten i stället för ett juridiskt krav på straff, d. v. s. tortyr.

"Den fantastiska sexualsymboliken" spökar redan i namnet på Lindes pjäs *Brudsporre* (Bonniers, 3:75). Huvudpersonen är en ung mördare, Markus, som skjuter sin bror och dennes vän. Rektorn och Rådmannen tala om "ondska" och "förhärdelse", populära klyschor, som inte betyda någonting alls. Dessförinnan i scenerna från hemmet och genom Analytikerns ingripande visar Ebbe Linde, hur i verkligheten Markus psykologiskt steg för steg drives till den desperata skottlossningen. I sitt rum har Markus haft en sällsynt växt, en guckusko. Men han glömmet namnet, förväxlar det med "brudsporre", vilket felaktiga namn han också glömmet. Ty undermedvetet påminner det honom om brudnatt, om sporen som manlighetens symbol. Och han fruktar kärleken, han har behandlats kärlekslöst som barn, hans yngre bror har vuxit om honom i fysisk styrka, i självmedveten säkerhet och terroriserar honom med moderns goda minne. Mycket annat kommer till, det skulle ta en orimlig tid att till botten analysera en människosjäl. Tillräckligt tydligt bevisar emellertid Linde, att fallet Markus — och samma gäller principiellt, hur de individuella fallen än variera — kräver ett *psykiskt botande*, om man nämligen vill rädda en urspårad människa till samhällsduglighet.

Formellt karaktäriseras Ebbe Lindes skådespel framför allt av intellektuell klarhet. Det vill inte vara ett konstverk enligt estetikens lagar, utan är snarast en dramatiserad, och en skickligt dramatiserad, diskussionsinledning. Man önskar, att en teater toge upp det för att stimulera till en diskussion om dessa frågor. Jag har inte glömt, att samhällets viktigaste problem fortfarande äro av ekonomisk och politisk natur. Men denna socialistiska övertygelse strider inte mot, utan sammanhänger tvärtom med kravet på *social humanitet* även i behandlingen av psykiskt sjuka och olyckliga kriminella människor.

Nils BEYER

FÖRHÅLLET MELLAN NERVÖSA OCH ORGANISKA SJUKDOMAR.

Å sjukhus äro:

av invärtes sjukdomar

50%

för nervösitet

50%

organiska

av förmenta hjärtsjukdomar

69%

nervöst betingade eller

hjärtsjukdomar

31%

organiska

mag-tarm sjukdomar

50%

ren nervositet

50%

organiska

Å privatpraktiserande läkares mottagning

specialister i invärtes sjukdomar:

85%

nervositet

15%

organiska sjukdomar

nervspecialister

95%

neurostent

5%

sinnessjukdom

Livssegaren.

Av Arthur Michaelis.

LIVETS BLOMMA Av Astrid FORSBERG

Det finns många sätt att möta lidandet. Vid sidan av allfarvägen sitter den indiske vise. Han böjer sitt huvud och tar med passiv tålighet, utan smärteskrin eller bitterhet, emot lidandet. Han kämpar inte, han rör inte ett finger för att mildra sin egen eller andras smärta. Han är den absolut passive. Västerlandets livssegare, den hjälte vår tid behöver, går förbi den indiske vise. De ha intet gemensamt.

På den ryska steppen möter livssegaren Dostojevskis och Tolstojs bonde. Den fromme ryske lantmannen, som tåligt böjt sig under århundradens förtryck, har lärt sig att se upp mot stjärnorna och öppna hjärtat för sin Gud och sin broder. Han fattar Kristi ord bokstavligt och såsom en helig lag: "Du skall icke stå det onda emot". Den fromme ryssen är också passiv men icke på samma sätt som indiern, ty ryssen lider med och för sin broder. Livssegaren har något att lära av honom, men på den passives ståndpunkt kan han ej stanna, ty han har ett mål att hinna, en uppgift att fylla.

Livssegaren är ingen gottköpsoptimist, som tycker att man helst bör döva sitt hjärta eller stålsätta sin själ emot lidandet för att själv komma så helskinnad som möjligt undan. Lidandet är ingen nattsida, som man utan vidare kan somna ifrån. Livssegaren fattar djupet och oändlig-

heten av det lidande, som — för att tala med diktaren Jarl Hemmer — "svallar likt ett hett element kring vårt klot och här och var forsar samman till en brännande virvel av smärta" — — — "det lidande, som i tidernas gryning upprann ur livets första sköte och skall bestå till tidernas yttersta stund". Men med mannamod och glad ofervilja går han lidandet till mötes, kämpar sig fram, går segrande mitt igenom det värsta, som livet kan hopa på hans väg.

Under den äldre medeltiden framställdes vanligen Kristus på korset såsom segerkonungen. Han stod rak såsom den levande och kämpande med korset endast som bakgrund, och han höll det krönte huvudet frimodigt upprätt. Sådan ville de primitiva, friska germanerna se sin Frälsare. Segerjublet klingar också ur deras hymner om "Hjälten på korsets stam". Senare under medeltiden blev Kristus krucifixens lidande Frälsare, fastnaglad, dignande och döende under all världens smärta. Lidandets mysterium och det största offer den största kärlek är mäktig, blev nu det centrala i Kristus-framställningen.

Livssegaren för oss åter till de unga germanernas ideal, segerkonungen framför korset, hjälten som bryter sönder avgrundens och dödens makt, därför att han inte ryggar tillbaka för lidandet utan gått mitt igenom det.

I den moderna diktningen höra vi livssegrarens röst.

"Du lyfter mig på unga hjältearmar,
ditt ljus är hjälmen som kring pannan välver,
ditt mod är skölden som av pilar skälver,
— jag fruktar intet, och jag går mot seger,
ty Gud, min broder, kämpar vid min sida."

(Erik Blomberg.)

Ragnar Jändel diktar om lidandets flod, som är trång och strid och störtar seglarens bräckliga farkost utför forsarna. Många seglare gå under i de fradgande fallen. Andra bärga sina liv men styra under ångestskrin nedför floden. Så böjer sig glädjens flod, lik en lekande silverstrimma, mot lidandets flod. De båda floderna flyta stilla samman till en enda, oändligt bred och djup, där ljus och mörker blanda sig.

Harry Blomberg målar en solnedgång, då världen famnas av himlens skönhet, men ett enda moln vidgar ut sig och blir en krans, som djupnar till blodigt rött:

"O törnekrona,
som famnar jorden så långt jag ser.
Du går ej ur mina blickar mer."

Vår tids diktare våga se med livssegrarens sanna, modiga blick på lidandet, som finns men dock icke är allena-härskande. Vi ha inte råd med en romantik, som helt och hållet flyr verkligheten för "diktens evigt gröna ö".

Jarl Hemmer tar upp lidandets problem i sin roman "En man och hans samvete", och han ger livssegraren kött och blod i prästen Bros gestalt. Som en stackars ovärdig och syndig människa tar denne livssegrare upp kampen med lidandet. Han har kallats "den syndiga prästen", han har varit nere i last och skam, han har provat fängelset. Inte ens levande tro och en fast livsåskådning ägde han, då han slog in på den prästerliga banan. Och han var en dålig talare. Men han förstod att lyssna till allt levandes nödrop, och i hans hjärta bodde kärleken till nästan. I fängelset mognar han för sin hjältegärning, i de rödas fångläger på Sveaborg finner han sin stora uppgift.

Liksom Bro är även kyrkoherde Hastig, förr troende optimist och religiös diktare, själasörjare i fånglägret. Men Hastig är nära att duka under i det Gehenna av svält, sjukdom, dödsångest och kval, som fånglägret utgör. En dag låter Hastig den lilla flickan, som passar upp de båda prästerna, ta in ett fång torra, risiga törnekvistar, fläta dem samman till en krona och placera denna törnekrona i vasen på bordet i stället för blåsipporna. Törnet är livets enda blomma, förklarar han. Och han frågar vidare:

— Har du någonsin, Bro, har du någonsin kommit att tänka på, hur mycket lidande en enda sekund innehåller? Tusen nödrop, rosslande dödssuckar, människor på plågens bäddar, svultna barns gråt — — — alla kval och smärtor rymmas i en enda sekund. "Å, lyft upp sekunden som en droppe ur tidens hav och se på den! Den är mörk av ondska och blodstrimmig. Törne, törne är livets enda blomma."

Nej, inte den enda, menar Bro, och han ser, att sekunden rymmer annat än kval och smärta. Där finns friska kys-sar och bröllopsbäddar, där finns unga mödrars leenden

mot sina små och trofasta handslag mellan vänner. "Och nu, just nu, står kanske på andra sidan jordklotet en man, han står där med huvudet tillbakakastat och ser in i gryningen. En segrare på toppen av ett berg."

Livssegraren är den helige Fransiskus broder, som öppnar sina sinnen för rosendoften, för livsjublet och solstrålarna. Men det betyder inte, att han vänder bort blicken från törnet eller täpper till öronen för smärteropen.

Bro och Hastig stå en afton och se ut genom fönstret, ut i kvällsljuset över fånglägret. Men de se olika på bilden därute. Hastig ser endast de eländiga människotrasorna på fältet, taggtråd och bajonetter omkring utmärklade kroppar under den blå himlen. Han ser fångarnas ögon lysa av hat och trötthet. Bro upptäcker däremot fången, som hjälper sin kamrat på benen, han ser vaktsoldaten, som springer efter en bår och den röda ordningsmannens magra, vackra ansikte. Så rofyllt och så modigt. En panna, som vittnar med Mattei ord: "Rädens icke för dem som dräpa kroppen och dock hava makt att dräpa själen." Livssegraren ser ljusstrålarna i Gehenna.

Den späda ljusstrålen i det stora mörkret är ett barns offerväg. En liten flicka med en gammal människas allvarstygda anletsdrag passar upp de båda prästerna. Hastig har tagit henne med sig från det kvinnliga fånglägret, därför att hon bad så bevekande att få följa med till Sveaborg utan att yppa varför. Bro, den fule prästen med bulldoggsansiktet, lyckas vinna detta barns förtroende, och han får veta, att flickans fader är bland de röda fångarna innanför taggtrådsstängslet, och att hon varje dag smyger genom snåren för att kasta ett matpaket till fadern. Hon samlar ihop smulor, hon får matrester av Bro, hon tar av sin egen ranson, så att hon själv blir sjuk och undernär. En dag kommer Hastig på henne, då hon står i begrepp att snatta mat ur hans skåp. Han ser endast för-därvet och oärligheten i barnasjälen, ty han vet ingenting om motivet bakom flickans handling. Bro rättfärdigar henne. Och han frågar slutligen den sjuke, olycklige Hastig: "Vad väger tyngre, tror du? Vad är viktigast, det stora mörkret eller den späda ljusstrålen?"

Livssegraren i Bros gestalt är icke passiv och icke lagisk. Bland de engelska kväkarna har han sina fränder och bröder. Som de har han en förstående och en förlåtande blick, han ryggar ej tillbaka för sanningen, och han har mod att gå kärlekens offerväg. Han har kommit bort ifrån den gamla "öga för öga, tand för tand"-moralen, fram till Människosonen, som inte tvekade att ta rövarens skuld-börda på sig. Bro är en handlingens man, och när han får sitt mål riktigt klart för sig, ikläder han sig fångdräkten och flyr innanför taggtrådsstängslet till svält och sjukdom. Han måste nå fångarna som en av dem, som en broder i nöden. Med glatt mod ger han slutligen sitt liv för att rädda en kamrat. Och hans avskedsord, då han hunnit ända fram till dödens port, äro: "Säg att lidandet är värst för den som ser på. Det är inte så obegripligt bara man själv går tvärs igenom det." Av törnet, livets torra, grymma blomma, har han flätat en segerkrans.

Vår tid behöver ett hjälteideal. Livssegraren!

Astrid Forsberg.

Vad är Ert fack? Filosofi, psykologi, spiri-tism, astrologi, teosofi, modern uppfostran? Gå till

Bokhandeln STUDIO

Norrlandsgatan 30. T. l. 27 00.

Slå Er ned vid läsbordet och låt oss plocka fram speciallitteratur som särskilt intresserar Er.

Gör ett besök i RÅKOSTBODEN

PONTONIERGATAN 21. Telefon: K. 35133. (Busslinje 57, hållplats Chapmangatan. Spårvägslinje 4, 2, 1, hållplats Polhemsgatan)

och tag del av de specialiteter, som finnas för modern vegetarisk matlagning. Dagligen färdiga rätter av kokta eller råa grönsaker samt soffor för avhämtning el. hemsändning

EN HITTAD BLOMMA

Av Johan DANIELSSON

Korgen blev tyngre och tyngre och Lisa fick byta hand allt oftare, där hon stretade framåt på den gropiga vägen mellan höstplöjda åkrar och avlövade björkhagar. Nej, nu måste hon nog sätta ifrån sig korgen och pusta ut. Högra armen var alldeles lam, Höll hon på att bli gammal och orkeslös redan? Nog hade hon fått slita och stå i för brödbiten de sista åren men i alla fall...

Lisa flyttade korgen över i vänster hand och strävade uppför den sista svåra backen med hårt hopbitna läppar. Uppe på krönet stannade hon, satte ifrån sig korgen och strök svetten ur pannan. Nu hade hon i alla fall det längsta och drygaste stycket bakom sig. Härifrån sluttade vägen ner mot staden. Bakom aldungarna vid ån stodo sågverkets och stolfabrikens skorstenar som tjocka sotstreck mot den grå oktoberhimlen. Om tjugominuter kunde hon vara hemma.

Lisa tog några djupa andetag och rätade på sin seniga kropp. Slut... ånej! Inte än. Hon kom plötsligt att tänka på doktorinnan Möller — unga doktorinnan som folk kallade henne till skillnad från doktors mor, som också varit läkarefru. Doktorinnan Möller var inte en dag yngre än Lisa, fast hon hade armar och hals som en ung flicka. Men hon skulle vilja se den lilla dockan släpa en dryg halvmil på en korg med tio kilo potatis förutom en del annat smått och gott. För resten avundades hon inte doktorinnan hennes fina ärmlösa klänningar. Fru Möller hade velat prova en av dem på Lisa en gång, när hon kom till doktorsvillan för att skura. De hade samma figur, påstod den lilla token. Men Lisa hade tackat nej. Sådant där var ingenting för en skurkarring med tre slitvargar till ungar. Ja, akkurat det hade hon svarat.

Lisa kunde inte låta bli att dra litet på munnen, när hon erinrade sig den lilla doktorsfruns på en gång sårade och förvånade min. Nå, de hade inte blivit ovänner för det. Doktorinnan var snäll, fast hon var en smula barnslig. Man blir väl sådan, när man inte har annat att göra än att spela piano, ordna med blommor och klä sig vackert.

För resten... hade det velat sig väl kunde Lisa också ha varit en fin fru. Vardanda lantbrukselev hade förgapat sig i henne de år hon tjänade som husa på herrgården. Vackra Lisa hade hon kallats på den tiden. Det skulle de bara veta i stolfabrikens arbetarbarrack, där hon aldrig fick heta annat än Södergrenskan eller satkarringen, när hon haft något livligare meningsutbyte med grannfruarna.

Nej, man tänker sig inte för, när man är ung och dum. Lisa hade bara skrattat åt lantbrukseleverna, som sprun-

go efter henne som stora valpar. Nej, då var det annan stil på den unge snickaren Södergren. Han hade kommit till trakten med ett helt gäng hantverkare det året den gamla sockenkyrkan renoverades. Södergren var en grann pojke den tiden och mer än en flicka med gård och grund hade varit tokig i hans bruna ögon och svarta lockiga hår, för att inte tala om hans spelmanstalang. Det fanns inte en pojke i hela bygden som trakterade dragspel som Södergren.

Lisa fick ett bittert drag kring munnen när hon tänkte på hur flickdrömmarna gestaltat sig i verkligheten. Hon hade knipit den vackra snickarpojken mitt för näsan på de högfärdiga bondjäntorna, men vad hade det blivit till. Södergrens drömmar om egen verkstad hade gått i stöpet. I flera år hade han arbetat på stolfabriken och nu var han permitterad på obestämd tid. Fabriken gick bara för halvt

Nej, då hade Anna, hennes äldre syster, förstått att ställa det bättre för sig. Hon hade hållit fast vid sin fräkniga klumpiga Kalle, statarpojken, som flickorna skojade med för att han aldrig kunde lära sig dansa. Men Kalle hade visat sig vara karl för sin hatt. När han gifte sig hade han övertagit Björktorpet och arbetat upp stället, så att det födde tre kor förutom gris och höns. Nu var det till syster Anna Lisa måste vända sig, när de slantar, hon tjänade som skurhjälps i stadens fina familjer, inte räckte till. Den tunga korgen med potatisen och några smakbitar från höstslakten kom från Björktorpet.

Ett avlägset buller kom Lisa att rycka till. Minsann stod hon inte och drömde som en toka. Nu kom bussen från stan med lantbor, som varit inne och handlat. Då var klockan halv fyra, de bägge äldsta voro för länge sen hemma från skolan och i huset fanns inte en matbit. Lisa lyfte upp sin korg och tog ut stegen. Men vad i all världen var det som lyste så rött mot landsvägsleran därnere i backen... bestämt en blomma. Lisa började springa fullkomligt glömsk av korgens

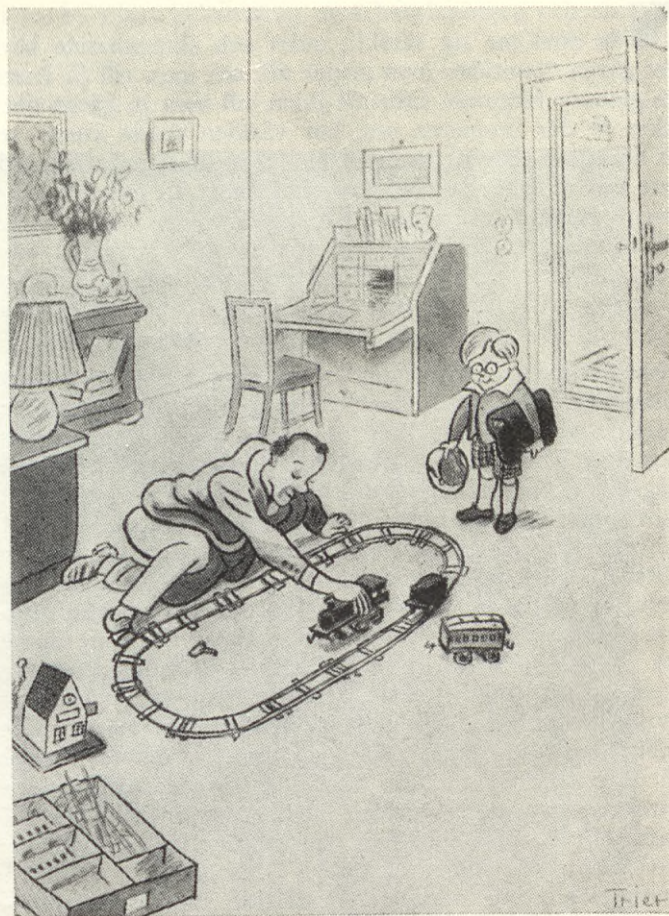
tyngd. Hon hann nätt och jämt rycka till sig det färglysande föremålet och kasta sig åt sidan innan bussen susade förbi.

Anfådd granskade Lisa sitt fynd. En blomma i kruka. Krukan var spräckt visserligen, men blomman tycktes inte ha tagit skada. Lisa hade sett sådana där blommor på torget och till och med frågat om priset en gång. Den var dyr... två och femti hade trädgårdsmästaren begärt. Ingenting för en kvinna med en arbetslös karl och tre ungar. Vad var det den hette nu igen... någonting på cykel? Vänta... nu hade hon det... cyklamen. Ja, så var det. Sådana blommor hade inte odlats på herrgården på hennes tid, men de hade fått en ny trädgårdsmästare nu.

Lisa rev en sida från tidningen, som täckte hennes korg, och svepte in sin skatt. Hon hade räddat den från att bli krossad av bussen och alltså kunde hon med gott samvete behålla den, tyckte hon.

Det kändes rakt som om korgen blivit en smula lättare. Lisa ökade stegen och var snart hemma. Pojkarna mötte henne redan i dörren med ett unisont rop på smörgås. Lisa packade upp sin korg litet tankspritt, skar upp ett par duktiga limpskivor och bredde smör på. De bägge mörkhåriga,

(Forts. sid. 44.)

Barnet i mannen.

Ryska industriarbeterskor.

Kvinnan, barnet och arbetet Av Eva WIGFORSS

När nuet ter sig särskilt svårt och skrämmande blir det gärna framtiden man griper till, när man vill få fram de gladare färgerna. Och till julen vill man ju gärna det. Men de där utopierna om, hur världen skulle kunna se ut om tusen eller tiotusen år, har vår funktionalistiska tid inte mycket intresse för. Vad vi vill veta är, hur den närmaste framtiden kommer att te sig för oss och våra barn. Vi föredra att ge akt på vad som är och som växer upp runt omkring oss för att därav möjligen kunna sluta oss till något om de linjer utvecklingen tagit och vart de peka för framtiden. Och vi ha ingen brist på studiematerial.

Hur det nuvarande ter sig mena vi oss väl alla rätt bra känna till. Om jag här kommer med en liten bild från den värld, vars närmaste framtid det här gäller, mödrarnas och de späda barnens, så är det inte därför, att den är på något sätt enastående. Den skulle säkert kunna bytas ut mot hundratals liknande. Att den satt sig fast i minnet berodde kanske mest på det främmande i detaljerna i den alltför vanliga tavlan. Och så är motivet en madonna, alldeles som beställt för en jultidning. Madonnan från Maison Louvre skulle jag kalla henne, om jag skulle ge henne ett namn. Hon var ingen rafaelskt ljuv himladrottning med ett knubbigt, leende barn i skötet, kringsvävad av dyrkande skaror. Ack nej. Men så är Maison Louvre inte heller den rätta platsen för en sådan. Är det ett tempel för något, så är det för köplystna turister, detta stora varuhus, som ligger i stråket mellan muséer och lyxhotell mitt i Paris. Min madonna var en mycket jordisk mor med slitna drag och slitna kläder. Men barnet hon bar på armen var mycket riktigt ett lindebarn, kanske några månader gammalt. För en nordbo, som inte är van att se lindebarn så öppet exponerade på gatorna, föreföll det så

alldeles för spätt, att utsättas för gatans damm och växlande fläktar i sommarhettan. Och troligen var det vanskött. För hur skulle en mor kunna sköta om ett spädbarn mitt i denna myllrande passage? Hon hade ställt sig i en nisch i ett av de stora husen, kanske ursprungligen avsedd att prydas med en av dessa troskyldiga madonna- och helgonbilder man ser vid vägar och gator i katolska länder. Och kring hennes fötter låg det några konstlöst hopbundna blommor, rosor och liljor, alldeles som kring kyrkornas madonnabilder. Men det var inga trogna tillbedjare, som lagt dit dem som en hyllning åt Gudamodern. Hejdade sig någon enstaka turist ur strömmen, någon dam på väg till Maison Louvres lockande skyltfönster, så var det knappast för att köpa av de halvvissna blommorna utan för att med en slant köpa sig fri från påminnelsen om, att en värld finns, där behoven inte behöva letas fram genom lysande expositioner. Som hon stod där dugde hon kanske inte som symbol för en uppoffrande moderskärlek men så mycket bättre som illustration åt vårt kapitalistiska system för värdering av arbetet, systemet "förtjänsten först", som inte känner något pris på moderns arbete att uppföda och uppfostra barn, men väl på hennes "arbete" att driva geschäft med dem. Säg nu ingenting om mödrahjälp och barnavård. Den torftiga verklighet, som döljer sig bakom de vackra orden, hör inte till systemet. Den är ett ingrepp i den fria konkurrensen, som man bara allt för fort är färdig att kasta över bord, så snart systemet ser ut att råka i gungning. Vad som skulle behövas för att försona oss med en kapitalistisk produktionsordning vore på den punkten något helt annat.

Låt oss titta på en annan bild, också den en bild av mödrar och späda barn. Så här heter det i en skildring

från 1929 års Ryssland. (Arthur Feiler: "Das Experiment des Bolschewismus".) "Att vid öppnandet av en stor statssovjet, ett festligt parlamentsöppnande alltså, kvinnor deltar med spädbarnen vid bröstet, är en bild, som tydligen inte förvånar någon." Nog vore den synen ganska otänkbar i något av våra högt kultiverade västeuropeiska staters parlament. Men så ha dessa ju heller inte bekant sig till programmet "kvinnans frigörelse och likaberättigande" med någon nämnvärd entusiasm.

Om man likväl trots allt, som i Ryssland i våra dagar göres för att förverkliga det programmet, har svårt för att tänka sig problemet kvinnan—arbetet löst i detta den fullkomliga likhetens tecken, så är det därför, att man vid utformningen av det samhällsliv, som avser att åtminstone i stor utsträckning ersätta familjelivet, tycks ta allt för lite hänsyn till barnet, till sambandet mellan föräldrar och barn. Man kan möjligen med framgång sköta jord och föda upp djur kollektivt, men om man kan fostra barn på det sättet är mera tvivelaktigt. Och även om detta är tänkbart utan allt för stor risk för barnen tack vare utomordentliga anordningar, så skär man inte bryskt av sambandet mellan föräldrar och barn, mellan mor och barn, utan att de äldre bli fattigare därvid. Om man för närvarande inte kan se någon annan väg till oberoende för kvinnan än förvärvsarbetet vid mannens sida och på samma villkor som han, så blir problemet helt naturligt att i görligaste mån befria kvinnan från barnet. Att man bara lyckats delvis därmed, tycks inte bara ha berott på otillräckliga medel till alla de barnbördshus, krubbor, barnhus, barnträdgårdar och skolor av olika slag, som skulle behövas, utan också på styrkan av de band som binda mödrarna vid barnen och hemmen. Visst kan det heta, att kvinnorna i Ryssland nu inte längre bara äro männens hustrur utan självständiga, men ändå kan det behövas, som t. ex. vid fackförbundskongressen 1928, att man varnar inte bara mot hasardspel och dryckenskap utan också mot "hård behandling av kvinnor och

andra rester av arbetarens gamla levnadssätt". På samma sätt kan den förut nämnda skildraren betyga, att "barnen såväl som männen och kvinnorna självständigt leva sitt offentliga liv efter behag, att önskan efter huslighet och hem är i hög grad tillbakaträngd, äktenskapet i hög grad trivialiserats till ett rent fysiskt förhållande mellan könen", för att på samma sida tala om, att man måst vidta åtgärder för att hindra männen från allt för stor godtycklighet vid giftermål, eftersom det ledde till ett hejdlöst exploaterande av kvinnor. Männen kunde gifta sig på våren för att få en billig arbetskraft och skilja sig på hösten, när arbetet var förbi. Och bland de i kollektiven levande kvinnorna är det inte bara den käck kvinnliga traktorkörande bondflickan man träffar på, som hör till de bäst betalda arbetarna, utan också kvinnor, som låta männen föra ordet och trötta sitta där med barnen efter dagens stränga arbete. "Fruktansvärt förbrukade och förgrämda sutto de tysta där, till synes alldeles gamla, tills man förskräckt upptäckte, att de ännu hade spädbarn vid bröstet."

I en skildring av jordbruket i Ryssland hösten 1930 av en engelska, Joan Beauchamp, får man en gladare bild av dessa samhällen. Det heter om barnens liv på Gigant, det största kollektiva jordbruket, som också är världens största: "Barnen har man sört väl för. Där finns en kindergarten för de minsta med trädgård, sandhögar, gungor och åtskilliga leksaker på hjul. Rummen äro ljusa och luftiga och utrustade efter fullt modernt kindergartensystem. Småskolan för barn från 8 till 12 år och en högre skola för dem från 12 till 18 år äro nu i en byggnad, men nya lokaler byggas. — Som barnen voro på utflykt fingo vi inte se dem där."

En liten episod som ger de olika kvinnogenerationernas syn på problemet ensamma mödrar utanför sovjets kommunistiska samhällen i Ryssland, berättas av en iakttagare i The Round Table, mars 1931. Artikelförfattaren hade i en by gjort bekantskap med befolkningen och skildrar

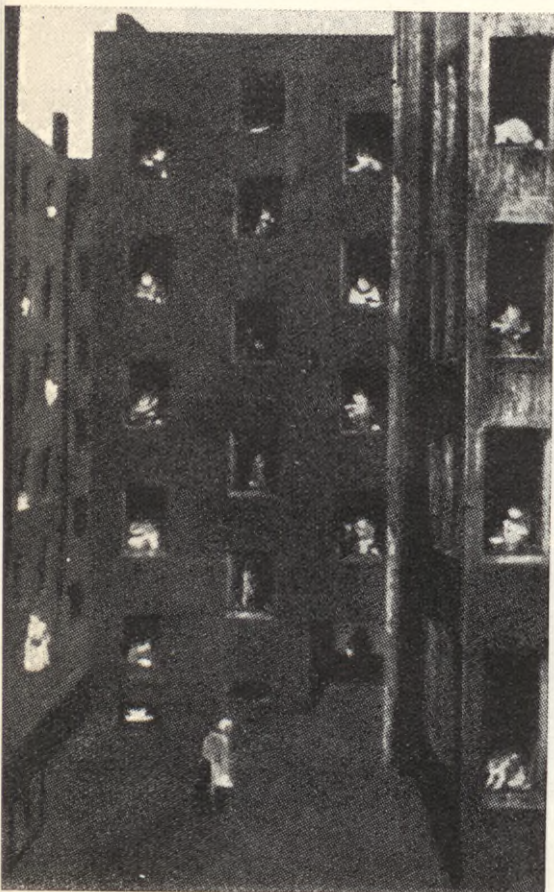
(Forts. sid. 39.)

Kindergarten i en rysk fabrik.

Elfr. Thurner: Ung moder.

Paul Eikmeier: Bakgården.

Kvinnor i nöd

Berlin, november.

När för ungefär ett halvt år sedan en konstutställning öppnades i Berlin förebrådde den bekante skriftställaren och läkaren doktor Alfred Döblin de bildande konstnärerna, att de förlorat varje kontakt med det levande livet och vår tid och därmed också sitt existensberättigande. Om de fortfarande ville spela någon roll måste de, enligt hans åsikt, tjäna de stora omvälvande, sociala och politiska idéer, som nu sysselsätta mänskligheten. Dessa yttranden väckte naturligtvis en vild proteststorm bland de borgerliga konstnärerna. Men har Döblin egentligen inte rätt? Ha inte de "vanliga" konstutställningarna till en del överlevat sig själva och är det ej tröstlöst att se de tomma salarna, där tusentals konstnärer exponera sina landskap, porträtt och stilleben? Det var därför en storartad idé av den proletariska tidskriften "Weg der Frau" att ta upp doktor Döblins idé och väcka förslag om en utställning med motto "Frauen in Not", "Kvinnor i nöd". — På hela denna utställning, som äger rum i "De juryfria hus" vid Platz der Republik i Berlin, står kvinnan av i dag som medelpunkt i en sociologisk tragedi, i vilken hon trefaldigt, som arbeterska, kvinna och mor, är ohjälpligt insnärjd. På henne vilar också trefaldigt den sociala nödens bördor, svält, arbetslöshet, fattigdom, bostadsbrist och prostitution, vilka under de hårda tider, som nu råda i Tyskland, för varje dag bli allt mer beklämmande. I en handvändning hade en kommitté, bestående av de mest framstående konstnärer, liksom ett arbetsutskott av idel ungdomar, bildats. Alla konstnärer, som arbeta i den riktning utställningens motto anger, lämnade genast sina bästa verk till densamma och många nya skapades för expositionen. Utställningen står helt och hållet i en stor, social idéns tjänst, appellerar ej endast till de estetiska intressena hos ett fåtal människor utan vill rycka upp alla berlinares sociala känslor. Därför är den många gånger yttrade meningen att utställningen ej borde ha förlagts till den centrala och rika delen av Berlin, alldeles i närheten av Tiergarten och Unter den Linden, utan till fattigkvarteren, enligt min

åsikt fullständigt oriktig. Ty i Wedding och Berlins östra delar ser vartenda barn från födelsen kvinnornas nöd, vilken däremot människorna i trakten av Brandenburger Tor och Westen ej ha en aning om. Den åskådningsundervisning de senare genom utställningen får, måste ovillkorligen väcka deras samvete och ansvarskänsla.

Vad bjuder nu denna utställning, som omfattar över 600 nummer? Värdefullt bredvid värdelöst, mycken "Kitsch" och tomhet bredvid starkt konstnärligt. Det var också endast och allenast tendensen, ej det konstnärliga utförandet, som avgjorde om verken antogos eller ej. Från flera hundratal dukar stirrar om och om igen kvinnans genom nöd, fattigdom, barnsängar och sexuellt utnyttjande vanställda ansikte. Åter och återigen ser man samma eländets kvarter, samma mörka gårdar och gårdshus, samma usla proletärbostäder, i vilka, sammanträngda i en enda härva, unga och gamla bo tillsammans, prostituerade och förbrytare tillsammans med ungdomar, som knappt växt ur barnskorna men dock med fullständigt hopplösa och vetande ögon stirra in i livet. Dessa utmärglade, kraftlösa kvinno- och barnansikten, med själar som ej längre ha hopp eller tro, i vilka inte den allra minsta lyckostråle intränger, ha ofta vanställts till masker, som ej mer se ut som människoanleten och från vilka man förfärad och rysande vänder sig. Även om man betänker, att utställningen följer en viss tendens och att man ej nog högt och ofta kan skrika de makthavande i örat, att miljoner kvinnor och barn svälta och gå under, därför att staten ej sörjer för att de kunna leva ett människovärdigt liv, måste man dock fråga, om denna tendens ovillkorligen behövde framhävas i fullt så krassa färger? Man söker förgäves efter en bild av kvinnan, som är föremål för vår kärleks ädlaste och heligaste känslor.

När man ser flertalet av de utställda verken, ur vilka endast hopplöshet talar, måste man tvivla på att kvinnorna någonsin skola komma att gå räkryggade. Det är frågan om dylika bil-

der, som endast skildra den nakna och hopplösa förtvivlan, äro ägnade att väcka samvetet. Man böjer huvudet, går rysande vidare, även om man har det varmaste, mest hjälpsamma hjärta och den starkaste vilja att försöka lindra nöden. Inför dessa hjärtlösa, okonstnärliga skräckbilder förbli dock hjärtat och förståndet stumma. Däremot är jag alldeles övertygad om att den oerhörda människokärlek och det gränslösa medlidande med de plågade människobarnen Käthe Kollwitz och Heinrich Zille tolka i sina verk samt George Grosz' flammande hat och obarmhärtiga cynism kunna elda och rycka upp människorna till verkliga dåd.

Käthe Kollwitz härskar med sin djupt gripande grafik som en god ande över hela utställningen. Något nytt kan man med bästa vilja ej säga om de teckningar denna underbara kvinna med det snövita håret och världens varmaste ögon ställer ut. Hon visar som ingen annan i vår tid kvinnans och moderns lidande och smärtfyllda ansikte, som i sin stumhet är den fruktansvärdaste anklagelse mot den rådande samhällsordningen. Av hennes utställda verk skulle man häst vilja beskriva vartenda blad i cykeln "Proletariat". Oerhört starkt verka även "Asyl för hemlösa" och "Bröd", tecknad för en samling bilder konstnärernas hjälpaktion utger.

En kongenial motsats till Käthe Kollwitz är Heinrich Zille, denna enkle man ur folket, som också in i minsta detalj kände till kvinnans nöd. Men det underbara med Zille, som tyvärr rycktes bort för två år sedan, är att han, där andra endast se hopplöshet och förtvivlan, alltid upptäcker en liten hoppets stråle. Med sin oöverträffligt varma och mänskliga humor lyser han upp till och med den dystreste situation. Därför verka hans anklagelser så mycket skarpare. Ett exempel därpå är bland andra hans teckning "Dödsorsak obekant". Den framställer en prostituerad, som hängt sig i sitt kala, eländiga rum.

Den bittraste och obönhörligaste kampen är säkert George Grosz, vars teckningar med motiv från krigs- och inflationstiden äro kända över hela världen. En av dem, framställande Jesus på korset, försedd med stål-hjälm och gasmask, har åsamkat honom årslånga anklagelser för gudsmädelse. Sedan processen nu gått igenom en massa instanser, har han just helt nyligen frikänts. Några andra av utställningens mest bemärkta konstnärer äro framför allt Emil Nolde med sina härliga träsnitt, "Fångar" och "Ung moder", Ernst

Barlach med tio litografier, Werner Scholz, vars oljefärgstavla "Modern" väl är utställningens mest fruktansvärda anklagelse, samt Otto Nagel, som bland annat utställer "Potatisätare" och ett porträtt av konstnärrens mor i ålderdomshemmet. En av de starkaste bilderna är enligt min åsikt "En arbeterskas porträtt" av Otto Pankok. Man skulle vilja knäböja framför denna bild och bedja kvinnan om förlåtelse för alla synder, som begåtts mot henne. Trots att detta ansikte är vanställt av hårdaste arbete, nöd och elände ända från barndomen, har tusende rynkor och veck, strömmar något obrutet fram ur den gamla kvinnans ansikte, något som ej låter allt hopp dö.

I övre våningen ha utlänningarna placerats. Henri Barbusse har personligen intresserat sig för den franska avdelningen. Vidare delta Danmark, Holland, Österrrike, Tjeckoslovakien och Belgien med ett stort antal arbeten. Kvantitativt är dock Sovjetryssland starkast representerat med en rad utmärkta fotografimontager i stil med filmens. På dessa lär oss en massa skrattande, glädjestrålade friska kvinnoansikten att nöden är en övervunnen ståndpunkt i Ryssland, att kvinnan där genom revolutionen befriats ur all nöd och med fröjd deltar i uppbyggandet av det kommunistiska samhället. Intill utlänningarnas salar gränsa ett par andra, som dock ej lämpa sig för envar. Ett plakat varnar särskilt nervsvaga för att bese rummen, som redan fått namnet "skräckkammaren". Här äro huvudsakligast verk av Otto Dix utställda, bland annat den beryktade tavlan "Flicka framför spegel", som för några år sedan väckte oerhört uppseende på de juryfria utställning. Allmänna åklagaren tog då personligen ner tavlan från väggen och bar ut den ur utställningssalen. Dix blev emellertid frikänd från anklagelsen att ha stört den allmänna ordningen. Har man någon gnista god smak kvar kan man dock ej gilla de i dessa salar utställda verken.

Ytterst intressanta äro även barnens bidrag till utställningen. Folkskolebarn ända från tioårsåldern ha lämnat ett stort antal teckningar, av vilka en serie "En dag ur en arbeterskas liv" upplyser oss om med vilken sakligt nykter, illusionsfri syn barnen se på det dagliga livet. Denna ungdom tyckes sätta sitt enda hopp till sammanslutning av alla unga krafter, vilka ha fast vilja att genom egen förmåga uppnå bättre förhållanden och som ej vilja förlita sig på de regerandes löften.

Ernst FALL

Käthe Kollwitz: Lidande moder.

Optimismen företrädes av ryssarna.

"O, va' de' ä' roligt, när mamma har tid att berätta!"

Allt förändrar sig, till och med barnen. Det som var gott för oss, är fördärvbringande för dem. Och tvärtom."

Så reflekterade den gamle Adrian Adrianowitz, sedan han upplevat följden av att berätta en saga från antiken, för sin sexåriga släkting Maja.

Hur det gick till skildrar ryskan Vera Inber i en novellsamling, sprudlande av humor och med åtskilliga ironiska stänk över Sovjet.

Adrianowitz, den mångårige konstnären har, sedan revolutionen genomförts och hans hem blivit museum, "vars vackra saker tillhörde alla men ingen fick röra vid", utsetts till museiföreståndare. Som en angenäm omväxling i tillvaron kommer hans brorsdotter med sina småbarn på besök.

Adrianowitz och den lilla flickan sitta på tu man hand vid hans flammade aftenbrasa. Han får veta att hon heter Maja.

— Maja är ett underbart och uttrycksfullt namn, säger han. På indiska betyder det dröm, illusion...

— Nej, inte dröm utan första maj, avbryter Maja. Och så talar hon om att hon är sex år, tre år yngre än revolutionen, och att hennes lilla bror heter Remus.

— Underbart, svarar Adrianowitz. Nu behövs det blott en Romulus.

Maja undrar vad Romulus utgör förkortningar av. Remus, säger hon,

SAGOR FÖR NUTIDENS BARN

betyder revolution, elektrifiering, marxism, union och sovjet...

Meddelandet gör Adrianowitz förtvivlad, han vill berätta sagor i stället. Han talar om gudinnan Ceres som blir en kungasöns vårdarinna. För att göra honom till en osårbar hjälte, sätter hon honom hemligen i en glödande kolhög. Allt gick utmärkt, gossen kände ingen smärta. — Men så uppenbarade sig plötsligt en gång hans moder — hon skrek till, då hon såg sitt barn i elden — i och med detta blev även gossen mottaglig för smärta. Modern fördärvade allt.

— En osårbar hjälte, upprepade Maja, men modern fördärvade allt.

Maja är ett barn av verklighet och realitet. På natten blir det stor uppståndelse. Då kommer man över Maja, just som hon slänger sin sprattlande och skrikande lillebror Remus i den förkolnade brasan.

Det blir förhör och bannor.

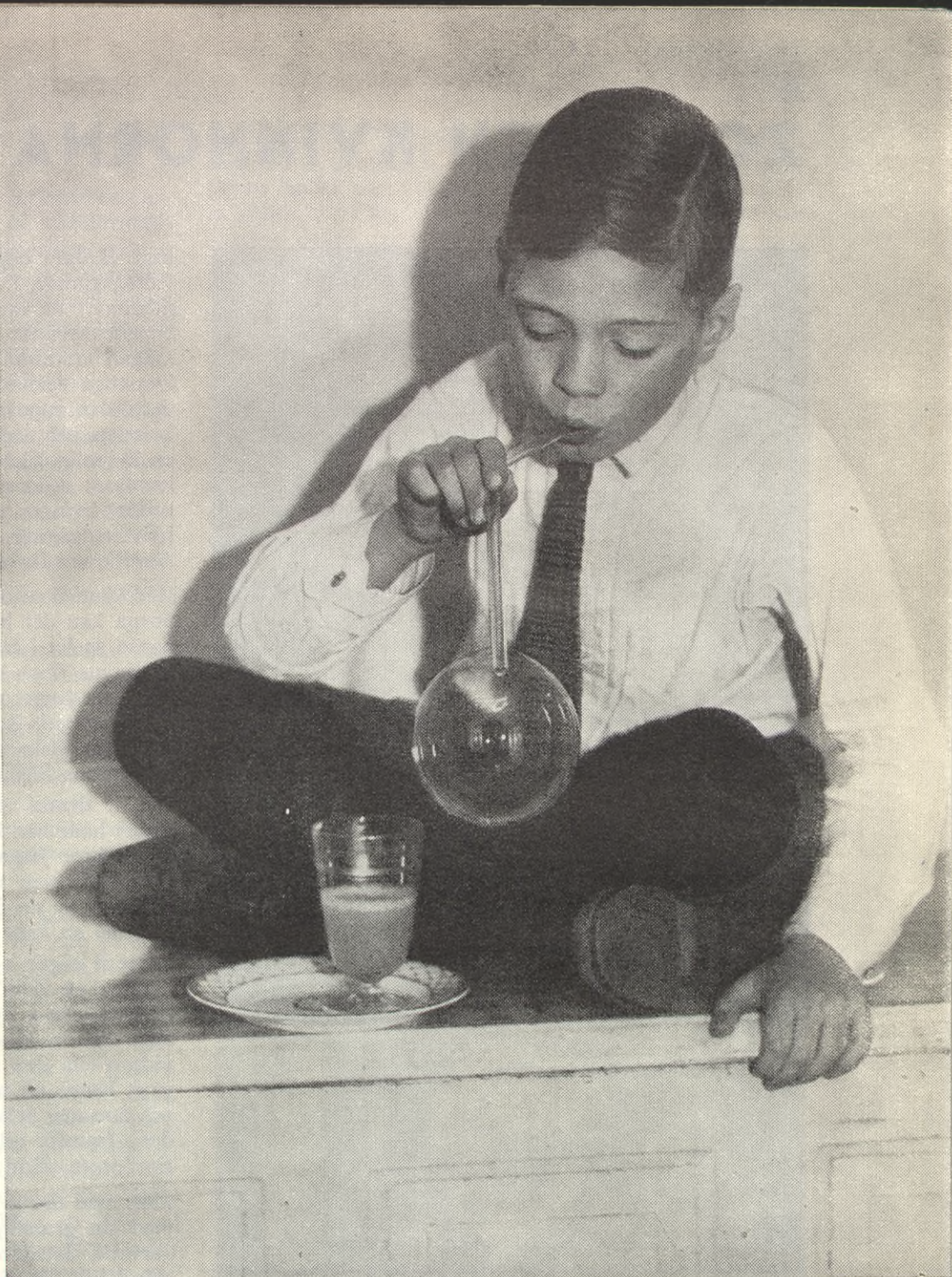
— Jag... jag... ville göra honom till en osårbar hjälte, grät Maja, men modern, modern störde... som den där gången.

Förbryllad över den nya tiden, skriver Adrianowitz ett brev till sin vän i Paris och gör ovan citerade reflektion.

Vilka sagor passa nutidens barn. Passa för dem inga sagor alls?

Nå, det har i alla tider funnits sådana som ansett att barnen må bäst

Såpbubblor. Foto av Bertil Norberg.

Karl Bröger säger:

»Är drömmen om paradiset ett narrverk, så ger den oss likväl vingar. Ty bevingade behöva vi vara om vårt liv ej skall bortnötas i vardagslivets trivialitet.»

utan sagor, erinrar den österrikiske läraren och författaren Alois Jalkotzy i ett arbete betitlat Märchen und Gegenwart (Sagor och nutid). Mohammed förbjöd redan på 600-talet i koran alla sagor. Rousseau framhöll på 1700-talet betydelsen av att säga barn den nakna sanningen. Kant skrev i slutet av samma århundrade, att barnens inbillningskraft var tillräckligt stor utan sagor, och att barnen skulle föras in i verkligheten, vilken för dem ägde så mycket underbart och intressant, att det vore alldeles överflödigt med någon sago-värld. I senare tid förekommer Maria Montessori som motståndare till sagoberättandet.

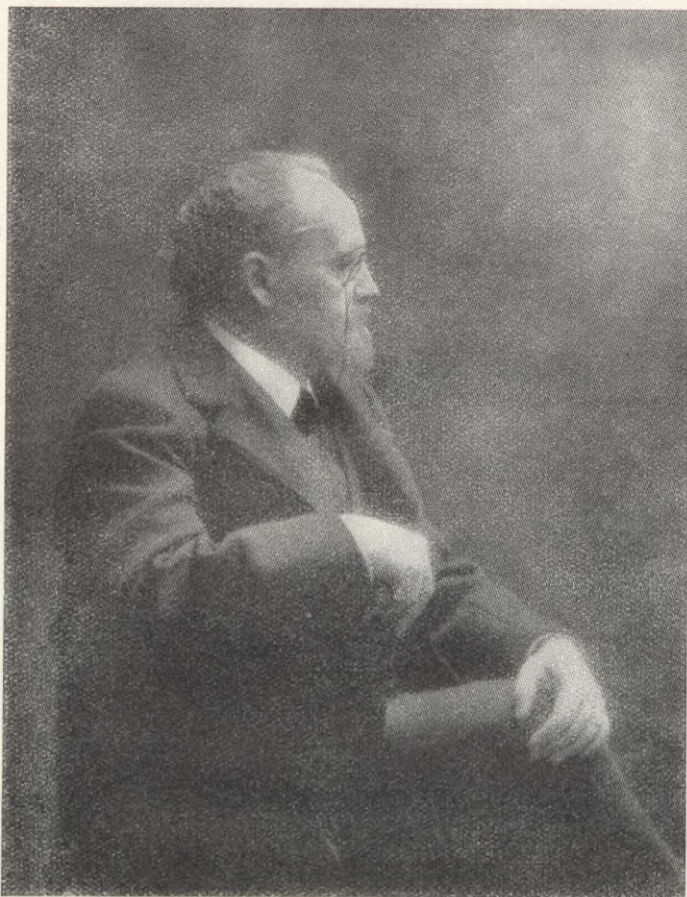
Alla dessa, framhåller Jalkotzy, gå ut ifrån att skapande fantasi är något medfött som ingalunda behöver

vårdas eller fostras och utvecklas, utan snarare dämpas till och undertryckas. Österrikaren anser i stället följande uttalande av pedagogen Hender riktigare: »Ett barn som aldrig fått höra sagor blir likt en utarmad äng, vars växtlighet är utan värde.»

Sagan utvecklar barnets fantasi. Karl Bröger säger på tal därom i ett arbete om Fantasi och uppfostran: »Den evigt lockande drömmen om paradiset, som inte ligger bakom oss och inte framför oss utan fastmer mitt ibland oss, drömmes inte till slut så länge jorden bär människor. Är drömmen om paradiset ett narrverk, så ger den oss likväl vingar. Ty bevingade behöva vi vara om vårt liv ej skall bortnötas i vardagslivets trivialitet. (Forts. å sid. 38.)

ZOLÀ OCH KVINNORNA

Av Margit PALMÆR

Zolà vid tiden för Dreyfusaffären.

De stora socialisterna ha aldrig hemfallit åt kvinnoförakt och inte heller åt dess komplement kvinnoförgudning. För en Karl Marx betydde hans hustru oerhört mycket, Friedrich Engels påpekade i sitt verk, Familjens, statens och privategendomens ursprung¹ hur intimt kvinnans undertryckande i samhälle och familj sammanhänger med uppkomsten av det privatkapitalistiska samhället och hur hennes frigörelse först kan förverkligas i och med socialismen. August Bebels mest betydande arbete *Kvinnan* och socialismen bygger också på denna tes, och Lenin slutligen insåg tidigt att utan arbetarkvinnans frigörelse från sitt dubbla slaveri i hem och samhälle skulle aldrig socialismen kunna förverkligas.

Om den store franske diktaren Zolà aldrig varit aktiv medlem av något socialistiskt parti och till sin typ väl närmast var vad vi skulle kalla småborgerlig utopist i Upton Sinclairs stil, betraktade han sig dock själv som medveten socialist och satte som sin uppgift att skildra det existerande samhället med dess korrupcion och som motvikt mot det ställa upp det från privat äganderätt och utslugning befriade socialistiska samhället. I detta hans ideala framtidssamhälle spelar kvinnorna stor roll, kanske mindre som självständiga skapare och initiativtagare än

¹ Ut kommer om någon tid i översättning för Tidens förlag.

som vårdare och uppfostrarinnor, männens inspirerande ledsagarinnor. I Zolàs vidsträckta kvinnogalleri finns, vid sidan av rena vamtper som Nana, många storslagna och beundransvärda kvinnotyper, männen överlägsna i förmågan att älska och lida. Det är framför allt de s. k. kvinnliga egenskaperna han förhårligar, den ömma modern, den uppoffrande systemen, den älskande och älskade kvinnan, och någon i modern mening självständig kvinna, en kvinnlig läkare, konstnär, socialistisk kämpe har han knappast skildrat. Med en viss misstro tycks han ha betraktat kvinnor, som är bättre utrustade å huvudets än å hjärtats vägnar, och själv föredrog han utan tvivel en *Angélique* i *Drömmen* eller en *Josine* i *Arbete*.

Med kännedom om denna Zolàs inställning gentemot kvinnorna kan det ha sitt intresse att veta vilken roll kvinnorna spelat i hans eget liv. Och det är knappt överraskande att finna att det icke är en lång rad lysande kvinnor, som betytt något för honom utan endast helt få, de tre, som stodo honom nära i livet: hans mor, hans hustru och hans älskarinna och barns mor, kanhända slutligen också hans lilla dotter.

Det är denna utomäktenskapliga dotter — inom äkten-skapet hade han inga barn — *Dénise Le Blond-Zolà*, jämte sin bror *Jaques* adopterad av Zolàs änka efter dikta-rens död, som nyligen gett ut en intressant och intim skildring av sin far i hans privata och offentliga liv, *Zolà skildrad av hans dotter*.

Dottern säger själv, att hon och brodern uppfostras i "kulten av Zolà" av sin mor, *Jeanne Rozerot*, en gång tjänsteflicka i Zolàs hem. Någon kritisk inställning får man därför icke vänta sig, och dottern accepterar utan vidare alla den store faderns idéer, även om de ibland varit henne en smula svårförståeliga som hans socialism, och hon nog hellre bemödar sig att påvisa att han i grunden (framför allt i Dreyfusaffären) var en "verklig patriot", som alltid kämpade för Frankrikes heder.

Men med denna reservation måste man erkänna, att hon med sin grundliga och genomtänkta bok, säkerligen ett livsverk, åstadkommit något, som ingen annan varit i stånd till. De, som stodo honom nära, hans hustru och *Jeanne Rozerot*, följde honom snart i graven, och f. ö. hade väl knappst någon av dem de objektiva förutsättningar som *Dénise Le Blond-Zolà* dock har, att kunna teckna dikta-rens livsöde. Ty hon har i arv fått icke så litet av sin faders förmåga att behärska ett stort stoff och ge liv åt ett intressant händelseförlopp.

Rent betagande skildras barndomen i den lilla idylliska sydfranska staden *Aix*, hos Zolà kallad *Plassans*, och ungdomsårens svält och årelystnad i det stora *Paris*. Hans närmaste vän och kamrat, som delade hans drömmar och oklara framtidsideal, var den blivande förnyaren inom måleriet, *Paul Cézanne*, en yngling, som hade lika svårt som dikta-ren själv att foga sig i verklighetens kyliga värld.

Småningom lyckades det dem dock båda att slå sig fram, *Emile* kunde ta sin mor, en fattig änka efter det något misskända uppfinnargenet, den italienske ingenjören *François Zolà*, till sig, han lyckades få in artiklar här och var i tidningarna och väckte storm kring sitt namn, då han gjorde sig till det nya måleriets banérförare.

Hans första böcker utkom, hade ingen succès, han fick ett par pjäser uppförda, de föllo till marken — överhuvud kan man knappst tänka sig en motigare början på en dik-

tarbana. Men Zolà gav sig icke, han hade föresatt sig att segra, och han segrade, via arbetet.

Överhuvud är denna inblick i en diktares verkstad och arbetsliv en den mest välgörande dementi på vanföreställningen att en poet, en författare nödvändigt måste vara en bohem, ett slags instinktvarelse, beroende av inspirationens ojämnt flödande guldregn. Vad som skapade geniet Zolà var arbetet, det sega, målmedvetna arbetet, det ödmjuka studiet av verkligheten och det tålmodiga uppbyggandet av detalj efter detalj i det slutliga verket.

Säkerligen skulle han knappt varit i stånd till sitt väldiga dagsverke, om han icke vid sin sida haft två kvinnor, som självförsakande och oförtrutet från hans dagliga väg plockat bort de många taggar och stötestenar, varpå de flesta människors liv är så rikt. Kanske var det också tacksamheten för denna hans mors och hans hustrus ständiga, ömma omvårdnad, som kom honom att i sina romaner framför allt apoteosera den gränslösa, kvinnliga hängivenheten.

Varken modern eller hustrun tycks ha varit särskilt begåvade kvinnor utan deras styrka låg i deras förmåga att älska och uppoffra sig. Och Zolàs lyckliga familjeliv blev nästan en legend. Ändock, något fattades honom. Han hade själv en känsla därav, han närmade sig redan de femtio och hade uppnått ära, berömmelse, guld, hade en stor vänkrets, två kvinnor, som blott levde för honom — och dock! Han tyckte sig aldrig riktigt ha levat livet, endast skildrat det från sitt arbetsbord. Var det kanske redan för sent?

Då trädde Jeanne Rozerot, ung, strålande vacker, tjuvu år in i den fyrtyttaårige diktares liv. Vem kan förebrå honom, om han grep vad livet ännu hade att bjuda honom? Jeanne födde honom två barn, dottern 1889, sonen 1891, och det är väl inte för djärvt att förmoda, att dessa båda späda, ivrigt efterlängtade varelser bidrog att rikta diktares blickar från den mörka nutiden mot en ljusare framtid. Efter förbindelsen med Jeanne skrevs de båda framtidsfreskerna *Arbete* och *Fruktbarhet*, den senare under diktares landsflykt i England under Dreyfusaffären. Denna landsflykt delades under några månader av Jeanne och barnen, under den övriga tiden av fru Zolà. Det är för övrigt både tragiskt och ömkligt att läsa om hur Zolà sökte dela sig mellan hustrun och älskarinnan. Förhållandet pågick länge bakom hennes rygg, och när sonen föddes, fick Zolà, som befann sig på resa med sin hustru, meddelande härom genom en liten överenskommen annons i Figaro om "nyinkomna fasaner".

Fru Zolà, som var en temperamentsfull kvinna, tycks ha blivit fullkomligt nedbruten av upptäckten, som skedde genom ett anonymt brev.

Hur Zolà själv fann sig i sin egendomliga ställning skildrar dottern sålunda:

— Zolàs liv, sönderslitet mellan hustrun och hans nya lilla familj, blev ytterst vanskligt. Det var ett stort och känsligt hjärta, av en ytterlig ömhet, som kom honom att dubbelt känna andras smärta, han kunde icke se någon lida utan att alldeles komma ur fattningen. Han beklagar sin hustru, men han beklagar också sig själv, och han tänker förtvivlat på Jeanne och hennes barn. I hans begär att göra alla de sina lyckliga, fortsätter han att leva tillsammans med sin hustru: "jag vill icke att vår ömhet skall ha något att förebrå sig", skriver han till Jeanne Rozerot, 16 augusti 1892. Och hon å sin sida lovar honom att vara stark och icke låta sig nedslås.

Vilken bitterhet i Zolàs brev, vilken mäktig ömhet stiger icke upp därur! Hur lider han icke av att ej kunna leva

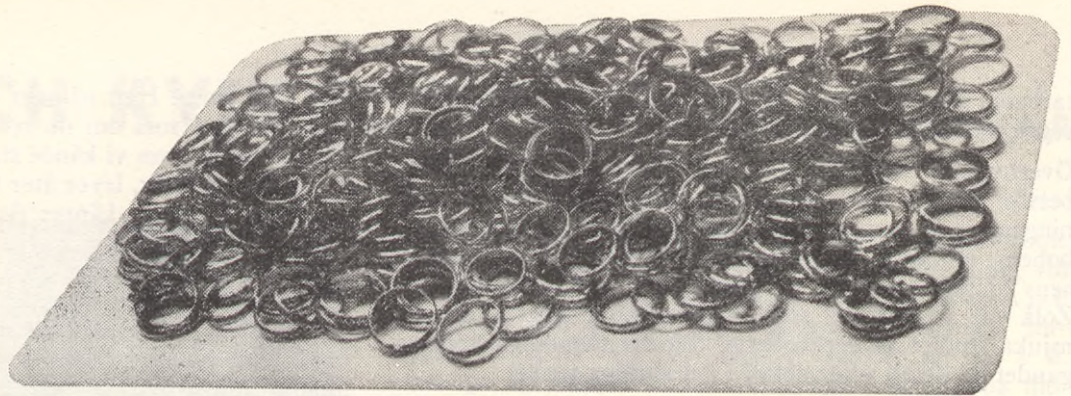
med sina barn! Han nämner deras namn, kallar på dem, talar till dem som om de redan kunde förstå och svara. Denna ömhet, som vi kände stråla omkring oss under några alltför korta år, lever åter upp i brevens blad; den har överlevt döden, jag känner den ännu ibland omkring mig, då jag vidrör det förflutnas relikier, och då jag minns min fars milda, sorgsna ögon vila på mina. Jag kan icke tro, att det finns barn, som icke älska sin far: de veta icke vilken oändlig tillgivenhet, som kan växa mellan dem. Hur jag höll av honom, denne far, som ägnade oss sina lediga timmar, hur mycket mer skulle jag ändock icke älskat honom, om jag hade känt hans hemliga sorg! Den 30 aug. 1892 skrev han från Lourdes till min mor: "Säg lilla Denise att om hon icke ser sin pappa är det för att han har mycket att göra, och att han i alla fall håller mycket av henne. Han tänker på henne och på er alla varje kväll och varje morgon. Ni är min bön." —

Det är egendomligt att Zolà, som själv slets sönder i kampen mellan äktenskapet och kärleken, icke själv skildrat ett dylikt drama eller blivit en den fria kärlekens banerförare. I stället har han alltid hävdadt den livslånga troheten och gemenskapen i det "lagliga" eller "olagliga" äktenskapet. Kanske sammanhänger det med hans typ som diktare: hans motiv utgjordes icke av hans inre upplevelser utan av den yttre verkligheten, vilken han inträngde i med vetenskapsmannens skarpsinne och skildrade med konstnärens gestaltningsförmåga.

EMILE ZOLA

Karikatur av André Gill.

Ringar, som vänta på människoöden

En glittrande och skimrande guldhög i ett stort skyltfönster drog till sig min blick. När jag en grå vardag gick bland myllret på en affärsgata.

En hög av guld! Jag stannade. Guldets var förädlad, guldets var ringar, massor av vigselringar, som väntade på människoöden.

Och jag kunde på länge icke fortsätta min vardagsvandring — guldets förhäxade mig. — Varje liten rund tingest därinnanför glaset blev till ett livsöde och en ström av människor, av ansikten och händer dök upp för min inre syn.

”Som ett vårdtecken giver jag dig denna ring” — prästens ord vid altarrunden ljöd dovt i mitt öra och ett ungt brudpar skymtade först fram. Hans stora starka hand som höll en liten ring — hennes smala behandskade framsträckta hand. Jag hörde orgeltoner brusa — brudparet gick ut och guldets hade länkat dem samman. Hans förpliktelser och hennes gingo nu i samma fåra — ringen var tecknet på lyckan, på mödan.

Jag såg ett blekt förgrått ansikte höja sig från sin nedböjda ställning, såg en kall, darrande fästmöhand hålla en ring: ”Han har sänt tillbaka ringen”, hörde jag en förtvivlad stämma. Önsknningar, förhoppningar i spillror och tron på den älskade krossad. Ett stort sår i ett levande hjärta. Livstron hade fått en stöt.

Jag såg långa tåg av gråbleka, tärda hustrur kämpande en förtvivlad kamp att hålla lyckan kvar i hemmet. Men jag såg också henne, den starka, som befriade sig från bojans band, då alla illusioner brustit — befriade sig från bojan, som först var så lockande.

Jag såg äkta makar gå skilda vägar med vrede och sorg och bitterhet kring fast slutna läppar. Jag såg flockar av ensamma, fränskilda hustrus, svaga, resignerade eller stolta, befriade i kampen för tillvaron.

Jag såg en död mor i sin vita bädd, en förkrossad make omgiven av en barnskara. Jag såg honom böja sig ner och försiktigt taga ringen av hennes arbetsmärkta i döden slappnade hand.

Jag såg gamla skrumpna händer med smala, nötta ringar. Såg mörka bilder ur nödens värld, glimtar av guld, som förbyttes i bröd, pantbank, hunger och tårar. —

Såg unga, livliga vita händer med nya blanka ringar, lyx och tanklöst jäkt efter nöje.

Lidande, gula, nervösa händer, som händer bli på dem, vilka sjukdomen länge prövat, med ringen vid och stor och tung.

Såg fasta, stora, moderliga händer omsluta dibarnet vid bröstet — lillen lekande med guldets på mors finger och mors alla mödor och sorger glömda när hon en stilla stund sysslade med barnet låter sig gripas av fröjden att äga ett eget barn, del av henne själv — outrannsakligt, oslitligt förbunden med henne själv för all tid. —

Stojande hörde jag skolbarn skyndsamt säga farväl till far och mor. Guldringarna bunda föräldraansvar och tunga uppfostrarkrav vid valkiga, slitiga händer.

Guldets är lockande! En ung liten hand utan en slät ring längtar att bära den gyllene bojan fascinerande är den symbolen för lyckan. Den smala guldringen skimrar liksom hoppet. Den är slät, rund, utan början, utan slut. Länkar sig omkring ett vitt litet finger; ger och tar. Ger fästmöstolthet och hustruvärdighet, men tar — tar hela personen, allt av hjärta och kraft. Den kräver självuppgivelse, självförglömmelse, ansvar. Den kräver renhet, styrka, mod. En slät liten ring är en obetydlig tingest. Den väger endast några gram. Och dock är den förbunden med allt vårt görande och låtande. En underpant på lycka eller olycka, ett vårdtecken! Och den är skimrande som lyckan. Det gäller att hålla den ren och blank i vardagslivets gråa allvar.

En liten ring är kanske en människas livslycka, är kanske två långa livs gemensamma vandring — är kanske tre livsödens besegling.

En stor skimrande hög av splitternya, obrukade guldringar är en hel stor flod av människoöden — mäktig, fascinerande och oändligt gripande.

Glädje, sorg och kval.

Signe EHRENBORGH-LORICHS

Tankebilder och kamerakonst

Kåseri med foton av
Gunnar LUNDH

Vårlig symfoni. "Ett träd, vars skira grönska kommer dig att längta efter en stor skog".

Du sitter vid havet och njuter av din frihet. Anblicken av vattnet, av de farande fåglarna, av de mjuka, glidande molnen, ger dig den vila och ro, som du sökt. Osökt påminner du dig en melodi, som du tycker om, en melodi, som stämmer överens med naturen, med dina tankar och ditt sinne nu för tillfället. Plötsligt överraskar du dig själv med att liggande utsträckt på en solvarm klippa, drömma med halvslutna ögon. Tankarna måste ha en smula sysselsättning, dock ingen ansträngd och ingen påtvingad, ty det var icke därför du reste ut till havet, men du vill sysselsätta dem så där lagom lekfullt, som det behagar dig just nu.

Molnen stråla vita mot den blåa luften. Det vore allt en tapet för mig, tänker du, en blå botten, solar och vita dunmoln. Du dröjer vid andra bilder, andra tankar, och det slår dig plötsligt hur ofta bild och tanke äro synonyma. Egyptierna skrevo i bilder, enär de saknade vårt alfabet. Vi drömma i bilder, ofta så starkt koncentrerade, att de ge dessas tydare åtskillig huvudbry. När tankarna äro som enklast, röra de sig på samma nivå som klichéerna av skäligen enkla amatörbilder, men mera komplicerade kunna vi tänka oss dessa analoga med något vi ha erfarenhet utav, nämligen film. Film med än snabb, än långsam motivväxling, rytm, verklighet, fantasi. Men människans själ och hjärna arbeta mera sinnrikt än någon kamera i världen och behöva inte skydda sig genom

patent. Nog känner man till denna "hjärnkameras" konstruktion, men hur mycket är oss inte gåtfullt och oförklarligt. Hur individuellt arbetar den inte, påverkad av sin ägares temperament.

Låt oss föreställa oss att ett dussin personer promenera utmed en hamn. De äro försedda med kamera och knäppa några bilder här och där. Troligen blir resultatet ganska torftigt, med all sannolikhet finns det en bild av sällskapet, där detta dominerar och bakgrunden är ett enda trassel av otydliga master, och en vattenlinje, som står betänkligt på kant. Detta kan ju trots allt vara en tillfredsställande minnesbild av de närvarande men knappast mycket mer. Möjligen ger den vederbörande vissa förnimbara associationer från hamnpromenaden. Däremot äro förutsättningarna för att en dylik bild skall kunna ge en neutral person en starkare och utan svårighet framtvingad minnessensation av hamn och hav ganska små. Det vore ju tänkbart att just denne persons starkaste intryck av hamnen var ett stort fartygs uppdragna ankare, som tecknade en förstorad skugga mot det vita skrovet och att just detta frammanade en hel kedja av tankar och syner. Fotograferade han nu detta ankare, då fanns inom honom konstnärens gnista, ty han lydde sitt temperament och inget annat. Hur han sedan fotograferade sitt motiv är en annan sak och endast av intresse vid bedömandet av graden utav hans skicklighet.

Vi se sålunda att hjärna, känsla, temperament ha en del att betyda, när det gäller att uppfatta och känna något. Det övriga bestämmes av kön, ras, ålder, erfarenhet.

Nu kunna tankarna mötas i diskussion, upplyfta av den speciella värme eller hetta alltefter ämne, som de olika temperamenten föranleda eller också finna sig rörande eniga, vilket kan vara underbart vilsamt eller outhärdligt tråkigt, det beror på omständigheterna. Visa av erfarenheten tycks många ha tröttnat att diskutera, när någon exempelvis säger: jag är så förtjust i den här vassen, vad tycker du? Den tillfrågade har nu en helt annan mening — det vet man mycket väl, eller också inte alls. I vilket fall som helst är tillfället inte lämpligt för något meningsutbyte, och det är så bekvämt att säga: nåja, det är ju en smaksak.

Smaksak är visserligen till "syvende og sidst" allt, och allting räkna vi ju som relativt — när vi finna det bekvämt eller lämpligt, eller när vår sinnesstämning är lagom filosofiskt mediterande. Men det finnes tillfällen, då vi ingalunda erkänna någon som helst smaksak. I många sådana fall är det utan tvivel vår självbevarelseinstinkt, som är på vakt. Det är ingen smaksak för oss, när vi vilja genomgå en skola, resa till utlandet, när detta är av betydelse för vår framtid. Möter det då mothugg kommer nog lejonklon fram, om det finns någon. Detta är kamp, om åsik-

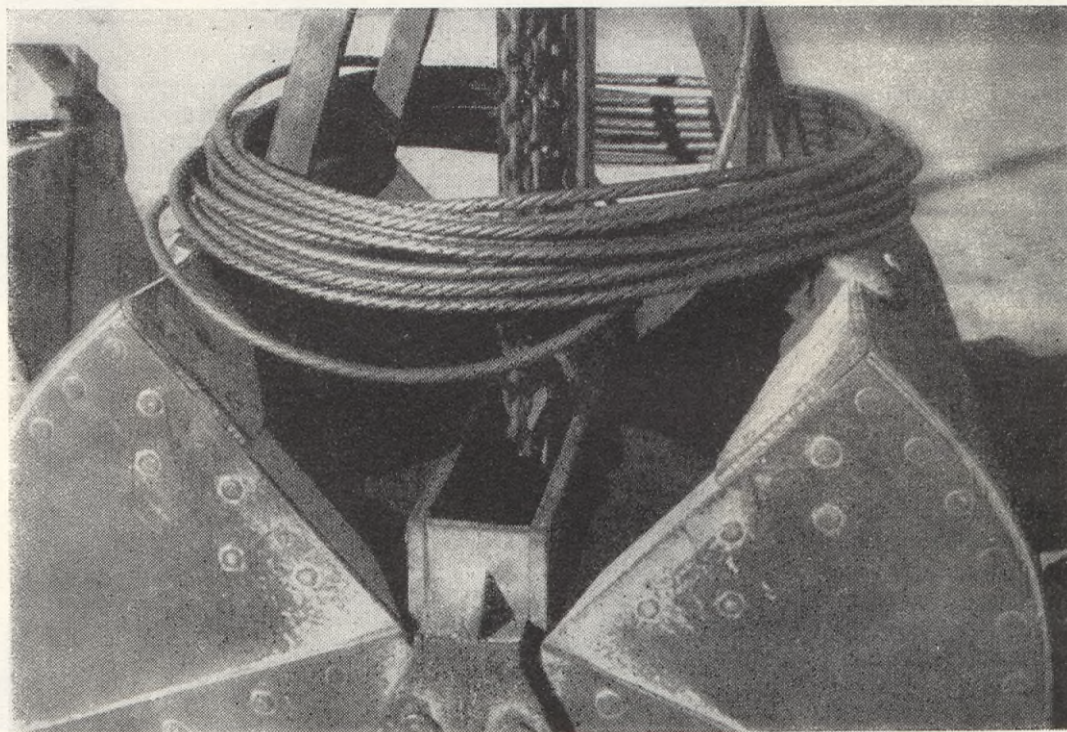

Vad ger inte enbart anblicken av en blänkande vattenyta för sensationer?

Resultaten av en förbättrad kamerateknik ha alltid kommit långt efteråt. På senare år har dock bildbedömning och kamera-seendets konst förbättrats till det glädjande. Här har filmen med sina andra och större möjligheter gjort ett betydande pionjärarbete. Filmen ger oss i motsats mot enkelfotot själva rörelsen, sammanbinder detaljer och händelser, återger verklighet på ett suggestivt sätt.

Men! Bild efter bild glider snabbt förbi och ger ingen tid till eftertanke förrän efteråt, och då kan mycket redan vara glömt. Ett foto, en bild, kunna vi betrakta så länge vi ha lust. Det tvingar oss till en välgörande koncentration, som kan medföra att en hel kedja av associationer välla fram genom vårt medvetande. Skönhet och realitet kunna koncentreras så

Arbetets hjälpare.

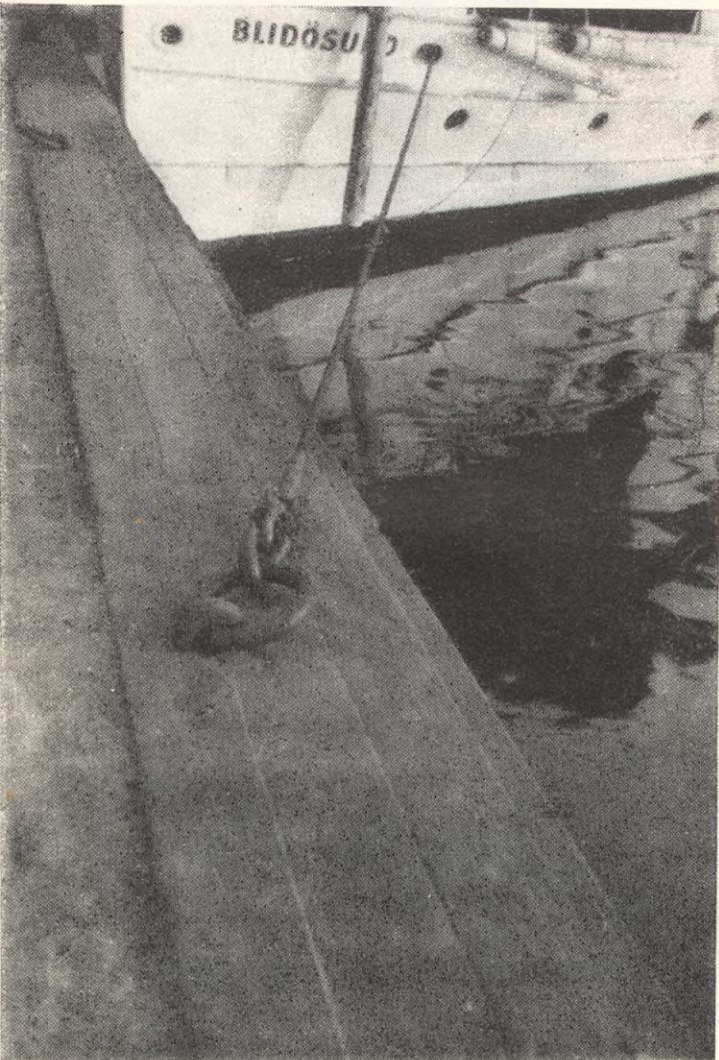

Meditationer vid metspöet.

havsbottnens många hemligheter. Vad ger inte enbart anblicken av en blänkande vattenyta för sensationer.

En kamera som användes med fantasi och känsla kan här ge oss ett utomordentligt värdefullt kompletterande material till våra egna själsliga eller reala upplevelser och minnesbilder, eller vara skönhetsens och kunskapens förkunnare och förmedlare. I nyare tid har film och foto fått en stor uppgift att fylla, av lärande och underhållande betydelse. Det dokumentariska värdet blir alltmera insett. Men det tar tid för människor, bundna av så mycket, tradition och inrotad vana, föreställning och hänsyn att uppfostra sig själva och att följa sina egna, inte andras intentioner.

Kajen.

Linjespel.

känsla säger dig och överlåt banalitet åt andra. Vid fotografering och vid bildbe-
dömning skola vi fordra, liksom vi göra
det ifråga om tankar och känslor, att san-
ning och ärlighet, fantasi och friskhet
komma till heders. Bort med banala, hyck-
lade, tråkiga och artificiella tankar och
bilder!

Kan inte en bild av till exempel ett par
grova arbetshänder i arbete vid tvättbal-
jan ge dig mera utav din moder, än en
bild i helfigur, som är uppfattad tråkigt
och konventionellt? Och tråkigheten, låt oss
slippa den!

Alla goda ting äro tre.

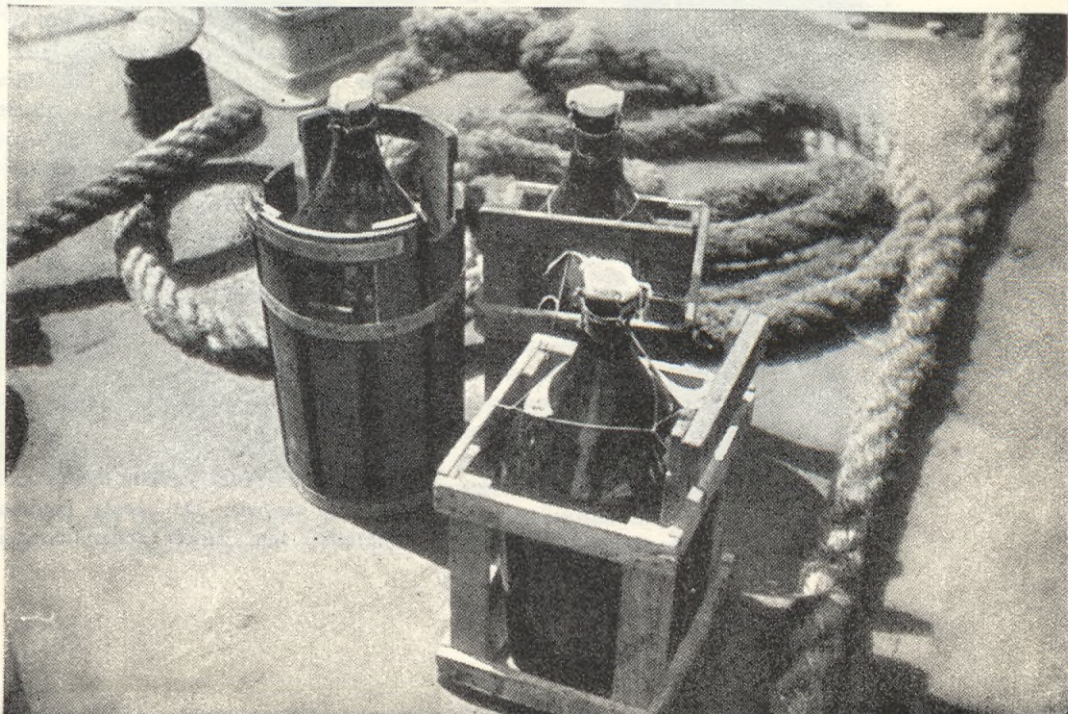
starkt i en bild, att vi ofta överraskas med
att upptäcka något helt nytt, något som vi
kanhända sett aktlöst tusentals gånger i
verkligheten.

Vi veta alla att skönhetsbegreppet varierar
och förändras, och att det i senare tid un-
dergått en verklig revolution.

Är det sant, att en fabrikskorsten är ful?
Den kan lämna dig likgiltig, men den kan
också betyda något för dig, en känsla, ett
begrepp, som kan slutdefinieras i en av
skönhetens många former.

En skorsten, rök, moln — en virvel av
tankar. En skorsten — din herre, din hjäl-
pare. En industri, ett arbete, ett hem, en
kvinna, barn, skratt, glädje, lycka.

Näväl, om du nu står med din kamera
framför en fabrik, inrikta den då som din

Saklighet i klädfrågan

Det skulle vara roligt att veta, om en modekung i Paris kunde hitta på ett dammod så idiotiskt, att kvinnorna vägrade följa det. Om plötsligt det förklarades vara fint att åka diligens i stället för järnväg, skulle folk finna förslaget därhummässigt. Och om någon av estetiska skäl avvisade bruket av telefon för att i stället låta en budbärare springa andan ur halsen, skulle vi också finna det löjligt. Men i fråga om moder tycks damerna acceptera vad som helst. På det området är den omtalade moderna "sakligheten" ständigt hotad av alla möjliga osakliga extravaganser.

Modernas växlingar äro ekonomiskt sett betingade av det kapitalistiska systemet. Det gäller för textilfabrikanterna och modekungarna mindre att tillfredsställa behovet av kläder än att locka kvinnorna att köpa nytt så ofta som möjligt. Och att samtidigt för profitens skull lancera så tygrika, tillkrånglade och dyrbara modeller som möjligt. Och den som vill "följa med sin tid" måste följa med i dansen och intala sig själv att det är vackert. Lyckligtvis för modekungarna är smaken subjektiv och allmänheten kritiklös. Liksom förr drottningarna gingo i spetsen för nya moder, ställer sig nu filmen — medvetet eller omedvetet — på motsvarande sätt i reklamens tjänst. Drottning Eugénie har som reklamfigur efterträtt av Greta Garbo.

God konfektion. Klänning till Kr. 39: 50

Låt oss inte inbilla oss, att detta endast har tillämpning på överklassens kvinna. Arbetarklassens förborgerligande är ett problem, som man inte av något slags social sentimentalitet får blunda för. Nästan varje liten fabriks- och kontorsflicka strävar efter måttet av sina knappa ekonomiska tillgångar att efterhärma de rikas lyx. Så dragas också de in i modeväxlingarnas virvel. Sekunda varor, som endast räcker någon månad, föredrages framför en gedignare, varaktigare. Ty en sådan blir snart nog omodern, och det gäller att inte bli efter sin tid. På det sättet skapar kapitalismen — i förening med kvinnornas beryktade fåfänga — även på detta område en falsk skenkultur.

Här måste kvinnorna göra revolution! Revolution mot modekungarnas tyranni! Som alla revolutioner kommer även denna att ha till mål att skapa ordning, där det rått anarki. De av privat vinstbegär framkallade modeväxlingarna måste ersättas med praktisk funktionalism, som tar sikte på kvinnornas behov och hänsynen till det nyttiga.

Sådana strävanden äro inte nya i kvinno- dräktens historia. De gamla landskaps- dräkterna, som varade generationer ige-

nom, voro länge uttryck härför. En annan sak är att de, i den mån de förekomma på restauranger, husmodersfester och annorstädes, verka meningslös maskerad. Overallen för den arbetande kvinnan är en radikal lösning av klädfrågans problem och markerar samtidigt likställigheten mellan man och kvinna.

Men overallen passar inte överallt. Vi kvinnor böra eftersträva en enkel, gedigen, praktisk dräkt, framförallt i vårt arbete. Där bör en viss uniformering kunna råda. Liksom männens kostymer i allmänhet ha samma snitt, ehuru de göras av olika material, bör vår dräkt ha en *grundmodell*, som man sedan kan ge en personlig prägel genom detaljer. Jag tänker mig då en rak klänning med veckad nederdel, skärp i midjan, längd något nedan knäna. Det skulle vara en dräkt, i vilka kvinnan kunde känna frihet och arbetsglädje. Ty kläderna göra människan — inte bara andra människors uppfattning av människan. Liksom den ovan nämnda 1860—70-tals dräkten symboliserar och uppammar en reaktionär kvinnouppfattning, är en modern saklig dräkt ett kvinnans frihetstecken. Ett yttre frihetstecken, som också bidrar till att alstra en inre säkerhetskänsla.

(Forts. sid. 34.)

LÅT FLICKORNA FÅ LITE MER ATT SÄGA TILL OM!

Det socialdemokratiska ungdomsförbundet invalde på sin nyligen avslutade kongress för första gången i styrelsen en kvinnlig kamrat Anna Lindqvist, Östersund. Fröken Lindqvist meddelar här nedan sina intryck från det stora ungdomsmötet.

Man har talat och skrivit, diskuterat och debatterat väldeliga om Socialdemokratiska Ungdomsförbundets nyligen hållna kongress. Över hela vårt land har den följts med levande intresse inte bara av de 65.000 egna medlemmarna och de äldre partivännerna utan även av meningsmotståndare till höger och vänster. Och intet underligt i det, ty vårt ungdomsförbund är dock inte bara Sveriges utan hela Internationalens största ungdomsorganisation och man torde väl kunna säga, att det representerar själva kärnan av vårt lands ungdom. Må det, till alla de mångskiftande presskommentarer, som hitintills blivit gjorda, tillåtas mig att så här post festum komma med några små randanmärkingar ur speciellt kvinnlig synpunkt.

Med bara en enda liten kongressepisod skulle jag kunna uppenbara det, som för oss kvinnor inom ungdomsförbundet var och är mest påtagbart och anmärkningsvärt — det nämligen, hur litet vi ännu förstått att göra vår stämma hörd. Det enda kvinnliga ombud, som deltog i debatterna å kongressen, mottogs vid sitt första framträdande med applåder — i n n a n hon ännu hunnit säga ett enda ord! Det var alldeles riktigt, när hon då anmärkte, att hon naturligtvis inte kunde känna sig det minsta smickrad därav; det var ju den allra tydligaste illustration till hur långt vi ännu ute i klubbarna äro från likställigheten. Men det var ju vänligt av de manliga kamraterna att uppmuntra henne: — Kanske såg hon lite rädd ut?

Med detta vill jag alltså belysa det faktum, att vi kvinnliga förbundsmedlemmar allt fortfarande äro i hög grad "bakom" de manliga. Man kunde konstatera det även av det faktum, att det kvinnliga inslaget i kongressen inskränkte sig till knappa 2.5 % av samtliga ombud. Med rätta beklagade partiets kvinnliga sekr. fru Hulda Flood i sina hälsningsord till kongressen detta förhållande, som jag kraftigt måste understryka. Det är rent märkligt, hur litet man räknar med oss även i klubbarnas dagliga, praktiska arbete. En av kongressdeltagarna blottade sig vid ett tillfälle, alldeles ofrivilligt med orden: "jag tänkte jag skulle göra p o j k a r n a ute i klubbarna glada!" — Birgit Hedströms protesterande: "än flickorna då?" uppfattades tyvärr inte av talaren.

Anna Lindqvist. Första kvinnan i ungdomsförbundets ledning.

Detta kan tyckas vara småsaker, men småsakerna ha stor betydelse i det långa loppet. Och man har sannerligen rika tillfällen att ute i klubbarna finna bekräftelse på flickornas i allmänhet passiva inställning till klubbarbetet. Vad kan nu detta tråkiga förhållande bero på? Av våra manliga kamrater få vi ofta höra, att vi flickor äro ligkiltiga i arbetet, nöjeslystna och okunniga, varför man ej vågar anförtro oss några viktigare uppdrag. Någon sanning ligger nog i detta, det måste erkännas, men mycket måste dock tillbakavisas såsom "löst prat". — Bestämt måste jag protestera mot talet om att flickorna i allmänhet äro mera ligkiltiga och mera nöjeslystna än pojckarna. Härvidlag tror jag, att vi nog kan "ta varann i hand" och erkänna oss vara lika goda. Men det skall villigt erkännas, att vi ännu inte äro lika kunniga och dugliga som våra manliga kamrater. Om vi vill vara ärliga kan vi inte komma ifrån den saken. Men det föreligger dock "förmildrande omständigheter"; vi ha inte ensamma skulden för detta. Ånej, våra manliga kamrater få allt ta sin del av ansvaret, därigenom att de, antagligen rent omedvetet, ofta hindra oss i vår utveckling till kunnighet och duglighet. Jag menar med detta, att flickorna ute i klubbarna så sällan ges tillfälle att i lika stor utsträckning som pojckarna delta i arbetet på olika områden. At oss överlämnas kaffebestyren, försäljningen av "Frihet" och möjligen programkommittén, men resten sköter pojckarna om. En och annan klubb kanske har en kvinnlig sekreterare; men det skulle vara mycket intressant att exempelvis veta hur många kvinnliga ordföranden det finns inom vårt förbund. Genom att under eget an-

"Vi vill inte bara vara festkommitterade!"

svar få vara med i det praktiska arbetet skulle också vi så småningom kunna representera vårt förbund lika bra som våra manliga kamrater nu gör. Därför skulle jag gärna önska, att när nu kongressen slog ett slag för likställigheten genom att i förbundsstyrelsen invälja en kvinna detta också skulle medföra, att klubbarna runt om i landet ginge in för att låta våra klubbstickor få litet mera att säga till om.

För övrigt har ju kongressen och dess förhandlingar kommenterats i så gott som hela den svenska pressen och det mesta är väl vid det här laget välbekant för en och var. Det är därför meningslöst att orda om de olika frågor, som behandlades. Vad man emellertid frapperades av, var det djupa allvar, varmed frågorna diskuterades. — Ett allvar, som man riktigt kände att det bottnade i en lidelsefull längtan att så långt möjligt är finna de rättaste och sannaste uttrycken för vårt förbunds strävanden. Man mötte där en ungdom, som riktigt ropade efter ljus och klarhet — en ungdom som lider under det nuvarande kaotiska tillståndet och som brinner av iver att få vara med och göra något för att uppnå en bättre samhällsordning. I känslan av detta förstår man så innerligt väl, hur svårt det måste kännas för

Lämplig julklapp

vackert

presentkort

på

Morgon- bris

1932

PRIS 3 KRONOR

”avrustarna” att nödgas släppa kravet på klara linjer.

Nog skulle man önskat att det inom parti-lojalitetens gränser givits möjligheter för den socialdemokratiska ungdomen att klart och tydligt ge tillkänna sin ställning.

Det är väl inte alldeles riktigt att bara ge ros, ett och annat ris skadar nog inte heller. Så t. ex. var ju inte alla debatter fria från demagogiska fraser — när är väl en debatt det förresten. En sak retade dock mig alldeles särskilt, detta att man då och då försökte ”fria” till landsortsombuden. Och att man sökte spela ut landsorten mot stockholmarna genom att insinuera att den vore mera ”sund” och idéellt inriktad än de senare. Att använda sig av sådana små trick var ju det samma som att betvivla landsortsombudens intelligens och omdömesförmåga, och det gjorde oss förargade.

Som helhet var emellertid kongressen helt enkelt imponerande. Kongressdagarna voro naturligtvis mycket lärrika och bli säkerligen liksom de högtidliga festligheterna ett minne, som man sent glömmer. För förbundet måste den komma att betyda nya impulser, nytt mod och ny kraft i arbetet för det stora gemensamma målet — socialismen.

Anna LINDQVIST

Ett ypperligt bröd
är det mörka smörgåsbrödet
UPLANDSKUBBEN

Delikat och hälsosamt,
drygt och hållbart.
Bevarar sin fina smak
till sista skivan.

Obs! Undvik efterapningar —
begär uttryckligen Uplandskubben.

POST- DILIGENSERNA

BILLIGA OCH BEKVÄMA
TURISTRESOR

TIDTABELLER
OCH TAXA I SVERIGES KOMMUNIKATIONER

Er väg

till en bättre levnadsställning

börjar i Ert eget hem. Hemma i lugn och ro studerar Ni Hermods praktiska undervisningskurser. Ni får så de kunskaper, Ni behöver för att komma fram i livet och vinna en oberoende ställning. Hermods skola bjuder Er mycket, som andra skolor ej kunna bjuda. Ni sätter värde på:

Att Ni ej behöver försumma Ert arbete och därigenom beröva Er alla förvärvsmöjligheter under studietiden.

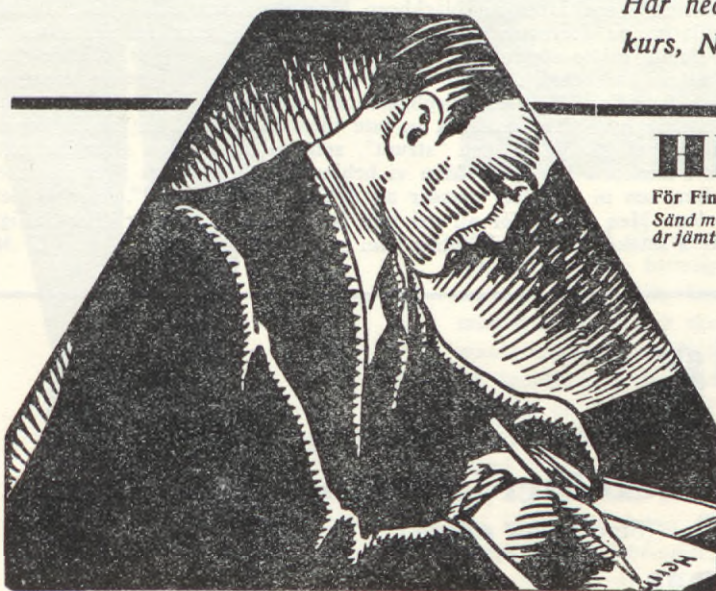
Att Ni ej behöver kosta på Er ett dyrbart uppehåll på annan ort. Räkna över, hur mycket vanliga skolstudier skulle kosta Er: resa från och till skolan, logi, inackordering, eventuellt extra klädustrustning, terminsavgifter, läroböcker, dessutom en del småavgifter, som kamratlivet alltid medför. Jämför sedan den summa, Ni får, med avgiften för samma kurs hos Hermods.

Att Ni ej behöver erlægga kursavgiften på en gång. Studerar Ni hos Hermods, kommer Ni överens med institutet om lämpliga avbetalningsterminer.

Att Ni får åtnjuta en god och omsorgsfull undervisning — hermodskurserna äro bekanta för sin utförlighet och grundlighet.

Att Ni lär Er arbeta effektivt och självständigt. Hermods kurser äro så lagda, att de inspirera Er till självständigt arbete — Ni arbetar på egen hand, dock under lärarens kontroll, i det att de uppgifter, som Ni utarbetar, granskas och rättas å institutet.

Här nedan räkna vi upp en del av våra kurser. Utvälj den kurs, Ni vill läsa och skriv efter prospekt redan i dag!

HERMODS, SLOTTSGATAN 41 C MALMÖ

För Finland är adressen: HERMODS - S. Esplanadgatan 24 A - Helsingfors. Sänd mig gratis och utan förbindelse å min sida Er tidskrift "Korrespondens" för 1/2 år jämte prospekt över den bransch eller den kurs, under vilken jag dragit ett streck.

Fullständiga kurser för köpmän, detaljister, försäljare, affärsanställda, kontorister m. fl.	Bokföring för detaljaffärer	Affärsjuridik (Köp och avtal)
Svenska: rättskrivning, grammatik, uppsatsskrivning	Kurs för detaljhandlare	Nationalekonomi
Tyska, engelska, franska, spanska och ryska	Amerikansk bokföring	Studentkurser
	Stenografi (svensk och tysk)	Realskolekurser
	Maskinskrivning	Teckningskurser
	Handelskorrespondens	Målningskurser
	Försäljningskonst	Kurs i textning
	Skattelagar o. självdeklaration	Lantbrukskurser
		Inträdeskurser
		Kurs i musikteori

Namn _____

Fullst. adress _____

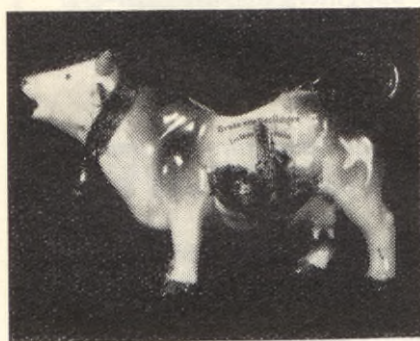
M.-bris 78 jul. 31

ETT MÄRKLIGT "STRUNTMUSEUM"

Kommer Ni ihåg, att vi i Morgonbris novembernummer berättade om den "Strid om strunt" läraren Stemmler behandlade i sin teaterpjäs "Kampf um Kitsch", som väckt så stort uppseende i Berlin? Det var i talet om skolbarnens kamp såväl mot allt instängt och omodernt i skolan som mot alla fnoskiga, dammgömmande "prydnader", vilka ännu bevaras i hemmen som relikier från gångna tiders dåliga smak. Man skrattar hejdlöst åt barnens infall att i skolan öppna ett "struntmuseum" till vilka de själva skaffade bidragen. Vid åsynen av dessa horribla ting insågo även de mest konservativa föräldrar att barnen hade rätt att i vår funkisbetonade tid är det bättre med inga prydnader alls än gipskattor och konstgjorda blommor i björkstammar av målat porslin. Askådningsundervisningen är nu ett av de bästa lärosystemen, vare sig det gäller barn eller vuxna och den goda smaken uppodlas inte blott genom att visa smakfulla föremål utan också genom att fästa uppmärksamheten på stilvidrigheter, som vi ännu i våra dagar ha mer än tillräckligt av. Det avskräckande exemplet makt har därför också varit ett av motiven då Landes-Gewerbe-Museum i Stuttgart öppnade en avdelning, som innehåller idel "strunt" och som visar på vilka obeskrivligt rysliga avvågar smaken kunnat förrira sig. Man finner visserligen i många konsthantverksmuseer och samlingar saker, som ej ha något som helst konstnärligt berättigande, utan endast utställas som prov på vad en viss nation eller tidsålder åstadkommit i olika material. Dessa föremål kunna säkerligen, sedda tillsammans med konstnärliga ting, verka ganska avskräckande. Men då det ej här är tal om att undervisa om eller exponera saker från vissa perioder eller nationer, har nämnda museum förnuftigt nog ordnat sina samlingar efter olika fel, som begåtts vid användande av materialen, fel mot teknik, mot färger och så vidare. För att ytterligare förklara varför föremålen upptagits i samlingen ha de försetts med påskrift därom. Man skall ha en ganska fördärvad smak för att inte genast förvånas över, att de utställda sakerna överhuvud taget kunnat fabriceras och till på köpet under generationer räknats som hemmens vackraste prydnader. Men vi skola för all del ej förhäva oss. Man behöver bara sticka näsan utom dörren för att även i större affärer i Sverige få se snedsprång från den goda smakens väg, som äro ganska fasa-väckande. Vi behöva bara erinra om en del av våra svenska "reseminnen".

Skyddsängeln. Populär porslinsfigur.

Ko som reseminne och gräddkanna.

"Struntmuseet" i Stuttgart är dock en verklig skräckkammare i den vägen, men en skräckkammare, som litet emellanåt lockar fram förlösande gapskratt. När man får se huden från kvinnobrost garvade som läder och krysantembuketter av fingernaglar samt alla möjliga små föremål gjorda av mänskoben och här undrar man nog ett slag om det verkligen är europeiska "konstalter" och ej gjorda av någon kannibalstam. Men när skålar, bokmärken, askkoppar och allt möjligt annat under mödosamt arbete knåpats ihop av fiskfjäll, torkade kryddor och fjärilsvingar, förstår man att det behövs tusenårig europeisk kultur för att kunna frambringa dessa floskler. Och vilken missbrukad kvinnokraft har inte lagts ner på de minutiöst utarbetade föremålen, kuddarna, skrivbordsmattorna, askarna och halsdukspåsar av tändsticksaskar, cigarrband, frimärken och silverpapper. Alldeles obeskrivliga äro alla de föremål, som i miljontal tillverkats av keramik, gips, porslin och glas och som spritts så gott som över hela jorden i form av "reseminnen". Där finns kor med underbara målningar och "Hälsning från Skräköping". Ser man litet nogare på kon, upptäcker man att den är en gräddkanna. Hindenburg i alla former och färger får bland annat tjäna till sparbössa för att inte tala om alla hans inkarnationer som "prydnadsfigur". Zeppelin har också fått stå modell till allt möjligt från dockor till tändsticksställ, och kejsar Wilhelm finnes naturligtvis i alla material från förgyllt tenn till choklad och socker. Alla sportgrenar, alla människans små passioner och egenheter ha tagits på entreprenad av företagsamma fabrikanter, som gjort termometrar i form av piskor, möbler av rådjurs- och andra horn, klockor i speltärningar, bläckhorn i revolverform och dylikt. Bläckhornen och pennhållarna ha förresten nästan de flesta gräsligheter på sitt samvete och man välsignar i dubbel måtto uppfinnaren av reservoarpennan, som gjort bläckhornen överflödiga. Glasindustrin har också utmärkt sig på ett sätt som verkligen är exemplariskt vad dålig smak beträffar. Men det sorgligaste av allt är att köparna tyckte om dessa gräsligheter, annars hade fabrikanterna ju inte tillverkat dem. Man skulle kunna fylla spalter med beskrivningar på all den "strunt", som på ett mycket energiskt sätt samlats och ordnats i museet i Stuttgart. Men vi behöva kanske inte gå över än efter vatten. Se själva efter, om ni inte har massor av dylika "konstföremål". Har ni det, så gör er av med dem. Men skänk för all del inte bort dem till basarer eller fattiga vänner, ty de fördärva smaken lika väl i andras hem som i ert eget. G. M.

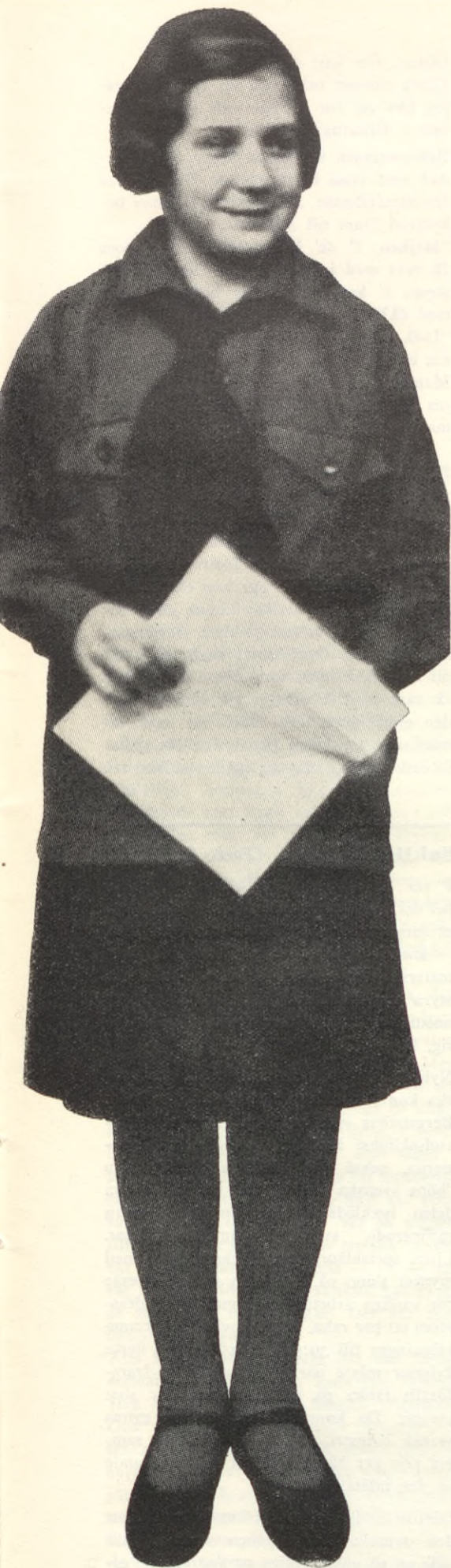
Gift Er aldrig

förrän Ni besökt vår utställning av
Möbler, Mattor, Gardiner.
(Stockholms största.)

Bröderne Ljunggren

MALMSKILLNADSGATAN 15

UNGA ÖRNAR INTIME

Unga Örnen Hild Andersson håller föredrag om sin vistelse på Barnens ö.

A' när Månsson sa' till att Söders Örnar skulle hem, reste vi oss, å då' blev bara sju kvar i salen."

Det har varit stor Örn-fest på studiehemmet. "Söders Örnar", d. v. s. Sofia-Katarinakåren av Socialdemokratiska ungdomsförbundets pionjärer, ha slagit på stort och rest till festen i egen, abonnerad spår-vagn. Men en abonnerad spår-vagn låter inte vänta på sig utan måste passas precis på minuten. Söder-Örnarna måste därför gå ifrån festen i förtid. Den försakelsen vä-gde dock fjäderlätt mot den stolthet som fyllde varje Söder-Örns bröst när studieledare Månsson förkunnade att nu måste Söder-Örnarna bryta upp, "för att hinna passa sin abonnerade vagn".

Resan i "abonnerad vagn" var Söder-Örnarnas stora upplevelse. En förstående och godmodig konduktör låter poj-karna hållas, och dessa taga också fullständigt befälet. En "tar upp avgifter", en annan ger stopp- och körsignaler. Vid Tegelbac-ken ropar man "Hötorget", vid Slussen "Västerås". Anna-Britt, tio år och poj-karnas förklarade gunstling, blir hela vä-

Hild och Gull äro de bästa kamrater. In-genting inom Sofia-Katarinakåren undgår deras pigga ögon. Jämt göra de sällskap, och jämt samtala de om kårens förhål-landen. Hild och Gull äro båda elva år och ha den ålderns hela säkerhet. Ingrid, som är sekreterare, är fjorton år och inte fullt så säker. Hon är en duktig sekrete-rare, men rodnar när hon skall läsa opp protokollen. Hild och Gull ha samtalat om detta.

Gull: Då' ä' hemskt synd om Ingrid, som ska' rodna när hon läser protokollen. Hild: Ja, du förstår, då gör man i början. Men när vi nu få vara med i Örnarna ä' lära oss, så bli vi säkrare. När vi bli 16 år kan vi göra va' som helst utan att rodna.

*

Sedan det samtalet förts, har ny styrelse valts. Hild och Gull kommentera valut-gången: Så nedrigt, bara killar i hela sty-relsen. Inte en enda tjej. Å då ä' vi ändå lika många tjejer som killar.

Nästa gång skall missförhållandet ändras, det ha Gull och Hild beslutat!

gen uppvaktad på ett tämligen hårdhänt sätt. Hon bollas formligen fram och till-baka i vagnen, tills hon fullständigt ut-mattad av skratt och skuffar sjunker sam-man i truppledaren Virans knä. Men bara ett ögonblick. I nästa är hon redan oppe igen på en ny vådlig färd runt vagnen. Den resan har redan blivit legendarisk bland Söder-Örnarna. Till legendbildnin-gen hör uppgiften om att det endast blev sju kvar, när denna Örn-grupp lämnade festen på studiehemmet. Ty det var för-visso flera Örnar kvar än de som gingo. Men Söders Örnar vilja gärna gälla för att vara värst — och det är inte något klandervärt.

Jojje är en ung örn med det rätta gryet. Han är rasande stolt över att få vara med och han vet, att det följer förpliktelser med medlemskapet. En ung örn begär inte uppässning i onödan, men han tjänar gär-na. Dock skall inte heller hans närmaste vara begivna på för mycket uppässning. Jojjes moster ber om hjälp till ett par saker. Jojje verkställer. Men när det tred-je önskemålet om att hämta något fram-ställes, tycker Jojje, att mostern också skall veta något om "örnplikterna". "Hörrudu, en ung örns moster hämtar sitt stickgarn själv", kommer det.

*

Örnarna äro på marsch. Det ligger ett

bananskal på trottoaren. Flera sparkar rik-
tas mot detta för att få ned det i ränn-
stenen. Men uppsåtet misslyckas. Till slut
gör en av pojkbarna sig extra omak för
att få bort bananskalet, så att ingen skall
halka på det. En kamrat, som inte riktigt
hunnit fatta "örnplikterna" ännu, tycker
"bry dej inte om de' där".

Då kommer det förkrossande från den
andre:

"Å, man ä' väl en örn!"

*

Hild är kårens stolthet och det är hon
värd. Hild lider inte av mindervärdighets-
komplex. Tvärtom. Allt vill hon göra —
för örnarna och för mamma. Sofia-Kata-
rinaörnarna ska ha sin första föräldrafest.
Det är stor spänning. Kvällen före är det
gymnastik. Det syns tydligt, att Hild har
något extra på hjärtat. Till slut måste hon
fram till truppledaren Majken.

"Kan ja inte få tala med dej, Majken, ett
tag."

"Jodå, va vill du?"

"Jo, hör du Majken, kan ja' inte få tala
på mötet i morron?"

"Kanske de', du. Va' ska du tala om?"

"Som feriebar på Vaddö. Ja' har skrivit
hela föredraget å mamma har hjälpt mej.
Mamma har skrivit i Socialen, när hon
var ung, så hon vet, hur de ska vara."

Hild fick hålla sitt föredrag. Det är ly-
riskt och piggt. Hild fick väldiga applåder

STROFER

Av allt det vackra jag minns från byn
med de små och torftiga husen,
minns jag bäst en vinterlig kväll
då mor tände juleljusen.

Ansiktet rynkigt och handen sträv
av slit och trälalik möda

— hur kunde ljusskenet över dig
så vackert, förklarat flöda?

Helmer GRUNDSTRÖM

av hela auditoriet och väldigt med "grattis"
av sina kamrater. Ty vad en Söderörn lyc-
kas med, det hedrar hela kåren. Mest glad
var dock Hilds mamma. Som ung till-
hörde hon det socialdemokratiska ung-
domsförbundet och hon drömde stora
drömmar om allt hon ville göra för sin
kära ungdomsrörelse. Livet blev inte lika
drömmen för henne. Men nu ska Hild
göra, vad Mor en gång ville...

Det är ordförandeval. Gösta vill också ar-
beta för Unga Örnar. Ordförandeposten
ger ju vissa tillfällen till arbete, det vet
Gösta. Men ingen kommer att tänka på
honom, när kandidatnomineringen sker.
Gösta, ivrig och tjänstvillig:

"Jag ska be och få föreslå Gösta."

Hild vill förmana brodern:

"Inte kan man föreslå sig själv."

Gösta: Det kan man välän.

Gösta röstade också på sig själv vid va-
let. Det var för att han ville göra sin in-
sats i Örnarnas arbete.

Rekryteringen till Unga Örnar är omgär-
dad med vissa bestämmelser. Det fordras
föräldrafullmakt. En örn flicka kommer be-
kymrad fram till Majken.

"Majken, ä' de' bara socialistungar som
få vara med i Unga Örnar? För (namn)
pappa ä' kommunist. Får hon inte vara
med då?"

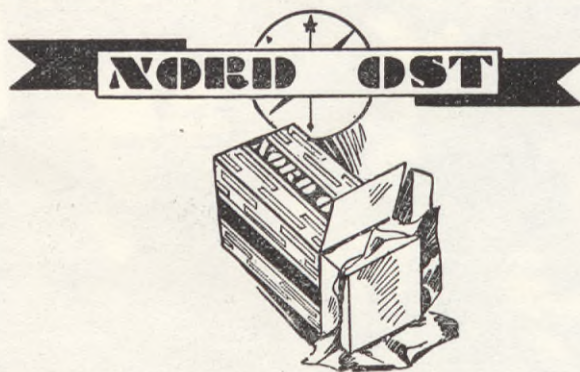
"Jodå, om hennes pappa och mamma ger
sitt löfte."

Mamman och pappan ifråga gävo lov åt
sin tös och två ungflickshjärtans bekym-
mer voro lättade.

*

Hild har inte bara förstånd, hon har ock-
så ett hjärta, som sitter på rätta stället.
Kåren dryftar möjligheterna för pingst-
lägret. Det kostar ju några kronor för
varje deltagare. Hild är fostrad i solidari-
tetens anda och här har hon ett tillfälle.
Hon föreslår, att de som kunna skola be-
tala litet mera, än vad vistelsen vid pingst-
lägret kostar. Överskottet skall användas
till att hjälpa dem som eljest inte kunna
få vara med. Förslaget går igenom med
den enhällighet, som alltid bör vara ut-
märkande för Unga Örnar, när det gäller
inbördes-hjälp, när det gäller solidaritet.

Willie.

NORD OST är en svensk delikatessost med
smidig, smörliknande konsistens.

Säljes i 1/4 kgs originalkartonger.

**Priset icke hälften så högt som för liknande
utländsk vara.**

**Köp ett paket Nord Ost i dag som
prov — och Ni blir belåten.**

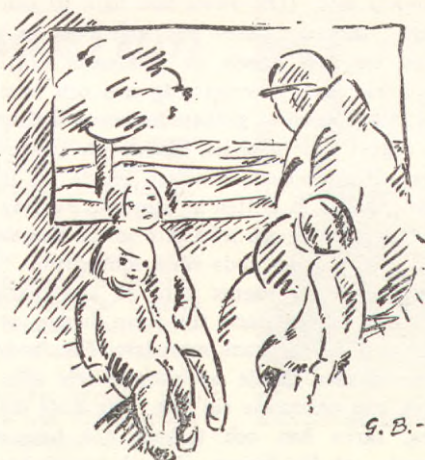
Saklighet i . . . (Forts. fr. sid. 28.)

I vår tid har ju konfektionen gjort en
hel del för att nivellera smaken och slunga
ut samma modeller i stora upplagor. Men
— konfektionen arbetar oftast med dåligt
material, och måste för att dölja detta,
styra ut klänningarna med alla möjliga
onödiga ornament. Det blir ofta en sladd-
rig, lös stil.

Nyligen hade ett par av våra större sven-
ska konfektionsfirmor uppvisning i P. U.
Bergströms varuhus. Den var avsedd hu-
vudsakligast för att framhålla, att kvin-
norna, också när de köpa kläder, böra
"köpa svenska varor". Det var till största
delen lyxkläder. Några mycket vackra
raffinerade svarta sammetsklänningar.
Ljusa spetsklänningar. Käcka kappor med
mycket skinn på. Allt utan större intresse
för vanliga arbetande kvinnor. Men dess-
utom ett par raka, enkla, användbara bruna
klänningar till 39:50 och 45 kr. De flesta
kvinnor måste när de köpa kläder fram-
förallt tänka på att få valuta för sina
pengar. De kunna därför endast gynna
svensk industri, i den mån den för sam-
ma pris ger bättre kvalitet och utförande
än den utländska.

Därför borde man också kunna begära, att
den svenska konfektionen framför allt
lade an på enkla billiga vardagskläder, ef-
ter en standardmodell, som inte alltför
mycket förändrades.

Lilly ARRHENIUS

ROSTFRITT EN FUNKTIONALISTISK ÖVERRASKNING

— Han är odräglig, tänkte fru Ellen och vände sig demonstrativt mot väggen. Om han nu inte kunde se hennes fuktiga ögon i det mörka sovrummet, skulle han i alla fall förstå att hon var sårad. Hade det inte varit för att barnen kunde bli störda skulle hon nog talat ut just i kväll, det var hon i stämning till — det kände hon. Hon besvarade inte hans godnatt. Han kunde gott ligga vaken en stund och pinas. Men efter ett par minuter förkunnade djupa andetag att den odräglige sovden rättfärdiges sömn. Då torkade hon sina tårar och log åt hans löjliga sömnighet. Drog ner täcket och lade armarna över huvudet och började allvarligt skärskåda orsaken till tårarna.

Alltså: de hade inte råd att göra den där turistresan, som de planerat så många år. Det stod fast och åt det fanns ingenting att göra, det insåg hon mycket väl. Men att han ville neka henne och barnen att resa till systemn och svågern, där de fingo bo fritt, det kunde hon inte fatta. Visserligen var biljetten rätt dyr och något i presentväg måste hon ha med till kusinerna och lite pengar att röra sig med var nödvändigt, även om där inte var så många tillfällen till rummel i den trolska obygd, där systemn bodde men ändå — — — det var inte bara för pengarnas skull han gjorde så många invändningar. Det var hon nästan säker på.

Alla hans skäl hade hon lätt och ledigt smulat sönder och han hade inte kunnat riva ner ett enda av hennes argument. Och när han till sist hade kommit att tänka på att han ju inte åt gratis och att hyran och annat måste klaras som vanligt påminde hon honom om »hur billigt hans ogifta kamrater åto och sån rafflande mat sen. På samma gång fick han veta vilken egoist han var, som inte unnade sina bleka ungar färg på kinderna och henne själv en smula omväxling och en horisont som sträckte sig något bortom grytkanten. Och

förresten, slutade hon, saknar du minsta tillstymmelse till inbillningskraft!

— Jag gör så, instämde han helt lugnt. Jag saknar också dramatiska anlag och har svårt för att ge repliker och jag avskyr scener, särskilt vid sängdags. Godnatt! Vad det harmade henne detta retliga sätt: att han själv behöll sista ordet och utan vidare avklippte diskussionen just som hon var färdig till en glad nersköllning av den föregående ärade talaren. Och ändå måste hon skratta åt den löjliga situationen — tills tårarna kommo — och vände sig mot väggen och tänkte »han är odräglig»!

Och han! Han låg och gruvade sig över hur grå och solfattig en hel sommarmånad utan henne skulle vara. »Hon med sin inbillningskraft och kvicka tunga», log han och kysste omärkligt den yttersta fliken av hennes täcke. Bekämpade sin lust att lyfta bort täcket och ta henne i sina armar och röja det verkliga skälet — han ville inte undvara henne — och teg med sina innersta tankar och somnade.

På morgonen när han stod färdig att gå och hon lämnade honom frukostsmörgåsarna sade han hastigt —

— Jag skall försöka ordna med pengar, så ni kan resa.

Hon stod handfallen. Får vi resa!

Ja, det är väl bäst, så här kan bli lugn i huset.

Sedan han gått tog hon morgontidningen och slog sig till ro. Men hon uppfattade inte det lästa. Hennes tankar arbetade med problemet: varför blev hon inte jublande glad, när han sade att hon fick resa?

Hon tog emellertid itu med förberedelserna, sydde och ordnade med barnens kläder och började åter glädja sig åt resan, inte minst åt själva tågresan. Bara det att stiga upp på ett tåg, att slå igen kupédörren, vinka farväl åt det gamla och resa bort mot nya platser, se nya människor och hus och tänka andra tankar, hade all-

tid haft sin särskilda tjusning för henne. Men den här gången höll hon på att få nog av tågresan. Dagen var het. Kupén fullsatt med svettiga, argisinta människor. Barnen tycktes överallt vara i vägen, bråkade och frågade i det oändliga: när kommer vi till kusinerna? Just som det höll på att bli outhärdigt somnade de små hand i hand. Hon vågade inte röra sig ur fläcken men hon slöt ögonen och svalkade sig i sjön och vilade sig i skogen långt innau tåget närmat sig den underbara skogstrakt, där systemn bodde. Men även den längsta resan har ett slut och när man nått målet är vägen glömd.

Efter tre dagar sände hon honom ett brev-kort:

Resan gick bra, här är ljuvligt. Barnen är duktiga, lillan frågar efter pappa. Sköt väl om dig och glöm inte vattna blommorna.

Din Ellen.

Och tredje dagen därefter skrev han:

Blommorna se ut att trivas med mig och jag reder mig bra med lillans docka som sällskap om kvällarna.

Hälsningar av

Gustaf.

Det korta meddelandet gjorde henne en smula besviken. Varför skrev han inte ett ordentligt brev. Vad tog han sig manne till om kvällarna? Den andra veckan tog det vackra vädret slut. Regnet silade ner som om himmelen varit ett enda jättesäll. En hel vecka gömde solen sig bakom en lugn grå slöja. Barnen blevo bråkigare för varje dag de inte kunde vara ute och leka. Systemn var förkyld och till råga på allt telegraferade svågern att det dröjde ännu en vecka innan han kom hem. En sådan här vecka var livet på landet inte mycket att hurra för, då var staden att föredraga. Där hade man åtminstone inte en halv mil till närmaste granne.

Den sjunde dagen — det var en söndag — nådde tråkigheten, stillheten och ovädret sin kulmen. Nu måste något hända om

hon skulle stå ut, det kände hon. Grannarnas högtalare och grammofon, som alltid gick henne på nerverna där hemma skulle varit henne en lisa att lyssna till denna kväll. Kanske Gustaf satt ensam ikväll. Satt hon inte och längtade efter Gustaf, hon nästan skämdes, men så var det. Förresten, vem vet om inte det var likadant ställt med honom. Han satt kanske också ensam och tänkte på henne — och längtade. Naturligtvis gjorde han det, log hon varm och glad i hjärtat. Hon skulle genast skriva det riktiga brev han gick och väntade på. Hon fyllde ett par skrivark med sin öppna klara stil. Berättade just som det var. Om regnet. Om stillheten. Om hur hon känt just i kväll att han satt och längtade efter henne, att hon saknade grannens högtalare och mycket annat. På slutet nämnde hon i förbigående om en skådespelare som hyrde av systemens närmaste granne. Han var en förtjusande människa, mycket intressant att

samtala med. (Det visste hon bara på omvägar, men det skrev hon ingenting om.) Med ett litet leende av belåtenhet klistrade hon igen kuvertet. Såg upp och fann att också himlen gillade hennes handling — regnet hade upphört, himlen var stjärnklar. Hon öppnade fönstret, lutade sig ut och andades in doften av spirande liv från nytvagna örter och träd. Att bo vid skogen och sjön var det enda rätta sommartid. Dagarna efter regnet voro så underbara att det riktigt stack till inom henne av samvetskval när hans svar kom. Han hade inte mycket glädje av skogen och sjön. Men han beklagade sig inte. Han hade det bra, skrev han och tackade för hennes brev — så likt henne själv så han tyckte riktigt hon satt vid sidan om honom och pratade. Tråkigt att chefens tillställning ute på hans sommarnöje skulle gå av stapeln redan om 10 dagar — för så fort kom hon väl inte hem? Nej tack, hon

tänkte visst inte resa hem i förväg för den där tillställningens skull.

Efter tre dagar fick hon ett nytt brev. Vad nu då! Hon slet upp kuvertet med nervös iver och såg — så förundrad och brast i skratt med tårar skimrande i ögonen: brevet var skrivet med rött bläck. — Han frågade om barnen. De hade väl glömt sin pappa nu. Men han hade det visst inte bra, eller kanske han bara glömt att skriva det. Och längst ner på sidan stod det lite för sig själv: »Är inte skådespelerskan snart utvilad. Hemma väntar en överraskning!»

Hon tryckte brevet mot sin kind. Hennes store gosse som saknade inbillningskraft och inte visste sig någon annan råd än att skriva med rött bläck. Ack, jo, skådespelerskan var utvilad och skrev ett litet brevkort:

Möt oss i övermorgon, torsdagskväll kl. 9.21. Din Ellen.

Vad han hade magrat. Hon såg oroligt på honom. Mådde han inte bra? — Jo, nu när ni äro hemma hos mig igen. Barnen som klängde upp på honom hindrade henne från att se uttrycket i hans ögon. Men överraskningen? Var hade han den?

— Ligger därhemma på köksbordet. Något som du önskade dig innan du reste, svarade han hemlighetsfullt och skrattade som en pojke och såg henne forskande i ögonen. Var det svårt att lämna skådespelaren?

— Ah nej. Jag träffade honom aldrig. Hon avskydde kolleger gäckade hon och lade i detsamma sin hand på hans rockärm: Gustaf, du trodde det väl inte på allvar. Han svarade inte. Bara såg på henne med så varm glans i ögonen att hon rodnade.

Han hjälpte henne att lägga de döds-trötta halvsovande barnen. Släckte ljuset i sovrummet och drog henne intill sig. Äntligen — — —

Hand i hand, smögo de sig ut i köket. På köksbordet låg ett långt smalt paket.

— Var försiktig, uppmanade han, den bits. Hon vecklade upp papperet och stirrade.

— — — O — — — en brödkniv. — — —

— Ja, det var ju det sista du önskade dig innan du reste. Den gamla var allt utom funktionalistisk, sa du. Den dög inte ens att skära smält smör med — han tystnade generad, var hon besviken?

Hon lutade sig ner över kniven för att dölja tårskimret i ögonen. Fick syn på en liten stämpel och läste: Rostfritt stål. Då såg hon upp leende och sade en smula darrande på rösten:

— Vet du, vad det är för likhet mellan vår kärlek och den här kniven?

— Nej.

— Jo, de äro rostfria båda!

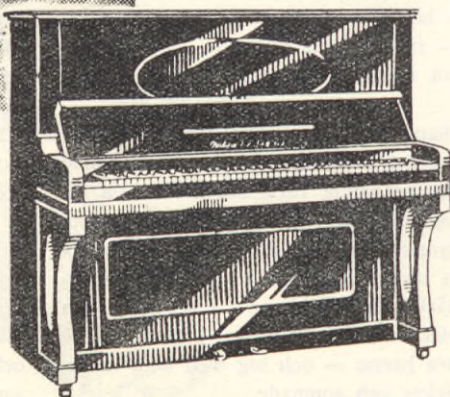
För en gångs skull fann han ett svar, som behagade henne:

— Och den är lika blixtrande som dina repliker!

Herta WIREN

guldmyntfoten

Oberoende av guldmyntfoten håller sig värdet på våra pianon och flyglar i generationer. De skänka lika stor tillfredsställelse i goda som dåliga tider och utgöra alltid en värdefull kapitaltillgång.

Över 1000 pianon av vår nya modell Östlind & Almquist N:r 20—24 ha sålts på kortare tid än 2 år, ett toppresultat, som endast kunnat nås av ett toppinstrument!

A. & B.
FÖRENADE
PIANO- & ORGELFABRIKER
ARVIKA.

Försäljningsmagasin:

STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ
NORRÖPING - GÄVLE - HÄLSING-
BORG - ÖREBRO - LINKÖPING.

Gynna Edert land; Gynna Eder själv!

Köp ett Östlind & Almquist-piano N:r 20—24.

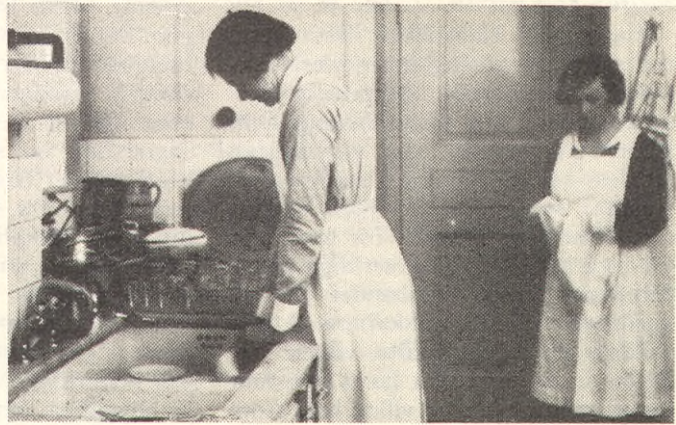
Hembiträdets julafton

Julen, denna hemmets speciella högtid, framhäver starkare ensamheten och hemlösheten för dem, som stå utanför ett hems krets. Det får hembiträdet inte minst smärtsamt erfara. Julhelgen apostroferar om något hur horribla hennes arbetsförhållanden äro och motiverar ett särskilt kapitel i den nu pågående utredningen i hembiträdesfrågan. Morgonbris' medarbetare har sökt tillstånd att få fotografera prov på de trista kök utan jungfrukammare eller ens alkov, som utgöra bostad för hundratal hembiträden. Julaftonen skola vi finna flickorna där i dessa kyffan nu uppfyllda av matos och diskångor, brukade tallrikstravar och knivhögar, under det att man hör glam och jubel från de feststämda rummen på andra sidan dörren. De tillfrågade ha givetvis känt sig träffade och vägrat fotografen inträde, men däremot har mönsterhemmet beredvilligt givit oss illustrationer till hur även hembiträdet kan beredas en angenäm helgafton efter väl förrättat värv. Några av de vanlottade skildra emellertid i ord sina bittra erfarenheter.

"Min första julkväll som hembiträde var förfärlig", säger Anna. "Jag var bara sexton år och hade på hösten kommit från mitt hem för att i Stockholm tjäna mitt bröd. En här bosatt gift syster, var min enda anförvant och då jag visste att mitt herrskap var bortbjudet, hoppades jag att få fira julafton hos henne. Men därav blev intet. Jag fick istället följa med herrskapet till den familj de skulle gästa för att hjälpa till med arbetet hos denna. Den där anställda flickan och jag arbetade som slavar till klockan ett på natten. Vårdinnan kom då ut, och se'n hon nog sett efter att vi fullgjort vårt arbete, tillsades vi att gå in i salen för att få våra julkappar. Ingen kan väl förvänas över att vi vägrade, trötta och förbittrade som vi voro. Det traditionella bomullstyget jämte tvålen och näsdukarna lämnades se'n ut till oss i köket. Ja, som jag längtade hem den kvällen, jag glömmer det aldrig!"

"Den första julen var värst för mig också", säger en av Annas medsystrar. "Kanske mest därför att jag hade mitt hem så nära Stockholm och ändå ej kunde få komma dit en enda av juldagarna. Familjen jag var anställd hos hade främmande hela julen. Det var fullt upp med arbete så jag hade inte så mycken tid över att tänka på, men när jag äntligen om kvällarna fick krypa ned i kökssoffan, grät jag mig till sömn. Ja, man var ju bara barnet. Sen dess har jag fått pröva på åtskilligt som hembiträde."

"Vi hembiträden ha ju till yrke att göra livet bekvämt för andra", säger en tredje. "Men till julen få vi arbeta långt mera än annars. Då är det inte fråga om arbetstiden. Att få en kväll för sig själv veckorna före jul är nära nog omöjligt. Hus-

mödrarna ta det som en självklar sak, att dessa kvällar skall man arbeta till elva och tolv, ja ibland längre ändå. Vi knoga och stå i och man får förlåta oss om vi på julafton vänta oss en skäligen ersättning för allt övertidsarbete. En del få det kanske, men det stora flertalet få nog vara tacksamma för några småsaker för ett par kronors värde. Jag för min del tycker att det vore bättre om vi fick ordentligt betalt för vårt arbete. Bomullstyget kan jag köpa själv. — — —

Man kan förstå att det kännes bittert för dessa unga ensamma flickor, som helt äro hänvisade till husmoderns godtycke, ty fastän de arbeta i ett hem, känna de sig hemlösa och övergivna. Tanken på det långt avlägsna hemmet gör det ej heller lättare. Julen i föräldrahemmet var kanske ej alltid fri från sorger och bekymmer, men i kretsen av föräldrar och syskon blev den dock hemmets gemensamma högtid.

Men hembiträdet får ej vara känslösam. Sådant finns det inte plats eller tid för i hennes arbete och så småningom lär hon sig att resignera. I många fall blir det nog också bättre med åren, hennes ökade kunskaper i yrket medför förbättrade lönevillkor och hennes självkänsla stärkes. Bara hon får en egen bostad ställer sig det hela helt annorlunda. Julen kan också för henne medföra litet glädje och trevnad och då vi kommit så långt att hembiträdet har sin bostad förlagd utom arbetsplatsen, kan hon därtill verkligen känna sig fri från sina arbetsplikter, när hon tänder julljusen i sin lilla kammare. Hon som i flera veckor strävat för att göra julen så angenäm som möjligt för andra, kan nu också ordna det trevligt för sig själv och i lugn och ro njuta därav. Det har hon ärligt förtjänat.

Linnéa MALMLÖV

Sagor för nutid. (Forts. fr. sid. 19.)

Sagan ger känslolivet dess första och viktigaste näring, den ger estetisklitterär uppfostran, dekreterar Jalkotzy vidare. En undersökning från Centraleuropa ger även vid handen att dess barn alltjämt äro mycket förtjusta i sagor och att dessa utgöra den förnämsta lektyren för barn upp till 10-årsåldern. I den verkliga sagan förefinnes alltid sambandet mellan vardagen och det underbara. I den skildras vardagens hjälte, vilken förflyttas in ett förtrollat land, som han genomvandrar och ur vilket han, trots många svårigheter, återkommer till vardagslivet som segrare. Med honom segrar det goda. Kärlek och optimistisk livssyn företrädas av sagan, vilken är en ursprunglig och internationell form för prosadikten.

Efter att ha konstaterat detta kommer emellertid Jalkotzy med en in-

gående kritik beträffande en del sagor. Det är gamla folksagor som bl. a. intagits i Bröderna Grimms sagor och sålunda inrangerats bland barnalektyren. Under det somliga Grimmsagor äga en sällsynt skönhet, och höra till det bästa i sagolitteraturen, finns det andra, som måste räknas till det mest olämpliga som barnberättelser, ehuru de naturligtvis ha sitt obestridda värde ur litteraturhistorisk och kulturhistorisk synpunkt. Det finns t. ex. sagor, i vilka barnamord och människoätande förekomma. Det är ohyggliga, hemska och ruskiga saker, om man börjar skärskåda dem. I "Den trogna Johanna" heter det: "Om du med egen hand avhugger dina båda barns huvud och bestryker mig med blodet, så blir jag åter levande." I "De tolv bröderna" säger kungen till drottningen: "Om det trettonde barnet blir en flicka så

måste de tolv gossarna dö." Han lät också göra i ordning tolv kistor. I "Tre män i skogen" sänder styvmordern flickan ut i snön i det hon tänker: "Därute skall hon hungra ihjäl och förfrysa." I "Hans och Greta" blir Hans gödd av häxan för att sedan slaktas och ätas upp. I "De sju korparna" äta sol och måne upp små barn. I "Rödluvan", "Vargen och de sju killingarna" uppträder vargen som människoätare. Det är en stark medeltidsstämning med inkquisitionens tortyrmedel i dessa sagor, vilka ingalunda kunna vara till glädje och gagn för små känsliga barnasinnen.

Friedrich Karinthý är en annan som nyligen i en artikel, *Der Unfug der Kindermärchen* (Barnasagornas ofog), gått till storms mot alla möjliga ohyggligheter han hittat i barnböckerna. Han utbrister slutligen förtvivlad: "Läs hellre Zolas Nana och berätta därom för barnen det är en moralisk historia i vilken synden blir straffad."

Aloid Jalkotzy är emellertid en stor vän av sagor. Vad han önskar är, att de sagor, som berättas eller läsas för barn, skola göras lämpliga därtill. Det sker genom att nya sagor anpassade efter tidens förhållande skrivas för våra barn eller att de gamla omarbetas så att de bli lämpliga. Det sker, menar han, genom att utsovralla bloddrypande handlingar, genom att moralisera och demokratisera sagan, så att prinsar och prinsessor ersättas av ynglingar och jungfrur. Vidare vill han flytta in den moderna tiden, genom att ersätta t. ex. spinnrocken med symaskinen. Den, som upplevat spinnrockens poesi, ifrågasätter nog huruvida inte det sistnämnda är att gå lite för långt.

Sagan skulle få uppleva sin renässans, genom att i den nya klädnaden komma till heders, inte bara i hemmet utan i kindergården och skolan och framför allt — genom radions förmedling.

I andra länder tycks alltså intresset för barnasagan vara synnerligen stort.

Hur är det i vårt land måntro? Har det inte — trots den moderna och nyktra tid vi leva i — hänt dig mer än en gång, att en liten parvel eller tös krupit upp i ditt knä och bevekande bett: "Berätta en saga!" Och du har måhända känt dig förbryllad, oviss om vad du i hastigheten skulle komma med — om du ens haft *något* att komma med.

Ha vi några sagoförtäljare, några sagodiktare i vårt land som kunna bjuda sagor åt nutidens barn?

Birgit HEDSTRÖM

FÖRSÄKRA

i kooperationens
anstalter

F O L K E T

Liv-,
Studie-,
Barn-,
Arvs-,
Kapital-
försäkring.

SAMARBETE

Brand-,
Bil-,
Olycksfalls-,
Inbrotts-,
Garanti-
m. fl. försäkringar

Kvinnan, barnet... (forts. från sid. 15.)

de samtal han för dels med en mor, hennes tjugooåriga ogifta dotter, dennas väninnor och en mormor, dels vid en stilla pratstund på bygatan, som urartar till stormig diskussion mellan kollektivens unga entusiaster och småbönderna, som upprörts av övergrepp mot kulakerna där. Moderns stora bekymmer är, att dottern fast tjugooårig fortfarande inte visar någon lust att gifta sig. Hon medger att valet är svårt, då hon inte törs välja en kulak och inte vill ta en fattig man. Och all den vackra hemgiften som hon vävt och sytt! Flickorna ta saken lätt. "Vi gå till staden och fabrikerne." — "Till alla frestelserna där. Så blir du gammal och pojkarne här komma att få yngre och vackrare flickor att gå med." "Så gå vi med andra män. Vi gå till kollektiven. Där har man klubbrum, teater, bio." "Där äter man, arbetar, sover efter en klocka och jag tror, om klockan stannade, skulle man inte veta vad man skulle göra. Förr vill jag dö", säger någon. Och så kommer gamla mormor med beskärmler över ungdomens fördärv. "Nu kan en flicka gå på dans och på spinn-gillen, fast hon väntar barn, en ensam flicka. Och Boris, som kom med en flicka, som han säger är hans hustru utan att ens ha gått till sovjet och fått äktenskapet registrerat!" Det är som vi se inget nytt sedefördärv man har att klaga över. Det är gamla former för fri kärlek, bara att de unga nu inte känner det som något att skämmas för. Den ensamma ogifta modern har rätt att utkräva bidrag till barnets uppfostran upp till en tredjedel av mannens inkomster. Det kan naturligtvis inträffa, att detta blir lite nog, om han har många barn, men å andra sidan äro de yrkesarbetande kvinnornas löner ju jämförelsevis höga. Barnkrubborna ha tydligen blivit oumbärliga. En tysk-ryska, Lydia Dan, som tydligen inte målar i för ljusa färger som socialdemokrat, påstår dem vara aldeles otillräckliga och att mödrarna ofta få lämna barnen utan vård eller i gamlas vård. Men när man i denna skildring från den ryska byn hör allting kalfratas och öppet kritiserats och någon nämner byns krubba, heter det genast: "Krubborna säger vi inget ont om." Metoden att driva fram vad man vill ha är densamma gamla beprövade, att gräla sig till det. Men det är inte mer den rättslöses opposition mot övermakten. Man kräver sin rätt. Och man kräver den inte bara som medborgare utan som mor. En rätt kvinnan har i full utsträckning är rätten att välja, om hon vill föda barn eller inte. I Feilers bok heter det likväl: "Det är sällsamt, hur kärleken till barnet och önskan att få barn finns tillsammans med så vittgående upphävande av familjelivet och hemlivet, trots den officiellt tillåtna och i sjukhusen genomförda aborten och trots den lika offentliga som legitimt bedrivna upplysningen om födelsekontroll och dokumenterar sig i bestående utomordentligt höga

födelsetal." Och Lydia Dan intygar, att den ensamma modern inte heller är en sällsynt företeelse trots dessa möjligheter att undvika barnet. I ljust av sådana fakta förefaller vår rädsla för varje lättande på preventivlag och abortens kriminalisering kanske något överdriven, åtminstone så till vida, som den grundar sig på fruktan för folkminskning. Också den som känner sig på vissa punkter skeptisk ifråga om de ryska vägarna till målet, kvinnans och barnets frigörande ur det allt för stora beroende den patriarkaliska familjen ännu innebär för dem, måste säga sig, att av allt att döma är det från östern som ljust ska komma snarare än från det stora landet i väster, som en gång ansågs som frihetens förlovade land och som fortfarande i mycket är framtidslandet framför andra.

Eva WIGFORSS

M. 2.

**i REGN och BLÅST
i SNÖ och FROST**

Väderleken har en skadlig inverkan på Edra händer. Huden spricker lätt sönder — blir narig och röd. Dessa vanprydande obehag avlägsnas och all narighet och hudsprickor botas med GAHNS MANIOL — ett sedan årtal beprövat preparat.

Gnid in händerna, då Ni kommer in, med litet Maniol, som helar skadorna och gör huden spänstig, vit och vacker.

MANIOL
HÄNDERNAS BESKYDDARE

En av "riksmjölksutskottets" trevliga affischer som spritts i miljontal exemplar.

När jag i höstas vandrade i de bayerska alperna, fick jag till min förvåning se en turisthydda med stora bokstäver göra reklam för "Schwedenmilch" och "Rote Schwedensahne", — svensk mjölk och röd svensk grädde — som särskilt uppfriskande läskedrycker. Plakatet upptog dessutom stora saftglas, i vilka den "svenska mjölken" lyste förförande röd och blå. Några halmstrån visade tydligt att "mjölken"

Bjud på "mjölkdrinkar" i jul!

skulle drickas så som vi brukar förtära iskylda drycker eller cobbles. Naturligtvis måste jag ta reda på vad i all världens dar det var för underlig svensk mjölk och grädde som serverades här och beställde genast ett glas "Schwedenmilch". Inom ett ögonblick fick jag en verkligt delikat och ytterst uppfriskande dryck, som jag dock aldrig träffat på hemma. Efter litet parlamentarande fick jag också receptet. Guda-drycken beredes av en blandning av jordgubbar, vinbär, hallon, blåbär, sönderskur-na krusbär och persikokött, vilket allt be-strös med socker och får stå ett par tim-mar. Därefter fyller man åtta rågade matskedar av blandningen tillsammans med en liter mjölk i en vanlig omskakare för drin- kar och skakar det väl. Har man ingen omskakare, kan man eventuellt använda en termosflaska, eller en vanlig glasburk, som man väl täpper till eller också vispa det hela.

Den blå svenska grädden var ändå enklare att tillaga och är kanske ej alldeles okänd hemma. I en liter sur grädde vispar man åtta matskedar sockrade blåbär, tills bären mosats och saften alldeles blandats med grädden. Röd svensk grädde fås genom att i 1 liter sur grädde blanda åtta matskedar strösocker och lika mycket osockrade jord-

gubbar eller fyra matskedar hallon och fyra matskedar röda vinbär. Blandningen, som noga skakats, hälls opasserad i väl iskylda stora glas.

Några andra "svenska mjölksorter", vilka alla voro variationer med olika bärtillsat-ser, serverades även och voro enligt värd-innans utsago av de allra mest omtyckta läskedryckerna. "Men varför i all världen kallas alla dessa drycker svenska? Det finnes ju intet särskilt svenskt i dem, då de använda bären såväl som mjölk och sur grädde lika mycket användas här i Tysk-land som hemma hos oss?" frågade vi.

Svaret blev, att recepten utlämnats från "Reichsmilchausschuss" i Berlin och att uppgifterna om deras svenskhet kommit därifrån.

Alltså vandrade jag i Berlin till "riks- mjölkutskottet", för att ordagrant över- sätta det svåruttalade ordet. En alldeles förträfflig institution, vars hela namn är "Reichsausschuss zur Förderung des Milch- verbrauchs" och motsvarar vår svenska "Mjolkpropagandan".

Jo, för all del, recepten voro rent sven- ska, förklarade en av institutionens äm- betsmän, och hörde till de populäraste bland den massa läskedrycker med mjölk som

goda
middagar

Sveavägen 68

konsum—
restaurant

SOCIAL-DEMOKRATEN
SOCIAL-DEMOKRATEN
SOCIAL-DEMOKRATEN

Det är ofta kvinnan som avgör

frågan om vilken tidning som skall hållas i hemmet.

Den intelligenta och vakna husmodern väljer givetvis

Social-Demokraten

som i alla avseenden fyller anspråken på en

MODERN DAGLIG TIDNING

reklamerades. Och så fick jag en hel liten föreläsning om det utmärkta i läskedrycker beredda med mjölk, om hur närande, billiga och omtyckta de voro och hur utomordentligt användbara såväl under sommaren som på bjudningar, särskilt för barn, under vintern. Efter grundligt avsmakande måste jag instämma och på det allra varmaste rekommendera en hel del av de tyska recepten. Tänk så trevligt att vid julbjudningar kunna bjuda på något annat än det evinnerliga kaffet! För övrigt ha ju många barn och även vuxna svårt att dricka vanlig mjölk, varemot det går utmärkt bra att förtära någon av de välsmakande "mjölkdrinkarna".

Här äro ytterligare några goda recept.

Tvåfruktsaft: En liter mjölk, 3/4 liter tjock körsbärssaft och saften från 3 citroner blandas väl och serveras i iskalla glas.

"Skicklighetsmjölk" kallas följande recept, som ju kan ge barn och ungdomar litet att skratta åt. Man tar bort kärnorna ur 8 matskedar sura körsbär (inlagda kunna naturligtvis användas) öser 8 matskedar körsbärssaft över dem och låter dem stå litet, varefter man noga blandar det hela med 1 liter iskall mjölk. Serveras med halmstrån, två till varje glas. Gästerna få pröva sin skicklighet i att på nättaste sätt med halmstråen föra körsbären från glaset till munnen.

Hallon- och chokladmjölk låter litet underligt, men är särskilt omtyckt av barn. 8 matskedar hallonsaft, 1/2 liter kall, stark choklad och saften från 2 citroner blandas med 1 liter kall mjölk, passeras och serveras i kalla glas.

Ingefärsmjölk är också en mycket pikant och uppfriskande dryck. Man blandar 4 matskedar honung, 4 matskedar ingefärsessens med 1 liter mjölk och skakar om det särskilt väl. Ingefärsessens lagar man till genom att trycka sönder 125 gr kanderad ingefära i 8 matskedar mjölk och låta det dra en timma. Man kan även riva ingefäran väl och låta den dra i mjölken, som sedan silas innan blandningen göres.

Kanelmjölk består av 2 matskedar strösocker, saften av 4 citroner och 1 liter mjölk, som blandats väl, varefter 2 teskedar malen kanel tillsättes. Skakas åter grundligt. Drycken silas genom fin sil och serveras mycket kall.

Ändå finare blir det om man till en del drycker använder mineralvatten, vichy eller dylikt. *Vit apelsinseller* är exempelvis utmärkt uppfriskande och gott. Man river 8 matskedar apelsinskal på socker, blandar de rivna skalerna med saften från 4 citroner, 8 apelsiner, 2 matskedar strösocker och en flaska vichyvatten samt 1 liter kall mjölk. Vill man ha drycken skär, tillsättes litet hallonsaft.

Detta är ju blott ett litet urval av de verkligt goda och närande mjölkdryckerna, som särskilt i dessa dagar, då det gäller att spara, men dock bjuda både goda och närande förfriskningar, fått oerhörd stark spridning i Tyskland. De skulle säkerligen också hemma vinna stor anklang.

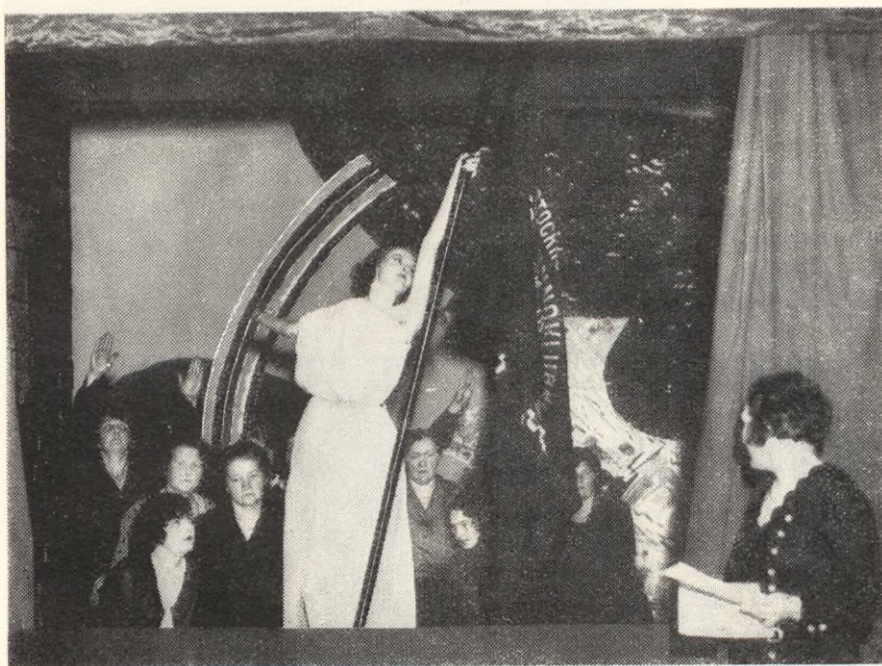
Gerda MARCUS

PROPAGANDA OCH AGITATORER

Ett lyckat uppslag

i agitationen för Morgonbris iscensattes på initiativ av förbundskassören Gulli Bergman vid Stockholms södra kvinnoklubbbs senaste samkväm, där man i form av tablåer gav en revy av Morgonbris' vignettsidor under de gångna tjugofem åren. Här nedan ses jubileumsnumrets första sida levandegjord — kvinnoskarorna fylkande sig kring socialismens idé. Kvällens talare fru H. Flood står bredvid och lämnar kompletterande historiska data.

Fru Anna Johansson, Lysekil,

har fyllt 50 år i dagarna. Inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen har hon nedlagt ett mycket gott arbete i det att hon i en följd av år varit kassör i Lysekilsklubben, vilken syssla hon skött och sköter till allmän belåtenhet. Alltid glad och gemytlig och aldrig rädd för att slå ett slag för våra idéer har jubilaren förvärvat en stor vänkrets både i och utom klubben, som också hyllade henne på högtidsdagen genom att anordna en fest till hennes ära.

Den nyaste agitatorn

i kvinnoförbundet är fru *Annie Wallentheim* — gift med ungdomsförbundets ordförande aktuarie Wallentheim — som i dagarna haft en första lyckad turné i Skaraborgs län. Som ordförande i den synnerligen aktiva och framgångsrika Nacka-klubben är hon trots sina unga år en väl beprövad kraft, vilken säkert torde nå långt.

FLICKORNAS RÄTT

Den kvinnliga ungdomens rätt till samma utbildning som den manliga var ett av de grundläggande krav, som skulle förverkligas vid 1927 års stora skolreform. Det var arbetarpartiet, som trots högerns sega motstånd, bondeförbundets antipati och den borgerliga vänsterns bekymmer, lyckades få grundsatsen knäsat och någorlunda konsekvent tillämpad. Samläroverk på de allra flesta orter, flickläroverk på några få, det var vägen. Av de senare blev det fyra med detsamma och ytterligare ett tre år senare, i Örebro.

Fullt lika bra gick det inte med det andra socialdemokratiska kravet, det som tog sikte på att jämna vägen organisatoriskt för de fattiga hemmens barn, enhetsskolan. Visserligen hade vi den framgången, att så gott som allestädes den demokratiska ordningen med övergång från den obligatoriska folkskolans högsta (sjätte) klass till läroverket blev företrädd. Men när det gällde vår naturliga och snart fyrtioåriga fordran, att enhetsskolan omedelbart skulle *konsekvent* genomföras, nödgades vi *för tillfället* sluta fred på det villkoret att den demokratiska ordningen skulle gälla *alla nya* läroverk och några till, där olika möjligheter samtidigt ej voro tänkbara. Vid de andra skulle — frånsett ett par speciellt motiverade undantag — bägge formerna av anknytning finnas. De

borgerliga betraktade den ordningen som definitiv, men vi på vår kant hävdade bestämt och utan omsvep, att vi godtogo denna vanskapta halvmesyr till skolreform *endast* som ett provisorium, som en *station på vägen* mot en fullständig enhetsskola. Resultatet blev som bekant, att alla de nya läroverken, 5 flickläroverk och 54 realskolor samt 8 av de äldre, tillsammans 67 byggde uteslutande på folkskolans sjätte klass (4-årig realskola eller lyceum, medan 12 byggde uteslutande på fjärde folkskoleklassen (5-årig realskola), återstående 57 på både sjätte och fjärde. När därjämte ett fyrtiotal kommunala mellanskolor voro organiserade som den första gruppen, blev denna ju i tillämpningen den talrikaste. Enhetsskolorganisationen blev alltså huvudtypen.

Högern rasade över den demokratiska skolpolitikens seger. Särskilt förbittrad var man över utsikten att icke framdeles kunna få skötebarnet, den femåriga realskolan, utvidgad. I denna punkt ha ständiga strider stått de följande åren. Ecklesiastikministern Lindskog framkallade 1929 en häftig revolt inom högerpartiet, då han föreslog nya flickläroverk organiserade i lojal anslutning till riksdagens ståndpunkt två år tidigare. Han fick uppleva, att socialdemokratien *ensam* som enhetligt parti stödde honom. Själv sökte han göra det bästa möjliga av den pinsamma situationen genom att karakterisera sig som "*jubeldåre*", om han hölle på sitt eget och Kungl. Maj:ts förslag! Följande år föreslog också herr Lindmans regering, att de nygrundade flickläroverken i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt ett till upprättande föreslaget i Örebro skulle organiseras med anknytning till folkskolan enligt det kända högerreceptet. Det lyckades verkligen den gången för vår riksdagsgrupp att samla en del av bondeförbundet och huvudmassan av den borgerliga vänstern kring 1927 års ståndpunkt. Riksdagen anslöt sig sålunda till den socialdemokratiska partimotionen och fastslog att " *dessa läroverks organisation slutgiltigt fastställts av 1927 år riksdag*" och fann icke skäl "*att för Örebro-läroverkets del tillämpa en annan anknytning till folkskolan än den för övriga läroverk av denna typ redan fastställda*".

Vi ha alltså hittills lyckats hävda vår ställning på vägen mot en fullt enhetlig skola. Nu spörjs det, att högerkvinnorna — vilka helst icke velat ha några flickläroverk alls — äro ute och fria, för att med återopande av flickornas rätt, få flickläroverkens redan tre gånger av riksdagen prövade organisationsfråga på nytt framförd. — Det borde efter vad som hänt inte vara tänkbart, att från vårt håll vinna understöd för ett sådant krav. När man har byggt något nytt efter framtidens ideala linjer går man inte gärna och "reparerar" det i syfte att det skall bli likt det, som är dömt att rivas! När högerns kvinnor söka stöd för sin skolpolitik på vårt håll under föregivande att flickorna böra hava samma rätt som pojarna till övergång från folkskola, kunna vi svara dem, att den önskade likställigheten med långt större fördel skapas efter vårt recept på grundvalen av ett konsekvent genomförande av enhetsskolan och inbjuda dem att hjälpa oss med ett snart förverkligande av detta vårt gamla krav. Förmodligen börjar man genast tala om något annat, därest frågan ställes så som den bör ställas!

W. B.

Svensk fältspat gör det möjligt för en med generationers nedärvda skicklighet utrustad arbetarstam att i förening med erkända konstnärer skapa det världsberömda

ROSENTHALSPORSLINET

Rosenthals Specialaffär A/B

NORRLANDSGATAN 1 · HAMNGATAN 10

Telefon: 8993 · Telegramadress: Specialaffär

STOCKHOLM

Rekvirera PUB, JUL KATALOG

med över 400 olika förslag till julklappar sändes gratis om Ni nu skickar in nedanstående kupong i öppet kuvert, frimärkt med 5 öre.

PAUL U. BERGSTRÖMS A-B
Stockholm 3

Var god och sänd mig gratis Eder julkatalog.

Namn:

Yrke eller titel:

Postadress:

En hittad . . . (Forts. fr. sid. 13.)
brunögda vildbasarna — fadern opp i dagen — rusade ut på backen ivrigt mumlande och Lisa fick en stunds andrum. Bestämt fanns det någon hel kruka i vedboden... jo, mycket riktigt. Lisa hittade

en passande kruka bakom en hög gammalt bråte och planterade om sin skatt med snabba säkra handgrepp.

Det var rent märkvärdigt vad den granna röda blomman lyste upp, men du min skapare så här såg ut för övrigt. Lisa hade inte haft tid att städa på morgonen innan hon gav sig ut på sin långvandring. Södergren var då också ett kräk. Han tyckte om allt som var fint och vackert, men att hålla en smula ordning i hemmet var han inte karl till, fast han inte hade ett dugg att göra på hela guds långa dan. Nu satt han förstås och hängde över böckerna på arbetarbiblioteket. Nåja, hon fick vara glad att han inte slagit sig på att dricka. Det fanns de som hade sämre karlar. Det värsta med Södergren var att han hade för litet ruter i sig. Han tälde inte vid motgångar.

Bestämt måste hon skura, fast det började bli sent. Lill-Lisa, som anförtrotts åt en grannhustru, gick det ingen nöd på så länge.

I en fart fick hon på sig skurkjol och säckvävsförklädet och tände i spiseln. Lisa var känd för sin rivande arbetstakt och det stod inte länge om innan golven både i kök och kammare voro renskrubbade. Så där ja! Nu kunde man åtminstone se att det var en bostad för folk och inte något svinhus, konstaterade Lisa, röd och varm. Men ändå såg det trist och fattigt ut. Det var inte bara det att möblerna voro nötta och medfarna. Det var något som fattades... vad? Jo, nu såg Lisa. Köksfönstret hade ingen gardin. De översta rutorna stodo svarta mot höstmörkret och de nedre täcktes nödortfittigt av en solblekt och flugsmutsad tidning. Lisa började nervöst leta i sin byrå. Bestämt fanns där ett eller annat som kunde duga. Den där vita sommarkjolen till exempel. Den hade legat obegagnad i flera år, den passade inte för en fabriksarbetares kärring. Lisa satte resolut saxen i relikens från flickåren. Det hade varit modernt med vida kjolar den tiden... det kom till pass nu. Kvickt fram med hammare och nubb. Jo, nu såg

det mest ut som i ett herrskapskök. En snyggare gardinkappa fanns minsann inte i hela baracken.

Lisa började gnola för sig själv, medan hon sysslade med förberedelserna för kvällsvarden. Så väl tillfreds hade hon inte känt sig på länge. Något hade förändrats... hon kunde inte riktigt reda ut vad det var. Södergren var arbetslös och själv fick hon nog fortsätta med att skura och tvätta åt stadens fina fruor. Men Lisa fann till sin förvåning att hon inte längre kände sig bitter och upprorisk. Hon hade visst sett för svart på saker och ting. — Vad i allan tid... ska här bli kalas? Södergren hejdade sig i köksdörren och sturrade med en komiskt förbluffad min på den idyll som belystes av fotogénlampen i taket. Köksbordet var dukat med vit duk och där fanns bröd och smör framför husfaderns tallrik. Pojkarna hade tydligen redan ätit och hängde näsorna över sina läxor. I ett hörn lekte den ljuslockiga Lill-Lisa med sin docka och rakt under lampan satt hans hustru, ivrigt selsatt med att stoppa en barnstrumpa.

— Här luktar stekt fläsk och kaffe långt ut i förstun, fortsatte Södergren. — Har du fått arva eller vunnit på lotteri? För resten... vad har du gjort med dig, flicka? Jag känner knappt igen dig.

Det sköt en het blodvåg upp på Lisas kinder. Det hade visst gått år sedan han kallade henne flicka.

— Är det så märkvärdigt att man snyggar upp sig en smula på lördagskvällen? Frågan kom i den korta, tvärhuggna ton, som Lisa lagt sig till med under senare år, men hennes påtagna stelhet smälte snart för den varma blicken i mannens bruna ögon.

— Sätt dig och ät nu! bjöd hon. — Du har väl inte fått någon ordentlig middag, stackare.

— Jag kan tala om en nyhet, sade Södergren, när han stillat den värsta hungern. Jag har fått jobb... bara lite tillfälligt, men det ska bli roligt i alla fall att få arbeta i sitt riktiga fack igen. Det är åt bankdirektör Alm... en gammal fin möbel i Karl Johansstil, som jag ska renovera.

— Nej, men så roligt.

— Och det bästa, förstår du, är att när bankdirektören får se vad jag duger till, så kanske... ja, du förstår... Här finns ju inte en riktig möbelsnickare med verkstad i hela samhället.

Barnen hade gått till sängs men Lisa satt fortfarande böjd över sina strumpor. Mannen hade tänt sin pipa och betraktade henne fundersamt över rökvirvlarna.

— Jag vet inte vad du gjort med dig, flickan min, sade han med den smeksamma röst, som Lisa aldrig kunnat motstå. — Du ser faktiskt tio år yngre ut.

Lisa lade bort strumpan och kröp upp i mannens knä.

— Jag har hittat en blomma, muvlade hon och gömde huvudet vid hans axel.

I julmånaden

med vintermörker, rusk och kyla behöver Ni något, som piggar upp och håller förkylningen på avstånd.

Följ Läkerolius-rådet:

»Köp Läkerol, när Ni står framför disken
— den hindrar hosta, och Ni undgår risken
att hes, förkyld och snuvig möta julen,
ty Läkerol är alltjämt lika kul, den!»

F. AHLGREN'S TEKNISKA
FABRIK, GEFLE

Läkerol
suges överallt i
askar à 25 och
50 öre samt i lys-
askar à 60 öre

Petjka och klockan

av L. PANTELEJEW

— — — det bör genast sägas ifrån att det är en fullträff.

En så frisk och trevlig pojkskildring har jag inte läst på länge, — — — så befriande muntert och naturligt, men på samma gång så manligt och ärligt, att det måste göra intryck på ett äkta pojkhjärta. Översättningen är av allt att döma förträfflig.

Doktor Erik Blomberg i Soc.-Dem.

Realistisk, osentimental, frisk och rolig bok. Dessutom briljant skriven. En bok som hör roa alla åldrar. En lyckad början till en ny litteratur för ungdomen. *Hasse Z. i Söndags Nisse-Strix.*

Den är rolig och mästertligt skriven. Den torde utan överdrift kunna räknas till en av de bästa ungdomsböcker, som utgivits i Sverige. *Arbetaren.*

Här är äntligen en ungdomsbok, som man utan reservation kan rekommendera. Nu till jul kan man inte få tag på någon bättre julklappsbok åt de unga. *Norrlands-Kuriren.*

Rikt illustrerad. Pris kartonerad 1:75.

Petjka och klockan erhålles i varje bokhandel samt i Pressbyråns kiosker. Klubbar och bokförsäljare få 25 % rabatt när minst 5 ex. rekvireras pr postförskott direkt från

AXEL HOLMSTRÖMS FÖRLAG
Höbelnsgatan 67 B. Sto: kholm.

Emil Wallin.

Modellkassör har någon träffande karakteriserat den socialdemokratiska partikassören Emil Wallin, som i dagarna överraskat med att fylla femtio år. Efter olika befattningar inom ungdomsrörelsen och partiet blev han år 1925 partiets kassör, vilken befattning han för närvarande med nit och omsikt sköter. Det var Wallin som tog det betydelsefulla initiativet till stiftandet av Branting-fonden.

Ivar Vennerström.

Ledamoten av första kammaren Ivar Vennerström har även under den gångna månaden passerat halvsekelgränsen. Han är icke blott en uppmärksamman parlamentariker och tidningsman utan även en utmärkt skriftställare. Han står i blomman av sin ålder och är spänstig som få, varför det ännu är att vänta och hoppas mycket av Ivar Vennerström.

ARBETARNES HÖGSKOLA

En av de största svårigheterna för ett rationellt bedrivande av studier, särskilt kanhända i landsorten, är studieledarfrågan. Hur många gånger har icke bildandet av studiecirkel måst slopas på grund av brist på lämpliga studieledare. Arbetarnas Bildningsförbund har till arbetareorganisationerna utsänt inbjudan om deltagande i specialkurser sommaren 1932 å Brunnsviks folkhögskola. Dessa varje sommar återkommande kurser äro upplagda för att utbilda studieledare. Det kan måhända verka litet väl förtänksamt att redan nu planera för kommande sommar,

Socialdemokratiska Kvinnoförbundets 3:je kongress

kommer att hållas i Stockholm den 12—15 mars 1932.

Organisationerna äga rätt att sända ett ombud för varje påbörjat 50-tal medlemmar. Resekostnaderna, som beräknas enligt resefördelning, bestrides av organisationerna själva, ävensom dagtraktamente. De avdelningar, som insänt avgifter till kongressfonden, uppbära sin andel av fördelningen vid kongressen. Kongressavgiften, 5:— kr. insändes samtidigt med uppgiften om valda ombud.

Fullmakter för ombuden insändas till förbundsstyr. senast den 30 jan 1932.

men då kurserna bygga på ett under vintern förberedande studium av ämnena, torde detta vara väl motiverat.

Cirkulär har därför redan utsänts till kvinnoklubbar med angivande av alla de kurser, som A. B. F. planerar till nästa sommar i Brunnsvik, varför här endast särskilt påpekas att kursen i socialpolitiska frågor (kvinnokursen) hålles den 4—5 juli och kvinnokursen i hemmets frågor 15—26 augusti 1932.

Avgiften pr kurs är 60 kr. i ett för allt. A. B. F. betalar då bostad och kost vid skolan samt järnvägsbiljett i III klass till och från kursen, dock ej sovvagnsbiljett. Samtliga deltagare skola under vintermånaderna idka förberedande studier i sitt ämne, antingen genom att före kursens början genomgå K. F:s korrespondenskurs, eller, där sådan kurs ej står till förfogande, enligt särskild plan av respektive kursledare. Kostnaderna för denna studieledning (med undantag för litteraturinköp) bestridas av A. B. F.

Kursernas huvudsyfte är att utbilda studieledare. Varje kursdeltagare bör därför känna sig förpliktad att, såvitt möjligt, i sin hemort leda en studiecirkel inom den ämnesgrupp, deltagaren tillhört.

Tillse alltså, då den av A. B. F. utsända inbjudan behandlas å klubbarnas möten, att *allt* göres för att *allt* skall kunna vin-

nas. Undersök stipendiemöjligheterna! Klubbar och distrikt böra i största möjliga utsträckning bevilja stipendier och därvid tillse, att intresserade och för studiearbetet lämpliga kamrater komma i åtanke. Kvinnoförbundet utdelar stipendier å 30 kr. till inom rörelsen aktiva medlemmar.

Under sistlidna sommar bevistade 111 kvinnor specialkurserna på Brunnsvik. Det vore glädjande, om deltagareantalet ökades nästa sommar.

Erforderliga upplysningar lämnas av A. B. F:s samtliga lokalavdelningar samt av A. B. F:s Centralbyrå, Sveavägen 52, Stockholm.

Nya länkar till förbundet.

Under senaste månaderna ha följande kvinnoklubbar bildats: Lärbo, Gotlands län — Burås, Göteborgs stad — Handöl, Stugun, Jämtlands län — Hjo, Uddagården, Skaraborgs län — Båstad, Kvarnby, Malmöhus län — Sommen, Jönköpings län — Bromsten, Danderyd, Råsunda, Saltsjöbaden, Stockhoms län — Bureå, Västerbottens län.

Besök *Vete-Katten*

BAGERI och
KAFFERUM

KLARA N. KYRKOGATA 26
Tel. N. 8405.
HANTVERKAREGATAN 7
Tel. K. 8705

CARLA HERMANSSONS
BLOMSTERHANDEL

KAPTENSGATAN 7
MALMÖ Telefon: 4861, 10510

»**NORREGRÄND**»

NORREGATAN 5 · TELEFON 157 79

Extra gott kaffe,
gott hembakat bröd.

Servering av: Kaffefrukostar samt A la
carte hela dagen.

Högaktningsfullt Matilda Pettersson
MALMÖ

Lycklig familj

blir det om inköp göres av
våra sjukvårdsart. Priskurant på beg.

J. JONASSONS SJUKVÅRDSAFFÄR
Skolgatan 21 MALMÖ Telefon: 31 77

Solidar

Mjölcentralen

Kolkoks

ha

15,000

husmödrar

som medlemmar.

KONRAD JOHANSSONS

Bageri- och Speceriaffärer
REKOMMENDERAS
Sveagatan 56 · Tel. 505 47
LIMHAMN

Fotograf

OTTO OHMS ATELIER

RUNDELSG. 23 · MALMÖ

Rekommenderas.

Nya moderna lokaler i egen fastighet.
Modern elektrisk atelierbelysning.
Grundad 1883. Telef. 2518.

**Malmö stads kostnadsfria
rådfrågningsbyrå**

för frågor rörande släktlivet hålles öp-
pen alla måndagar 12-1 å Hälsovårds-
nämndens lokaler, Mäster Nilsgatan 6.

Föreningarnas Sparbank i Malmö

Huvudkontor: Föreningsgatan 31.

Expeditionstid:
Vardagar kl. 10-13,30 och 17-18.
(Lördagar ingen kvällsexpedition).
Hemsparbössor utlänas.

Avdelningskontor:

Möllevångstorget 4
Linnégatan 36, Limhamn.
Trelleborgsvägen, Kulladal.
Lommavägen 13, Arlov.

Sybord nr 36

Är av prima rotting, inuti
o. nedtill stoppat o. klätt m.
siden. Storlek 34x24, höjd 70
cm. Klädds.: rött, blått, lila,
grönt m. fl. färg. Priset är nu
endast kr. 18:50, detsamma
runt, 28 cm, kr. 1:50 billigare.
Skrin f. barn, 6-10 år, klätt
m. satin, kr. 2:- och 2:50.
Insänd kr. 2:- erhåller ni en
oval torgkorg rymmande 5 l.

Fåtölj nr 505

Med kudde i sits o. rygg.
Klädsel, brun skinnimitation.
Fåtöljen säljes till det ena-
stående billiga priset av kr.
23:50. Bif. kr. 3:50 i sv. fri-
märken el. insänd beloppet pr
post, jämte frakt. Fem kr. för
ord. fr. Finland, adr. KORG-
AGENTUREN, Föreningsga-
tan 13, MALMÖ.

GYNNA

MORGONBRIS'
ANNONSÖRER

Spara på slanten även vid behov av
försäkring.

FOLKET och SAMARBETE

giva fördelaktigaste villkor vid alla för-
säkringsbehov.

Ombud C. A. BJÖRK
Möllevångsgatan 35 · MALMÖ · Telefon 12311

BEGÄR ALLTID

vatten och läskedrycker

från

Kooperativa Läskedrycksfabriken SKÅNE
ÅSTORP

Olsson & Gustafsson

MODEAFFÄR

FLODGATAN 1 C

SODRA FÖRSTADSGATAN 102

Telefon 5806

Egen

OSCAR OHLSSON
KÖRSNÄR

TEL. 394 MALMÖ BERGSG. 1
Tel. 5666 Hälsingborg Söderg. 99

MALMÖ FOLKETS PARK

VINTERSÄSONG
OKTOBER—APRIL

■
D A N S
RESTAURANG

■
L Ö R D A G A R
O N S D A G A R
S Ö N D A G A R

STA DENS FÖRNÄMSTA ETABLISSEMANG

Utan bullrande reklam

har ARBETET vunnit affärs-
världens förtroende och ökat
sin annonstillförsel. Tidnin-
gens annonsinkomster ut-
gjorde i netto:

år 1898 . . . kr. 20,664:—
» 1908 . . . » 93,330:—
» 1918 . . . » 158,874:—
» 1928 . . . » 373,318:—

16-dubblade siffror

I en av Sv. Tidningsutgivareföreningen föranstaltad exempel-
samling över tidningspressens utveckling i Sverige under 25 år
visade Arbetets exempel starkast ökning av alla landets tidningar.

*Ständig och solid läsekrets, fasta och relativt bil-
liga annonspriser, god och tilltalande annonsupp-
ställning, redbar och human betjäning av kunderna
ha varit de hävstänger på vilka Arbetet höjt sig till
ett av landets bästa annonsorgan, som
alltjämt är främst i ökning av upplagan.*

ABMR

**Fenix
Druvan
Stranden
Kungsparken**

EN MÅLTID PÅ DESSA
RESTAURANGER GÖR EN
GLAD - GOD - NÖJD

Aktiebolaget
Malmörestauranger

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbund!

På omkring 275 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande
av medlemskap erhålles å förbundets
expedition, Upplandsgatan 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar
skriftliga förfrågningar.

**Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers
samorganisation:** Ordf. och korresp. fru
Sigrd Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal
1 16. Kassör Fru Anna Larsson, Mittel-
vägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb sammanträ-
der första torsdagen i varje månad kl. 7.30
e. m. Lokal: Västmangatan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jung-
frugatan 41 B, 3 tr. Tel. Ö. 1450.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra
torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Janson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm.

**Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvin-
noklubb** sammanträder 2:dra fredagen i
varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensga-
tan 69, Tel. Kungsh. 67 00.

**Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvin-
noklubb** har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad i församlingssalen Västman-
nagatan 63, kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Hanna Lundin, Hagagatan 20.
Tel. V. 62 82.

**Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvin-
noklubb** håller möte 2:dra onsdagen i
månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

**Stockholm: Södra Förstädernas soc.-
dem. kvinnoklubb** har ord. möte 3:dje
onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus.
Ordf. fru Sigrd Lundin, Gröndal.
Tel. Gröndal 1 16 före kl. 11 f. m.

**Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus,
Källvägen.
Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8,
Enskede. Tel. 1 83.

Föreningen för hembiträden i Stockholm
håller möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studieh-
met, Bryggaregatan 12 b.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt:** Adr.: Ordf. Sara Andersson,
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18.
Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.
Tel. Bromsten 1 46.

Bromstens soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte första tisdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset.
Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten, tel.
Bromsten 1 46.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 3:dje måndagen i varje månad kl.
8 e. m. Torsvik och Skärsåtra omväx-
lande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr. Torsvik, Lidingö I. Tel.
6 67.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord.
möte 1:sta onsdagen i varje månad kl.
7.30 e. m.
Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru,
Ektorp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra månd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte
1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus om-
växlande. Ordf. fru Sigrd Svärd, Ulriks-
dal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 4 92.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.
Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan
26 B. Tel. 9 93.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte tredje tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf.
fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.
Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl.
Väsby.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra tisdagen i månaden kl. 7.30
e. m. Lokal: A. B. F:s studiehem, Puster-
viksgatan 15.

**Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämaregården.

**Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bang. 24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller möten 1:sta onsdagen i varje månad
i lokalen Götaholmsgatan 1:sta och 3:dje
tisdagen i månaden i lokalen Bondegatan
14 kl. 8 e. m.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller
ord. möte första torsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf.
och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtens-
son, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte andra tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och kor-
resp. sekr. fru Mathilda Petterson, Freds-
gatan 11. Tel. 106 40.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller or-
dinarie möte 3:dje måndagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna
Nygren, Box 31, Mjölby.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen
i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Advokat

EVA ANDÉN

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

HERKULESGATAN 14
STOCKHOLM
Tel.: 75 75, 75 76, 75 77

Doktor HANS ÖHMAN

Invärtes sjukdomar.

Mottagning Norr Mälarstrand 78 efter överens-
kommelse per tel. Kh. 15 55. Tel.-tid vard. helst
8-8,30 samt 13-14.

Polikliniska för mindre bemedlade.

WESSLINGS

när det gäller basarer.

Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen

Den utkommer med
ett 24-sid häfte varje
vecka och kostar, för
helt år Kr. 6:15 för
halvt år Kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp. adress: **Landssek-
retariatet, Barnhusgatan 18,
Stockholm.**

Kommissionärer!

SPRID Morgonbris i alla hem, på
alla fabriker, verkstäder och kontor!
VARVA prenumeranter även inom
skollärarekåren och andra grupper av
socialt intresserade!

FÖRR
3 timmar
NU
20 minuter

tar det att laga
middag tack
vare **FRUCO-GRYTAN**
FRUCO kokar och
steker all mat på
5-20 minuter.

liter 3 5 7 9 12

Kr. 26:50 30:75 36.— 41:25 50:25

Fritt Stockholm. Postorder exp. omg.

Undertecknad, som sedan i december 1930 använt mig av Fruco-grytan och därunder många gånger haft anledning att prisas dess goda och tidsbesparande egenskaper, vill gärna rekommendera den åt varje husmor och självförsörjande i såväl staden som på landsbygden.
SIGNÉ WESSMAN
Ordf. i Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

A-B FRUCO

Tunnelgatan 20 B., Telefon 186 90
STOCKHOLM

Kvinnopolikliniken
i Lundby, Göteborg
för havandeskapsundersökningar
och kvinnosjukdomar samt rådgivningsbyrå för föräldrar.
Mottagning: torsdagar kl. 6-7 e. m.

Södermanlands Enskilda Bank

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrlandsgatan 2
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 7
Kungsgatan 60

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Kontor i Stockholm:

Barnhusgatan 18
Odengatan 52

till
morgongröten

hör en mesosismörgås,
men det skall vara

Jämtlands
Mesost-

Den rena, svagt söta
smaken sätter "piff"
på gröten

I alla
Matvaruaffärer

Ett besök

lönar sig vid val av

KONSTSAKER

för hemmets pry-
dande.

OLJEMÅLNINGAR
ETSNINGAR
BRONS- och
MARMORSKULPTUR
SKRIVSTÄLL
LAMPOR
PRYDNADSSAKER

SPECIALITET

RAMAR och **SPEGLAR**

FÄRGREPRODUKTIONER efter kända
svenska och utländska målningar.

STÖRSTA URVAL

ALLA PRISLÄGEN

CLAËS HULTBERG A-B

KUNGSGATAN 9

Telef.: 39 57, N. 2 98

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

**Till
god**

husmanskost

hör

Tre Ess

Smakar Som Smör

En socialistisk julflagga

i varje arbetarhem!

Säljes i minst 10 ex. à 25 öre.
20 % provision för kommissionärer.

Socialdemokratiska Kvinnoförbundet
Upplandsgatan 1, Stockholm.

För mycket av det goda

brukar man säga om allt för
barnrika familjer. Lagom
är bäst för lyckan och har-
monin i äktenskapet. Rek-
virera vår fria Litteratursats MB som
sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Aktiebolaget

Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM, TEL.: 2276, N. 4043

POSTGIRO 4739

• Moderna stilar!

• Snabbt utförande!

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker.

• Moderata priser!

ARBETAR-BODENS

DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.

Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka barnstrumpor.

Varje sida en ny idé i Bullens Fyffes-Finesser

Läs vad Bullen själv skriver
om sina bananrecept. Rek-
virera dem. De kosta Er
inte mer än besväret att
sända in kupongen nedan.

A.-B. BANAN-KOMPANIET,
Stockholms Frihamn.

Den av Eder önskade lilla receptsamlingen har jag härmed glädjen kunna översända. Den utgör ju endast en ringa del av allt det förstklassiga i matväg, som kan åstadkommas med denna närande, läckra och lättsmälta frukt, som kallas Fyffes-bananen! ... Men kanske att just denna ringa del kan sporra till nya försök! Det ä' mycket att göra av och mycket att vinna ... men det ska vara Fyffes!

Eder

*Eivi Berglund
(Nully)*

A.-B. BANAN-KOMPANIET, Stockholms Frihamn.

Sänd de nya recepten gratis och franko till:

.....
.....
.....

M.-bris